

A TISZÁNINNEI EV. REF. EGYHÁZKERÜLET

1880. évi április hó 27—30-ik napjain

MISKOLCON TARTOTT TAVASZI KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

SZERKESZTETTE

BÁLINT JÓZSEF,

EGYHÁZKERÜLETI FŐJEGYZŐ.

SÁROSPATAK.

NYOMTATTA STEINFELD BÉLA, A REF. FŐISKOLA BETŪIVEL.

1880.

A tiszáninneni ev. ref egyházkerület 1880-ik évi április hó 27—30-ik napjain
Miskolcon tartott tavaszi közgyűlésének

J E G Y Z Ö K Ö N Y V E.

A tiszáninneni ref. egyházkerület 1880-ik évi április hó 27—30-ik napjain, Miskolcon tartotta meg —
Kun Bertalan szuperintendens s *ifjabb báró Vay Miklós* elnöklete alatt — tavaszi
közgyűlését, az egyházmegyék, főbb tanintézeteink képviselői s több ügybuzgó egyházi és világi férfiak
jelenlétében és közreműködése mellett.

Jelen voltak, mint képviselők:

Az abauji egyházmegyéből: Fodor Pál, esperes; *Idrányi Ferenc*, *Veress Sámuel*, papi; *Teleky Péter*, mint segédgondnok, *Mesko Sándor*, világi tanácsbírák és *Antalfi László*, főjegyző.

Az alsóborsodi egyházmegyéből: Prágay Lajos, esperes; *báró Vay Béla*, segédgondnok; *Vattay Sándor*, *Fekete Károly*, *Édes Ábrahám*, papi; *Mocsáry Lajos*, *Bódogh Albert* és *Lengyel Sámuel*, világi tanácsbírák.

Az alsözempléni egyházmegyéből: Kopré Ferenc, esperes; *ifjabb báró Vay Miklós*, segédgondnok; *Terhes Barua*, *Bodolay József*, papi; *Bódogh Károly*, világi tanácsbírák és *Tóth Lajos*, főjegyző.

A gömöri egyházmegyéből: Török József, esperes; *Ragályi Ferdinánd*, segédgondnok; *Szentpétery Sámuel*, *Nagy Pál*, papi; *Csider Károly*, világi tanácsbírák és *Kovács László*, főjegyző.

A felsőborsodi egyházmegyéből: Debreczeni Gábor, esperes; *Ragályi György*, segédgondnok; *Bodnár Endre*, *Tóth Menyhért*, papi; *Fekete József* és *Losonczy Károly*, világi tanácsbírák.

Az ungi egyházmegyéből: Szabó András, esperes; *Bernáth Dezső*, világi tanácsbíró; *Pazar József*, aljegyző.

A felsőzempléni egyházmegyéből: Laky András, esperes; *Bálint József*, papi; *Dókus Gyula*, világi tanácsbírák; *Gyarmathy Sámuel*, lelkész.

A tornai egyházmegyéből: Lovass Sámuel, esperes; *Lükő Géza*, segédgondnok; *Vajányi Lajos*, papi; *Farkas József*, világi tanácsbírák; *Kapossy György*, főjegyző.

A sárospataki főiskola részéről: Hegedüs László, főiskolai világi aligondnok; *Mitrovics Gyula*, akadémiai, *Buza János*, gimnáziumi igazgatók; *Zsindely István*, gazdasági választmányi elnök; *Németh László*, jogigazgató; *Orbán József*, akadémiai tanár.

A miskolci főgimnázium részéről: a tanári kar.

Az egyházkerületi nőnevelde részéről: Tóth Pál, igazgató-tanár.

Jegyzőktől: Bálint József, egyházkerületi fő-, *Mitrovics Gyula*, al-, *Debreczeni Bertalan*, világi, *Bodnár Endre*, helyettesített jegyzők.

Ezeken kívül számos egyházi s világi férfiak és hallgatók.

1. Elnök szuperintendens úr buzgó imában kérvén Isten gyámolító segedelmét elkezdendő köztanácskozásunkra, s fölhevén a közfigyelmet a gyűlés folyama alatt fölmerülő mindazon felette fontos tárgyakra, melyek egyrésze, egyházi és közoktatási ügyeinket illetőleg, egyházunk s autonóm kormányzatunkra nézve az eldöntés sikerétől függő, kedvező vagy kedvezőtlen válság jellegével bírhatnak:

a közgyűlést megnyitottnak nyilvánította.

2. Ugyancsak elnök szuperintendens úr, az egy év lefolyása alatt egyházi életünkben történt fontosabb mozzanatok s az általa sürgős elintézést igénylő ügyeknek miként lett elintézéséről, s azok körül követett eljárásairól, évi jelentését fölolvasta; a mint következik:

Főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés!

Jelen évi jelentésem, melyet kötelességemből kifolyólag elő kell terjesztenem, jelenleg csak azon dolgokra s ügyekre fog kiterjeszkedni szorosán, melyek általam az év folytán megtartott gyűlések tárgyalásainak keretén kívül esvén, általam elintéztettek, vagy a melyeket, mint felügyeletem körébe esőket, közérdekűségüknél fogva tudomására kell hoznom a főtiszt. egyházkerületnek.

Első helyen említésre méltónak itélem ezek közt azt az örvendetes jelenséget, melyet részint közvetlen tapasztalásom, részint az esperes urak jelentése nyomán constatálhatok, hogy egyházkerületünkben a vallásos erkölcsi élet általában megnyugtató. Ha nem nyilatkozik is ez jelenben sok helyen a templomi istenisztelet oly buzgó látogatásában, minőt hűveinktől méltán megvárhatnánk, megnyugtatósunkra szolgálhat az, hogy másrésről a vallásos erkölcsi élet oly nyilatkozataival találkozunk sok helyen, egyházi életünk terén, melyek népünkben egyházához s vallásához való hű ragaszkodásának bizonyítékait mutatják fel. Ilyenekül tüntethetem fel az egyházak kebelében kevés kivétellel a békés egyetértés s jó rend fentartását, az áldozatkésztséget, mely a mostoha időviszonyok dacára, a lefolyt egyházi évben is meghozta egyházi s iskolai célokra a maga filléreit. Azt hiszem, hogy még a vallásosságnak ezen gyakorlati nyilatkozataival találkozunk, ev. ref. egyházunk jövője iránt nem kell kétségbe esnünk.

Az egyházmegyénként feljegyzett adakozások s építkezések kimutatása megnyugtatólag szól e tekintetben hozzánk; nevezetesen:

I. Az abauji egyházmegyében.

a) Adakozások:

Devecserben Fekete Mária és Ágnes úrnők s fivérök, Fekete Sándor úr, az egyház részére 30 forintot adományoztak. Az egyház, a felsőbb rendeletek beírására, egy csinos könyvet köttetett. Szaláncon a lelkész az istálló építéséhez 34 forinttal járult. Abaujvár 170 forint adósságot törlesztett; egy Boszniából hazajött katona az egyháznak 1 forintot adott. Telkibányán özvegy nagyságos Szombathy Jánosné, Czíkó Mária asszony, egy berlini pamuttal kivarrott úrasztali terítőt; Csöke Szemere Amália asszony pedig egy csinos, belől aranyozott ezüst-poharat ajándékozott. Nyiriben Csöke Szemere Amália asszony kereszteléshez való cink-tálat és kannát adományozott. Kajatán özvegy Kovács Jánosné végrendeletileg 5 forintot; Lakó Andrásné az úrasztalára egy selyem-kendőt adott. Nagyidán Lehotai Istvánné 1 forintot, Restei Györgyné 1 forintot, Orosz Andrásné 2 forintot, Kis Csáji István 1 forint 60 krt, özvegy Tóth Mihályné 2 frtot, Bene Andrásné 1 forintot, Varga Mihályné 30 krt adott Isten dicsőségére. Szesztán Isten dicsőségére idősb özvegy Rác Józsefné 1 forintot; Komáromban Jakab Pál 37 forintot, Ternei Erzsébet Szaniszló Pálné 2 forintot és két darab kis kendőt adott az úrasztalára. Szepsiben Dobza Sámuel az egyházra hagyományozott egy hold földet, a lelkész fizetése javítására két hold földet, mely már telekkönyvileg is biztosítva van, s keresztülvitele tekintetes Halmy Károly egyházmegyei ügyvéd érdeme. Buzitán Isten dicsőségére Kovács István és János adtak 1 forint 40 krt. Szurdokon az iskolaépítésre az

egyháztagok önkéntesen vállalt munkadíjükből 43 forint 60 krt, az énekkar pedig, saját pénztárából, 37 forintot adott. Ugyanezen célra Beke Bertalan körjegyző úr 15 forintot, Tischler Mihály római kath. 1 frtot adott. Tornyos-Németiben Bacskai István földmives özvegye, Horvát Zsuzsanna asszony, az egyházra telekkönyvileg biztosított 70 forintot, a szegénysorsu iskolás gyermekek ingyen könyvelői ellátására 30 frtot hagyományozott. Ugyanezen egyháznak Makai János, szinai ref. lelkész, iskolai alapra 2 forint 50 krt, Bacskai Sándor nyirüi lelkész pedig 50 krt ajándékozott. Bereten idősb Kállay Miklós úr neje, Janthó Johanna asszony, a templomi szószékre egy új, fekete posztóterítéket ajándékozott. Detken Szúnyogh Imre, Bertalan és Gábor testvérek az egyháznak 10 frtot adtak. Rásonyban Kis Pál Sámuel az iskolára 1 frtot adományozott. Szikszőn néhai Kunsch Gábor az iskolára 100 forintot hagyományozott; Farkas István, közigazgatási szolgabíró úr, ugyancsak az iskola javára 16 frt. 66 krt adott büntetéspénzekből; Egei János, festő, a szószéken levő bársonyterítéket díjtalanul befestette. Az iskolai könyvtár alapításához az iskolai pénztár 35 forinttal; egyes alapító tagok 13 frttal járultak. A kázmárki egyháznak nagyméltóságú Péchy Tamásné asszony egy csinos anyakönyvet készíttetett; a lelkész neje, Márton Jozefa asszony, a lelkészlakon a konyha, éléstár, egy szoba és magtár átalakítását, visszatérítés nélküli saját költségen, 105 frt. erejéig eszközöztette. Szántón az építkezésekhez nagyságos Patay Sámuel főgondnok úr 8500 cserép-zsindelyt adományozott. Vízolyban Dr. Mezey Gyula, körorvos és főgondnok úr, egyházi célokra 10 frtot adott; özvegy Kozma Jánosné az úrasztalára egy rózsás, atlasz fekete kendőt adományozott. Vilmányban kézdi-vásárhelyi lakos, de vilmányi születésű, Szilágyi Sámuel és neje Antal Róza asszony, a vilmányi egyház úrasztalára egy értékes és díszes, skarlátpiros alapon sárga rózsákkal ékített szőnyegterítőt ajándékozott. Göncön az egyház 200 frt. adósságot törlesztett; Bodó László az egyháznak 2 frtot adott. Csányban egyes hivek által 2 frt. 50 kr. adatott Isten dicsőségére. Zsádányban Kopré Lajos, lelkész, 3 frtot adott egyházi szükségletekre. Györkén a hivek 34 frtot adtak isten dicsőségére. Szinyén 5 frt. 81 kr., Kemencén 1 frt. 30 kr. gyűlt össze e célra. Bödőn 14 frt. 50 kr. gyűlt ugyanezen célra. Beszterben a hivek 29 frt. 87 krt adtak egyházi célokra. A kassai egyháznak Mesko Sándor, főgondnok úr, 621 frt. segélyt gyűjtött. Bárcán a lelkészi földek adójának alapját képező összeg nevelésére Berzeviczy Egyed úrtól 15 forint folyt be; Cséplő László pedig egyházi célokra 1 frtot adott.

b) Építkezések:

Fügöd a tanitói lak dűlőfélen levő hátulját 6 öl hosszan újból rakatta. Méra a tanitói lakba egy 34 frt. értékű kályhát vett. Novaj a templom kerítését kijavíttatta. Szemere a parochialis istállót felebb emeltette, belé 6 gerendát húzatott. Vajda, temploma leszakadt padlását egészen kijavíttatta. Szászfa a leégett csűr helyébe egészen újat építtetett. G.-Bátor a parochia hátulsó részén levő kertet deszkával keríttette körül. Bozsva a paplaktól külön álló tanterem építését már megkezdette, a falak állanak, ehez fát a közbirtokosság, követ pedig gr. Wallis Gyuláné ő méltósága adományozott. Nyiriben a paplak leégett tetőzete, oldalszoba padlása, gerendázata, a kamara és pitvar padlásdeszkája ujonnan készíttetett. Szinán az iskolaháznál új kémény húzatott, a pitvar, boltozat alatt, meleg konyhává alakíttatott, a papi és tanitói udvar közt 52 öl hosszú rácsos kerítést húzatott. Szesztán a parochialis istálló északi oldala és két vége újonnan fedetett; templom és torony kimeszeltetett; a templomban az ülőszékek alja kideszkáztatott; az iskolaház kerítése kiigazíttatott, a tanterembe új pléh-kályha állíttatott. Csécs a paplakon 15 forintig téli ablakot csináltatott. Buzita leégett templomát és iskolaházát új fedél alá vétette. Szurdok egy tantermet újonnan építtetett. Baktán a lelkészi udvarban a csűr körülfalaztatott s új kapuval és deszka-kármentővel láttatott el. Rásonyban a torony alja kőfundamentommal kijavíttatott. A.-Vadászon a segédlelkészi lak kiépíttetvén, lakhatóvá tétetett; iskolai könyvtár alapíttatott. Szikszőn az egyházi épületek mintegy 300 frt. erejéig javíttattak; a cinterem teteje 180 frt. erejéig megújíttatott. Kis-Kinizsen a paplak és iskola az utca felől több mint 36 öl rácsozott és díszesen festett kerítéssel, valamint 79 ölnél több palánkolással vétetett körül, mintegy 400 forint erejéig. F.-Dobsza a paplak udvarán levő kis kertet rácsozott kerítéssel vette körül. Szántó a parochián új szekérszint építtetett; a tanitói lakon a kamara és istálló új tetőzettel láttatott el. F.-Céce templomát kimeszeltette, támaszlopait teljesen kijavíttatta, a körülötte levő bástyázatot két sorban újra átalakíttatta, beföldeltette; a paplakon, szalmafedél alatt, egy kőcsúrt építtetett; a tanitói lakra új ajtókat csináltatott. Hejce temploma veszélyes repedéseit teljesen kijavíttatta, azt kívül-belől kimeszeltette s rendbehozta; az egyházi ifjuság, a maga részére, új karzati székeket csináltatott. Gönc-Ruszk a temploma kerítését

javíttatta, arra új kaput csináltatott. A l p á r templomának tornyát egészen átalakítva, megújította. Gy ö r k é n a paplak újonnan fedetett, s a c s á j i leányegyház $\frac{1}{3}$ részben viselte a terhet. B ö ö d a paplak tetejének félfoldját újonnan fedette, új szekérszint és sertésólat készíttetett. K a s s a a paplak javítására 374 forintot fordított.

II. Az alsóborsodi egyházmegyében.

a) Adakozások :

M.-Keresztesen egy névtelen buzgó keresztyén nő 10 frtot ajándékozott az egyház részére. Z s é r c e n Madarász Mihály végrendeletileg toronyépítésre hagyományozott 120 frtot. F.-Á b r á n y b a n a közbirtokosság az iskola-tanító jövedelmének gyarapítására mintegy 1000 □ öl területet ajándékozott. S á l y b a n Takács János, egyháztanácsos, a templomtető befedésére 125 forintot adott. M i s k o l c o n Bató Istvánné, főtisztelendő Zsarnay püspök siremlékére felvett összeget, 120 forintot, nagylelkű hit-buzgósággal megajánlván, lefizeté; Budai Istvánné az egyháznál a kórházra 100 frt. alapítványt tett. B ö c s ö n Nagy József az egyház részére 50 forint alapítványt tett. I g r i c i b e n báró Vay Béla az egyháznak egy belől aranyozott ezüst-kelyhet ajándékozott.

b) Építkezések :

D o r o g m á n a régi alacsony torony felemeltetett. Á r o k t ö n a templom kijavítottatott, a torony befedetett, tornyába új órát készíttetett, a templomot csinos kerítéssel vette körül, az orgonát nagyobbította. G e l e j e n a torony új alakba vétetett, bezsindelyeztetett és befestetett; továbbá vásárolt az egyház egy portát leányiskolai helyiségnek 600 frtért. K i s t o k a j b a n a lelkészlakon pince és magtár építtetett; a tanítói lakon új istálló, kamara készült; ugyszintén az új iskolai lak is 60 öl hosszú palánk-rácsossal körülkeríttetett. M i s k o l c o n a Hunyad-utcai iskola tanítói laka egészen újból építtetett; a Gerő-utcai elemi iskolában új templomi székek állíttattak; a gimnázium részint újból építtetett, részint a régi tantermek átalakíttattak. D i ó s g y ö r b e n a templom újonnan meszeltetett, festetett, a toronytető szintén befestetett; továbbá a lelkézi udvar és kert mintegy 130 forint értékű szomszéd ház és telek megvétele által nagyobbítva, kényelmesebbé tétetett. F.-Á b r á n y b a n, a hivek buzgósága folytán, templomban egy $6\frac{1}{2}$ változatu orgona állíttatott. V a t t á n az iskola zsindelylél befedetett. S z e d e r k é n y b e n a templom belső fala befestetett s templomi székekkel elláttatott.

III. Az alsözempléri egyházmegyében.

a) Adakozások :

K a r á d o n az új lelkészlak fundusa megvételéhez jelentékenyebb összeggel járultak: Kántor István 60 frt., Barnót István gondnok 35 frt., Buda János lelkész 30 frt., Bata Ferenc Mihály 25 frttal. Az építkezés megkezdése előtt minden házaspárra 5 forint vettetéven ki, mintegy felerészben befolyt 855 frt. 69 kr. A kivetésen felül adományoztak: Kántor Mihály 15 frt., Kurászi Dániel 5 frt., Bata Bálint 5 frt., Sánta Dániel bíró 2 frt. 50 kr., Domanics István g. kath. 1 frt. 50 kr., Biber Bórek izraelita 1 frtot. C i g á n d o n Lázár Zsuzsanna, Marosi Gábor özvegye, 100 frtot hagyományozott az egyháznak. R o z v á g y o n a templom díszkarba hozása s a torony bádogtetőzetéhez az egyháztagek 826 frt. 57 krrel járultak. E g r i R ó z a kisasszony 20 frtot adományozott. K a r c s á n évi közadakozás 30 frt., melyhez Nagy Ferencné 5 frttal járult. R á c z P i r o s k a kisasszony az egyháznak egy szép kötött haraszt-kendőt adományozott. P á c i n leányegyházban közalamizsnálkodás az egyház javára 105 forint. B a c s k á n Csonka Istvánné és D. Csonka Jánosné 10 frt. értékű szép terítőt adott a szószékre, s a hivek 30 frt. 14 krig adományoztak. A v a j d á c s k a i egyháznak Fitay György, sárospataki lakos, végrendeletileg 50 frtot hagyományozott. V i s o n, visi származásu, Kesznyétenben lakó özvegy Bikki Jánosné, született Molnár Mária, egy értékes selyem-kendőt adott az úrasztalára. T o k a j b a n Vecsei Oláh Károlyné, született Kádas Judit, római kath. úrhölgy, férje emlékeül, egy gazdag arany-rojttal s kitűnő arany-himzésekkel díszített 500 frt. értékű bársony-terítőt az úrasztalára; Oláh Miklósné, szül. Zsoldos Krisztina úrhölgy, a pap- és szószéket igen szép szőnyeggel díszíté. Tóth Istvánné, néhai Bényei Eszter 100 frtot, Szlovenszki Tóth György 25 frtot hagyományozott az egyháznak. B o d r o g - O l a s z i b a n a templom s torony kijavítására király ő Felsege 200 frtot, Lónyay Ödön úr 800 frtot adományozott. S á r o s p a t a k o n Fitay György 100 frtot; M.-H o t y k á n ugyancsak Fitay György,

sárospataki polgár, 50 forintot hagyományozott. Erdő-Horvátiban mult 1879-ik év nyárszakán megtörtént tagosításkor kihalált két telek utáni lelkészi javadalom címen 24 hold erdő és 28 hold legelő-illetmény, a tanítói hivatal javára 6 hold erdő és 7 hold legelő-illetmény, iskolai alapúl pedig 2 hold föld. T.-Ladány iskoláját templomi székekkel látta el. Vámosujfaluban számadoló gondnok, Kostyo Mihály, 15 f. 20 kr. felül költött öszlettel megajándékozta az egyházat. Bájón özv. báji Patay Györgyné, született Bárczay Etelka úrhölgy, a tanterem fűtéséhez szükségelt fát e télen is megajánlotta. Mádón Szentmiklós Simonné Hubay Borbála asszony, az egyháznak kölcsönzött 150 frt. tőkét elengedte, csakis évenkénti kamatát tartva fel haláláig. Táillyán Bártfai Szabó Eszter asszony 100 frtot, Barcsai Zsigmond 20 frtot adományozott az egyháznak. Golopon néhai Szabó János, összes vagyonát, mely áll egy ház és egy darab szőlőből, az egyháznak hagyta. Szerencsen Csuka Miklós és Horváth Lajos a tanító javadalmazásához 40 frttal járultak. Megyaszon király ő Felsege 25 frtot, Pest város s a belügyminisztérium 150 frtot, Dékány Jánosné 80 frtot, Olasz Lajos 10 forintot adtak. Kakon Sisáry Gyula főgondnok úr az iskola részére egy földgömböt adott S.-Hidvégen orgonára adományoztak: ifj. Pozsgai József 70 frt., Csiger Sámuel gondnok 20 frt., Fekete Gábor, 10 frt., a. Kis József 20 frt., a. Kis András 10 frt., kesznyéni lakos Topu Gáspár 20 frt., főtisztel. szuperintendens úr sógorsági felmentvényi díjt 20 frt., ör. Kis József 40 frt., a. Kis János 10 frt., Dudás András 10 frt., Barna István 8 frt., Csiger András 5 frt., Nagy Mihály 5 frt., Megyeri János 5 frt., Szendrei András 5 frt., Csecskedi János 5 frt., Friedmann Mózes izraelita 5 frt., Forgács Sámuel 7 frt., Botka János 4 frt., Pozsgai Sámuel 2 frt., Csiger Lajos 4 éves fiu 2 frt., Ternyik Mihály 50 kr., összesen 293 frt. 50 krt. Az egyház pénztára részére Szanyi András 20 frtot; Csecskedi Istvánné Forgács Zsuzsánna két templomajtot önköltségén festetett be.

b) Építkezések:

Karád, a Tisza aláaknázása miatt megbizhatlanná vált, de különben még jó karban diszlett lelkészlak helyett, azzal átalellenben 750 frtért megvett funduson, 10 méter széles, 21 méter hosszú terjedelemben, új paplakot építettett, zindelyfedélzettel ellátva, 1810 frt. költséggel. Szentes iskolája épülő félben, az egyháztagnak köhordási szakmány keretéből. Bacska templomát kívül-belől díszkarba hozta, tornyát bádogg alá vette. Léányvár temploma kívül-belől kijavítottatott. Karcsa a tanítói laknál istállót épített. Petrahó temploma egészen újonnan zindelyeztetett, 392 forint kiadással. B.-Olasziban a templom és torony kijavítottatott, 2774 frt. költséggel. Bájón, özvegy báji Patay Györgyné, szül. Bárczay Etelka úrhölgy, a templomot 200 frt. értékű csinos kerítéssel vétette körül. Mád 833 fontos új harangot öntetett az egyháztagnak által fedezett 460 frtért. Legyes-Bénye régi paplakát kibővitve, falát magasabbra emelve, rendbehozta. Megyaszon a paplakon istálló és magtár újból építettett zindelyfedélzettel; kőfalkerítése a monoki uradalmi igazgatótól ingyen nyert kőanyaggal, folytatólag, 23 folyó öllel növekedett. Gesztely temploma tetőzetét újból zindelyezteté. Kaka paplak utca felőli részét új palánks részben rácsos kerítéssel látta el. Sajó-Hidvég díszes orgonát állítottatott be templomába, 1110 frt. 60 kr. költséggel; temploma belseje újból padlóztatott s a székek festése lakkiroztatott 140 frt. kiadással; kerítkezés is tétetett az egyházi épületek körül 40 frt. értékben. Kesznyében a templom belseje és külsőjének díszkarba hozása, templomszékek befestése, lelkészlak és iskola javítása kivetés útján fedeztetett, 1271 frt. 80 kr. kiadással.

IV. A gömöri egyházmegyében.

a) Adakozások:

Putnokon az úrasztalára Hevessy Jozefa asszonyság egy díszes selyem-, özvegy Treszler Károlyné, sz. Ferdinándi Viktória úrhölgy, egy szépmivű bársony-kendőt ajándékoztak. Kelemérben Tuba Veres Józsefné egy díszes selyem-kendőt; Poszobán özv. Babus Istvánné egy selyem-kendőt adtak. Alsó-Szuhán Fodor József, iskola-tanító, az úrasztalára egy terítőt ajándékozott. Ragályon tekintetes Ragályi Gyula, egyházmegyei tanácsbíró úr és neje, szül. Török Hermina ő nagysága, a legközelebb alakult egyházmegyei papi gyámegylet részére 400 o. é. forintot alapított, s az alapítólevelet az illető helyre be is adta. Radnótnan az adósság törlesztésére 682 frtot, a templomtető fedezésének újítására szükséges cink árának kifizetésére 146 frtot szedtek be kivetés útján a hivektől, jöllehet a közinséget mindnyájan súlyosan érzik. Csizben a templom felépítéséhez 1200 frt. áldozatot hoztak a hívek, melynek fele része már be is fizettetett; ugyane célra tekintetes Hanvay Aladár úr 100 frtot, Kovács László lelkész 50 frtot ajánlott. Runyában Heide Gusztáv úr, asztalos-mester,

egy díszes úrasztalát készített ajándékba az egyháznak. Tornallyán, az egyházmegyei gyűlés ellátására a nemes város 144 frtot; tekintetes Hevessy Bertalan úr 30 frtot ajándékozott. S.-Kesziben Ujpál Imréné, szül. Kovács Zsuzsanna, egy úrasztali csinos korsót; S.-Lekén Lenkey Miksáné, szül. Hubay Mária ugyanazt; Lenkey Pál kézműves pedig egy politurozott szép úrasztalt ajándékoztak. Balogon az egyház marhás gazdái, kőhordási illetéköket, 63 frt. 38 krt, az egyház részére ajánlották fel s azt már át is adták. Rimaszombatban Csordás Miklós végrendeletileg 20 frtot hagyott az egyháznak. Jánosiban az új iskola építéséhez 770 frttal járultak a kegyes adakozók; Király őfelsége 100 frt., Sárközy Gyula főgondnok úr 100 hordó mész, báró Nyáry Sándor úr 60 frt., Török Bálint úr 20 frt., Ruszkay Gyula lelkész 50 forinttal, s több egyháztagnak kisebb összegekkel. Simoniban a tanterem ablakai nagyobbitásának költségeit, 40 forint erejéig, a község viselte. Martonfalván Rákosy József, helynélküli lelkész, hálásan megemlékezvén egyházmegyei gyámoldánknak évenként vele közlött jótéteményéről: annak javára 100 frtot hagyományozott. Gömör-Székáron tekintetes Czékus István úr az úrasztalára egy szép, 40—50 frt. értékű ezüst-poharat ajándékozott. Pelsücön, bár a tagosítás remélt alakjában nem ment keresztül, de a földszaporodás helyett a közbirtokosság 1600 frtot ajánlott a pelsüci ref. iskolának céljaira. Egy kegyes úrhölgy egy fekete selyemkendőt adott az úrasztalára: Kriston György úr részére tiltott sógorsági esetben házassági engedély eszközöltetvén, főtisztelendő szuperintendens utalványa mellett, az egyház pénztárába 16 frtot fizetett. Szalócson Glósz Arthur, vasgyári igazgató úr, az iskolának 20 frtot, idősb Csunyocska Istvánné 2 frtot, Csunyocska Mártonné 1 forintot az egyház javára ajándékoztak. Bejében Bartók Jánosné, szül. Csörnök Mária, az úrasztalát egy fekete rojtos zöld posztó-szőnyeggel látta el; a hajadon leányok pedig a szószéket vonták be fekete rojtu zöld posztóval. Doma János, gondnok és Erdélyi Mihály, az egyház magtára gyarapítására, egy-egy köből búzát ajándékoztak. Berzétén Máriaassy Kálmánné ő nagysága egy keresztelési medencét, Czopf Julia kisasszony pedig egy porcellán keresztelési kannát ajándékoztak az egyháznak. Rimaszombatban egy harang ujonnan öntésére s nagyobbitására 340 frt. kegyes adakozás gyűlt.

b) Építkezések:

Zádorfalán új iskolai tanterem épült; a paplak rendbehozott 260 forint költséggel. Alsó-Szuhán a paplak építéséhez az előmunkálatok megtétettek s tavasszal az építés munkába vétetik. Trizsben templom és torony zsindelezetett 162 frt. költséggel. Imolán díszes paplak épült, mely — nem számítva a hívek által teljesített szekeres és gyalog-napszámokat — 1000 forintba került. A hívek buzgóságán kívül a díszes építmény a derék egyházi előljáróság érdeme, melynek élén az erélyes és buzgó gondnok, Osváth Lajos áll. Radnóthban a templomtető 700 frttal, az egyház korcsma-épülete 300 frttal rendbehozott. Runyában a vihar által megrongált egyházi épületek rendbeszedettek. Királyiban a templom-torony tetemes költséggel kijavított. Hubón a templomtető s egy kamara-tető a lelkészlak udvarán kijavított, 5000 darab téglát égettetett a célba vett magtár építéséhez. Kövecsesen a jég által majdnem teljesen tönkrement egyházi épületek rendbehozására 300 frtot kölcsönvettek. U.-Panyiton az iskola padokkal és asztallal látott el, a tornyon levő redőnyök kijavítottak. Tamásiban a templom és torony egy része zsindelezetett. Balogon a templom kerítése javított és a paplak zsindelezetett. Rimaszombatban egy harang átöntetvén, nagyobbitott 705 frt. költséggel; az egyház bérházán is nagyobb javítás tétetett, 467 forint értékben. Zehérjén a paplakon az istálló újból épített, az iskola kijavított 200 frt. kölcsönvett pénzzel. Jánosiban az új iskola nagyszerűen felépült; e tekintetben Sárközy Gyula főgondnok úr az oroszlanrész, a ki mind nagymérvű anyagi támogatásával, mind bölcs tanácsával eszközölte az iskolaépület felemelkedését. Simoniban a tanterem ablakai nagyobbitottak. Káloson új láda készített 3 osztálylial. Horván az iskolatanító részére új csűr épített. Bejében a templom ujonnan zsindelezetett, 200 frt. költséggel.

V. A felsőborsodi egyházmegyében.

a) Adakozások:

Bár az idő szigorú, az inség nagy, mindazáltal nem apadt el egészen a buzgóság forrása; egyházi és iskolai célokra történtek itt és amott némi adakozások; nevezetesen: Sajó-Kazán báró Radvánszky Gézáné egy úrasztali terítéket; báró Radvánszky Jánosné egy ezüst-kelyhet ajándékoztak;

ugyancsak báró Radvánszky János tiltott foku házassági egybekelésének engedélyezéséből, a nagymélt. minisztérium 100 frtot adományozott. I. Vad Andrásné az iskolai pénztár javára 20 frtot. Martonyiban tiszteendő Gyarmathy József jósaíi lelkész úr és tek. Lovász Dezsőné, szül. Sipos Mária úrhölgy az úrasztalára, amaz két kisebb, ez utóbbi egy nagyobb szerű értékes porcellán-butykost ajándékoztak. Lakon a közbirtokosság a folyó évi regálóját, 600 forintot, egyházi és iskolai célokra felajánlotta. Hegyemen Lászik Sámuel 10 frtot, gróf Vay Tihamér úr 4 frtot adtak. Damakon új harangöntésre a lelkész 6 frtot, más buzgó egyháztagek 18 frt. 50 krt ajándékoztak. Barcikán t. Almásy Lajos lelkész 20 frtot; ugyanott büntetés pénzekből bejött 20 frt. Alacsán Kakucsi István 1 frtot. Kondón Rozmán Cili izraelita nő 2 frt. 87 krt. Radistyában a lelkész 10 frtot, Mokri Barnabás úr 5 frtot. Lászlófalán a község által kiadatott 10 frt.; ugyanott büntetés pénzekből bejött 4 frt. 28 kr. Szentpéteren az iskolai könyvtár alapjául Mokri Barnabás úr 35 frtot adományozott. Vadnán a lelkész 4 forintot; Velezden egyes adakozók 18 frt. 54 krt; Barcán özvegy Cserei Jánosné 1 frtot; Nyekésenben egyesek 1 frt. 10 krt ajándékoztak.

b) Építkezések:

Barcikán új lelkészlak épült. Berentén a templom kijavított. Kazincón kisebb melléképületek emeltettek.

VI. Az ungi egyházmegyében.

a) Adakozások:

A gálóczi egyháznak tekintetes Gulácsy Károly, egyházmegyei tanácsbíró, egy saját költségén öntetett, 3 mázsa 27 $\frac{1}{2}$ font súlyu 300 frt. értékű harangot ajándékozott; miután az egyház az eddigi harangláb helyett torony építését határozta el: a tetőhöz és a harangálláshoz Szöllösy Menyhért gondnok 20 tő kitűnő minőségű fiatal fát mintegy 40 frt. értékben ajándékozott. Nyarádban négy egyháztage az egyház javára 14 frtot; Ptruksán 6 egyháztage 6 frt. 50 krt; Palágyban egyes hívek 16 frt. 10 krt; Pallóban szintén 10 frtot adományoztak. Csapban az egyháztagek közül 32-en „Isten dicsősége“ címen adakoztak 29 frt. 83 krt s egy darab aranyat; idegen egyházbéliek 8-an 16 frtot; az egyház tagjai fuvarral kerestek az egyház javára 44 frt. 50 krt; Antal Juliánna Juhász Mihályné az úrasztalára ajándékozott egy aranyat, egy zöldezinű, sárgavirágu bojtos nagy asztalterítő kendőt és egy fehér himzett szélű kis kendőt. Az eszenyi tűz által károsult egyháznak ő Felsége 200 frtot adott; ugyanitt az úrasztalára ajándékoztak: Kovács Juliánna Kádas Józsefné egy veresszélű nagy fehér abroszt; Molnár Erzsébet Nagy Jánosné egy rojtos selyem-kendőt; Kovács Erzsébet ns. Ladányi Istvánné egy fehér abroszt; Kovács Mária Pap Mihályné egy lángszinű ezüstszinvirágu rojtos selyem-kendőt; ns. Kulin Eszter, néhai ns. Mikó István uradalmi ispán özvegye, egy veresföldű barnaszinvirágu kázmér-kendőt; Badó Erzsébet, Bátori Bénéámin gondnok neje, egy meggyzinű nagy és egy lángveres kisebb selyem-kendőt. A kis-dobronyi egyház orgonát akarván állíttatni, e célra az egyház tagjai 200 forintig ajánlatot tettek. Offerá címen begyűlt a jenkei egyházban 40 frt.; a bezőiben 40 frt.; a reviscseiben 32 frt.; a lucskaiiban 30 frt.; a solymosiban 17 frt. A Tibai család a jenkei egyháznak 40 darab gerendát; a lucskai lelkész javadalmazásául pedig 10 hold erdőt adományozott. Kormos Béla szobranci kir. járásbíró a lucskai egyháznak egy 12 frt. 50 kr. értékű anyakönyvet és 5 frtot; Szóráth János 5 frtot; Szabó Győző 2 frtot ajándékoztak. Stépán Gábor a solymosi leányegyháznak úrasztali tányér vételre 50 frtot adott; Estók Pál ugyanannak egy 4 frt. értékű fekete veresvirágu úrasztali kendőt; Dsverko Pál pedig egy üveg-kelyhet adtak. Bezőben Pavlyina Anna Szabados Jánosné az úrasztalára egy rojtos fehér abroszt adott. Szeretván Iski Anna egy kis selyem-kendőt. Méltó felemlítést érdemel Mijó Kálmán, római kath. vallásu kaposvidéki körorvos, ki a kaposi ref. iskolát kiváló gondja alá vette, s felekezeti ségen felülemelkedve, abban a jó erkölcsű és tanuló gyermekek ösztöndíjazásául, már két éven át 9 Máriás huszast és két darab 1 frtos tallért ajándékozott. A bajánháza i egyházban a hívek „Isten dicsősége“ címen 18 frt. 90 krt adtak. Az ungvári egyház a tanító fizetését 50 forinttal javította.

b) Építkezések:

A vajkóci egyház templomot és tornyot épített egészen újból, szilárd anyagból. Az ásványi egyház kőalapra téglá és vályogból egy különálló tantermet épített. Az eszenyi egyház leégett

templomát 2 lábbal magasítva, nagyobb ablakkal, ankerekkel ellátva, tűzmentesen pléhhel befedve, valamint a tornyot is ideiglenesen zsindelettel ellátva, megépítette; valamint a paplakon istállót és sertésolat épített; a paplak építését is megkezdte. A nagy-dobronyi egyház egy káplánlakot, alatta pincével épített. A csomonyai egyház magtárépítéshez fogott. A zahari egyház templomát s tornyát félig építette. A bezői egyház a paplakon kőkutat épített s a lelkészlak tetőzetét kijavította. A solymosi egyház csúrt épített, 120 forint értékig. A nagy-geőci egyház új paplakot kőalapra, vályogból, zsindelettel. A ráthi egyház templomát zsindelettel 200 frtig.

VII. A felsőzempléni egyházmegyében.

a) Adakozások:

Málcán Stépán Gábor főgondnok évenként meghozza áldozatát az egyház javára: a mult őszzsel az egyház földjének egy részletét, mintegy két köblös darabot, mely a földi bodza miatt célszerűen használható nem volt, saját földbirtokából adott oly mennyiségű területtel használatul kicserélte; továbbá az egyházi földekbe őszi vetőmagul pótlólag 3 véka gabonát adományozott; ugyanő a tanszoba fűtéséhez 3 osztr. forinttal és egy szekér fával járult. A templomi orgona kijavításánál foglalkozó két orgona-művésznek 10 napi szállást és élelmet adott. A málcái egyházhoz tartozó márkai leányegyházban egy 1648-bóli becses kis harangot, a mely eredetileg kizárólagos protestáns tulajdon volt, később azonban erőszak folytán közössé lett, s legközelebb az a felett támadt felekezeti jelvény kérdése miatt per tárgyát képezé, a más felekezetűektől 13 frt. 50 kr. részleges összeggel megváltott s e régi kedves emléket használatul a márkai leányegyháznak, s tulajdonilag pedig a málcái egyháznak ajándékozta, neje Stépán Amália asszonyság neve alatt. Ezen alkalomból, a málcái szegény iskolás gyermekek javára 10 o. é. frtot nemcsak, hanem a márkai g. kath. iskolára is ugyanannyit adományozott. Azonban nemcsak saját egyháza tehet nemes tetteiről bizonyosságot: Kis-Ráskán, hol szintén a főgondnoki fontos hivatalt viseli, az egyház javára vetőmagul két véka gabonával járult. A szalóki leányegyháznak, bizonyos peres eljárásnál, az egyház érdekében sajátjából előlegezett 18 o. é. forintot 2 frttal felpótolván, úrasztali kehely vételére 20 frtot adományozott. A hegyi leányegyház javára, a roskatag imaház célbavett kijavítási költségeihez 50 o. é. forintot ajánlott. A morvai leányegyház érdekében tett peres eljárásoknál 20 o. é. forintot költött. Végül egy inséggel küzdő lelkész feleségeléséhez jelentékeny értékű élelmi szerekkel járult. Valóban ily férfi, kinek csak egy évi adományozása is sorozatot képez, s a legközelebbi évi jelentés szerint is a málcái tanítói állomás alapjául 3 köblös rétet adományozott, méltán megérdemli, hogy e helyen egyházkerületi jegyzőkönyvi elismerésben részesítsék! Vásárhelyen az ajánlatok 32 frtot, Lasztomérban 29 frtot, Bánócon 17 frtot, Málcán 9 forintot jövedelmeztek. Kis-Ráskán az egyház 106 kilogramm súlyu harangot öntetett. Deregnyőben Lónyay Gábor úr a lelkési földek adójához ez évben is 20 o. é. frttal járult.

b) Építkezések:

A barána lelkészlak zsindelettel alá vétetett s a falazatok is kijavítottak s csinosítottak, mely munkálat 200 o. é. forint vett igénybe. Nagy-Báriban új haranglábat építettek a hivek. Mihályiban a torony újból bezsindelettel. B.-Ujlakon a lelkészi melléképületek kijavítottak s új fedél alá vétettek. Bánócon a lelkészi csúr más alkalmasabb helyre tétetett; ugyanott a torony cink-fedélzete, mely a viharok által megrongáltatott, Kazinczy János úr által jelentékeny költséggel kijavítottatott.

VIII. A tornai egyházmegyében.

a) Adakozások:

Szin-Petriben Rábai Józsefnő, szül. D. Farkas Mária asszony, az úrasztalára ajándékozott egy 10 frt. értékű terítőt. A kánói leányegyházban Veress József egy jelentékeny értékű terítéket adott az úrasztalára. Szilváson tekintetes Lakatos Miklós szolgabíró úr az úrasztalára egy értékes poharat ajándékozott. Szádelőben Rottler József az iskola részére 13 forint 50 krt adományozott. Ugyanott Kulcsár Mihály az úrasztalára egy 6 forint értékű kannát ajándékozott. A torna-ujfalusi leányegyház az egyház javára $\frac{1}{4}$ -rész telket és földet vásárolt helyben 1350 frttért és ki is fizette. Ezen hivek buzgóságát nem lehet eléggé méltányolni.

b) Építkezések nem történtek.

Mindezen itt felmutatott adakozásokat s a hivek áldozatkészségével végrehajtott építkezéseket, bizonynyal a vallásos érzület s a vallásos önkormányzathoz való hiv ragaszkodás félreismerhetlen jeleinek kell tekintenünk.

Következik, hogy ezek után egyházi életünkkel elválhatlan kapcsolatban álló népiskolai ügyeinkről szóljak: adataim forrásául erre nézve az egyházmegyei jelentéseket s hozzám némely helyről benyújtott tanfelügyelői jelentéseket vettem.

Népiskolai ügyünket, a kezemhez jutott adatok alapján, virágzónak nem lehetett mondani, de a minden egyházmegyében megindult mozgalmak és törekvések mindenesetre népiskolai ügyünk előhaladására mutatnak; úgy az iskolák szellemi javulása, mint a célszerű iskolahelyiségek szaporodása, évről-évre jobb jövőt ígérnek. Nagy hiányunk azonban egyrészt a hiányos iskoláztatás, másrészt a megállapított tanterv keresztül nem vihetése. A tantervbe beélt osztályok, s tantárgyak, kisebb-nagyobb mérvben hiányzanak, 3—4 osztálynál több, legtöbb iskoláinkban nincs felvéve; a tantárgyak közül is csak a legmegszokottabbak taníttatnak és ezen bajokon közel jövőben számos okok miatt nem is segíthetünk, mindamellett tekintve a népiskolák szorosabb értelemben vett feladatát, az írás, olvasás, számolás és értelemfejlesztést népiskoláinkban kívánt eredményre fejleszthetjük. Erre mutat az, hogy:

a b a u j i egyházmegye 89 iskolái közül a tanfelügyelői jelentés is, a mint azt átvizsgáltam, 30 iskolát jelesnek, 54-et elégséges eredményűnek s csak ötöt jelez elégtelennek. Ezen iskolákba járt 187⁸/₉. évben 2874 növendék; 3179 iskolaköteles közül nem járt tehát 323.

a l s ó b o r s o d i egyházmegye 66 iskolája közül 16 kitünő, 36 dicséretes, 12 kielégítő, 2 gyenge; példányiskola az átányi, Geese István vezetése alatt és az ároktői, Fogarasy Jenő vezetése alatt. Iskolaköteles 5270. Iskolába jár 4752; nem jár 518.

a l s ó z e m p l é n b e n 71 iskola közül kitünő 18, dicséretes 27, kielégítő 17, gyenge 9. Iskolaköteles 4914. Iskolába jár 3270; nem jár 617.

F e l s ő b o r s o d b a n 56 iskola közül kitünő 11, dicséretes 19, kielégítő 24, gyenge 2. 2768 iskolaköteles gyermekből iskolába jár 2456; nem jár iskolába 312.

F e l s ő z e m p l é n b e n 37 iskola közül kitünő 11, dicséretes 15, kielégítő 9, gyenge 2. Iskolaköteles 1223. Iskolába jár 1105; nem jár 118.

G ö m ö r b e n 67 népiskola közt van 24 kitünő, 32 dicséretes, 7 kielégítő, 4 gyenge. 3299 iskolaköteles közül jár iskolába 3185; nem jár 114. A gömői egyházmegye iskoláiról maga a királyi tanfelügyelő úr is évi jelentésében dicsérettel emlékezik.

T o r n á b a n 25 népiskola közül 3 kitünő, 11 dicséretes, 8 kielégítő, 3 gyenge. 1019 iskolaköteles növendék közül iskolába jár 1004. A tornamegyei iskolákról a királyi tanfelügyelő úr jelentése is kezemben lévén, megfigyeltem: a tanítás eredményéről tett jelentés az egyházmegyei kimutatással egyezik; de a külső s belső felszerelésre nézve a tanfelügyelő úr sok hiányokat mutat fel, s azon hiányok megszüntetésére az egyházi hatóság intézkedését kéri.

U n g b a n 35 felekezeti iskola közül 10 kitünő, 12 dicséretes, 8 kielégítő, 5 gyenge; van 11 községi iskola, 5 példányiskola. Ezen iskolákban 2148 iskolaköteles közül jár iskolába 1720; nem jár iskolába 428.

Midőn népiskoláinkról ezen kimutatást a főtiszteletű egyházkerület eleibe terjesztem, kötelességemnek ismerem azon megjegyzést tenni, hogy az adatok egybeállítása az egyházmegyéken nem történik mindenütt kellő megfigyeléssel, mit bizonyít azon körülmény, hogy egyházkerületi névtárunkban az egyházkerületi tanügyi bizottmányhoz beadott statisztikai táblázatokban, de még a tanfelügyelő urak évi jelentéseikben is tanköteles s iskolába járó gyermekek létszáma, de sőt még iskoláink létszáma is elűtnek egymástól, mi statisztikai kimutatásaink hitelét felette csökkenti. Szük-

séges lesz azért figyelmeztetni az egyházak előjáróit, hogy az iskolai statisztikai adatok összeállítására körül kellő pontossággal járjanak el.

Miután egyházi s iskolai életünk főbb mozzanatairól szólottam, áttérek az általam közvetítéssel időközben végzett főbb dolgokra. Általánosan egybefoglalva 1602 ügydarab volt az, mi a befolyt évben előttem megfordult s elintéztetett. Ezek közül a közérdekű s gyűlés eleibe tartozó tárgyakat időnként a főtiszteletű egyházkerületi gyűlés eleibe terjesztettem. Felsőbb miniszteri rendelet volt 265; ezek közül egyházi ügyben 48, iskolai ügyben 161, katonai ügyben 28, házassági ügyben 28, melyekben tiltott fokú rokonsági és sógorsági esetekben, összekelhetési engedélyek adtak: 13 esetben díjelengedés mellett, 15 esetben díjszabás mellett; a megszabott díjakat mindig azon egyház iskolájának javára hoztam javaslatba, mely egyházban a jegyesek laktak s a megszabott összegeket meg is kapták. Így nyert a zombori egyház 15 frtot, a tállyai s ondi egyház együtt 30 frtot, a riesei 10 frtot, a bacskai egyház 10 frtot, a sajó-kazai egyház 100 frtot, a csányi egyház 15 frtot, szepsii egyház 10 frtot, tarcali egyház 10 frtot, szürthei egyház 10 frtot, Otrokocs és Pelsűc egy disp. 20 frtot, alsó-vadászi egyház 10 frtot, görgői egyház 10 frtot, kovács-vágási egyház 10 frtot, palágyi egyház 10 frtot, gercselyi egyház 15 frtot. Összesen 285 frtot.

Nagyobb jótéteményben részesültek a b.-olaszi egyház, mely 200 frtot, a vajkóci egyház, mely 100 frtot, az eszenyi egyház, mely 200 frtot, a n.-bozsvai egyház, mely 100 frt. legfelsőbb kegyadományt nyertek ő Felségétől.

Legfelsőbb elintézés alatt van még a monoki és kőrösi leányegyházak folyamodványa.

A tornai egyházmegyéből a barkai, a felsőborsodi egyházmegyéből a szentpéteri róm. kath. lelkészek ellen, vallássérelmi ügyben elkövetett törvénysértésökért, a minisztériumhoz felterjesztést tettem; az elsőre a válasz megérkezett, az utóbbi még felterjesztés alatt áll; a szokott rendreutasítást a minisztérium megtette.

Mult évi szeptember 10—13. Debrecenben convent tartatott, melyben képviselőink az elnökséggel együtt részt vettek; lesz szerencsém a convent jegyzőkönyvét a conventen megállapított 1-ső alkotmányozó zsinat alakításának, szervezetének végleg megállapított szabályzatát, úgyszinte a köznevelés és közoktatás szervezetének szabályzatát a magyar ref. egyházban, mely általánosságban a convent által elfogadott, de mely általam, a convent határozata folytán, az egyházmegyékhez észrevételezés s megbirálás végett kiküldetett, lesz szerencsém, mondom, beterjeszteni. Beterjesztem szinte mult évi tavaszi közgyűlésünk 63. sz. határozatában, a conventi bizottság által készített egyházalkotmány tervezetének megbirálására, vagy ha a szükség kívánná, ennek helyébe ujnak készítésére kiküldött nagy választmány folyó év január havában Sárospatakon tartott tanácskozásának jegyzőkönyvét; mindezeknek ily egyszerre, úgyszólván csoportosítva leendő előterjesztését, a convent határozatai tették szükségessé.

Ezek után kötelességem jelenteni, hogy a „magyar ref. egyház“ újból alakult egyetemes tanügyi bizottsága is megtartotta mult évi november 24—29. napjain első értekezletét s megkészítette az iskolai szervezethez szükséges gimnáziumi tervet, a gimnáziumi rendtartást s a tanárképesítés iránti javaslatot; igen fontos dolgok ezek is s nagyon kétlem, hogy ily fontos, közérdekű s egyházunk és iskoláink jövőjére nagy befolyással levő munkálatoknak egyházunkban leendő megvizsgálására élénk figyelmünk és türelmünk legyen.

Végre, mint az egyetemes ref. egyházat s úgy a főtiszt. egyházkerületet is érdeklő tárgyként, megemlítem azt, hogy miután a vallás- és közokt. magyar kir. miniszter úr ő nagyméltósága, a mult évben a középiskolák feletti főfelügyelet kérdésében oly nagy zajt keltett „pontozatok“ visszavétele után, törvényjavaslatot terjesztett be a magyar képviselőház elébe, a „középiskolai oktatásról,“

mely törvényjavaslat, a szervezet és főfelügyelet egybe van foglalva: a magyarországi ref. főgondnokok és szuperintendenseknek a debreceni convent határozatából, Budapesten össze kellett jönniök a végett, hogy iskolai autonomiánk megvédésére, ha azok a törvényjavaslatban meg lennének támadva, minden lehető lépést megtegyenek. Össze is jött a tiszántúlin kívül mind a 4 egyházkerület szuperintendense, de csak 2 főgondnok: szeretve tisztelt főgondnokunk, a dunamelléki főgondnok, gr. Lónyay Menyhért úr ő nagyméltóságai. Komoly és érett megfontolás után tárgyalás alá vettük a törvényjavaslatot s iskolai önkormányzatunkra nézve sérelmesnek találván sok tekintetben, egy memorandumot készítettünk, hogy azt egy petitio mellett beadjuk az országgyűléshez azon pillanatban, a mikor bizonyossá lesz, hogy az országgyűlés tárgyalás alá veendi a törvényjavaslatot. Mi célszerűbbnek láttuk ügyünkre nézve, hogy az országgyűlés jelen időszakában ne tárgyalassék a törvényjavaslat s ennek halasztása végett személyesen intéztünk kérelmet mind a miniszterelnök, mind a közokt. miniszter ő nagyméltóságaihoz; de biztatást nem nyertünk az elhalasztás iránt, így a szükséges intézkedéseket megtettük az iránt, hogy az emlékirat beadassék. Mi lesz sorsa emlékiratunknak, az a jövő titka. Intézkedés tétetett az iránt is, hogy emlékiratunk több példányban kinyomatván, a képviselő urak közt kiosztassék.

Az egyetemesen közérdekű tárgyak után emlékezni kell egyházkerületünk pénzügyi dolgairól. Ezekről tüzetesebb jelentés a folyó évi április hó 19—20-ik napjain megtartott számvevőszék jegyzőkönyvében foglaltatik, mely be lesz terjesztve. Itt annyit említek fel, hogy az egyházkerületi pénzügyi választmány időnként intézkedett nemcsak a befolyt pénzek szabályos és biztos elhelyezéséről, hanem azoknak — melyeknek behajtása szükségessé vált — behajtásukról is. Peres ügyeinket — melyek hála Istennek nem nagy számmal vannak — az egyházkerületi ügyész úr gondosan kezeli, azokról a pénzügyi választmánynak jelentést tesz. A kamatok a múlt évről, az idő mostohasága mellett is, meglehetősen befolytak. Tőkékben úgyszólván eddig semmi kárt nem vallottunk: jelenleg van egy pár kétes kimenetelű perünk, melyeknek egyikénél az aláírás tagadtatott meg; másikánál a kötelezvényt nem tudjuk előmutatni. Jelenleg apellátásban van mindkettő. Kamatokban egy pár tőkénél veszteséget szenvedtünk; egyik veszteségnél azonban biztos ká pótlásra számíthatunk, a mint ez iránt a gyűlés folyama alatt alkalma lesz a főtiszteletű egyházkerületnek meggyőződést szerezhetni. Az államsegély mikénti kiosztásáról s más pénztárakból az idő mostohasága miatt szükségessé vált segélyezésekről a jelentés elő fog terjesztetni.

Tűzkáreset volt egyházmegyénkben a múlt 1879. január havától mostanáig 12, melyekért 5196 frt. 81 kr. kártérítés fizettetett.

A pesti biztosító-intézet, melylyel 10 évre szerződünk — amint elő fogom terjeszteni — egyesült a „Fonciere“ pesti biztosító-egyesülettel.

Az 1879-ik évben végzett theologus ifjaink közül 1-ső vagy bekebelezési vizsgát tett 21 egyén: kitünő osztályzattal 8, első osztályzattal 12, egy visszautasított. Ezen vizsgázott 20 egyén közül 12-öt káplánságra kiboosátottam.

A lelkészképesítő vagy 2-ik vizsgát letették 13-an, 4 közülök kitünő osztályzattal, 9 első osztályzattal.

Röviden szólani fogok sárospataki főiskolánkról s középiskoláinkról.

Sárospataki főiskolánk s vele kapcsolatban levő gimnázium megnyitotta az 187⁹/₈₀-ik tanévet:

a jogakadémiában	47 jogászszal,
a theologiai tanfolyamot	121 hittanhallgatóval,
összesen	168 felsőbb tudományokat hallgatóval.

A gimnáziumot a progimnáziummal együtt 630 növendékkel és így összesen 839 mai létszáma sárospataki tanuló ifjuságunknak. A létszámnál két körülmény feltűnő, egyik az, hogy a jogászok létszáma teljességgel nem szaporodik, a hittanhallgatóké pedig szemlátomást növekszik;

igy visszanyeri főiskolánk azon régi jellegét, hogy az főleg lelkészeket nevelő intézet. A gimnáziumban két osztály túlnépességű: az 1-ső osztály 131, a 3-ik 106 és a 2-ik 94 növendékkel; a minisztérium már két ízben emlékeztetett bennünket a parallel osztályokra, melyeknek alkalmazását elébb-utóbb ki nem kerülhetjük. Az iskolai év, mely immár végéhez közelget, csendesen, az ifjuság kifogástalan magaviselete közt folyt le eddig; a félévi zárvizsgák az osztályokban s a colloquiumok az akadémiákban megtartattak; a könyvtár rendezése folyamatban van. A főiskolai számvevőszék megtartatott, jegyzőkönyve be van terjesztve; ebből ki fog tűnni a főiskola 1879. évi bevétele, kiadása s deficitje, melyet leginkább az árvíz által elöntött fekvő birtokok jövedelmének nagymérvű csökkenése okozott.

A miskolci lyceum is megfelelt e folyó tanévben is feladatának; ezen tanintézet kebelén 473 növendék szívta magába a tudomány tápláló tejét; a félévi vizsgák alkalmával, tudományos erkölcsi előmenetelöknek megnyugtató eredményét mutatták fel ezen intézet növendékei is. Nagy megnyugtatónkra szolgál ezen intézet jövőjére nézve az, hogy helyiségét a jótékony adakozásból összegyűlt összegből s a még kikerülhetlen kölcsönből, oly célszerűen átalakította, miszerint hiszszük, hogy az, az országgyűlés eleibe már beadott miniszteri törvényjavaslat kívánalmainak is megfelel.

Az egyházkerületi leánynevelde, mint fennállása óta, úgy ez évben is megfelelt feladatának, bár mint a mult évben is jelentettem, a növendékek létszáma két nagyobb leányiskolának a város kebelében felállítása miatt megcsökkent, úgyszólván felére apadt le; mindazonáltal az intézet buzgó tanára nem csüggedve, igyekezett e végéhez közelgető tanévben is, többi segéd-tanártársaival, az intézet jó hírét, nevét fentartani. Ezen intézet jövőrei fentarthatása érdekében, egy jelentést fog a felügyelő-bizottság a főtiszteletű egyházkerület eleibe beterjeszteni, melyben a főtiszteletű egyházkerület gondoskodó határozatát kéri ezen intézetre nézve. Nagy veszteség lenne reánk közönségre nézve, ha ezen nevelő-intézet megszűnnék.

* * *

Bezárom jelentésemet egy kegyeletes s hálás megemlékezéssel. A lefolyt egyházi évben két nevezetesebb halottja volt egyházkerületünknek: néhai Kőrössy István, alsözempléni esperes s főiskolai egyházi algondnok és Payzsoss János felsözempléni egyházmegyei segédgondnok; mindkettő megérdemli, hosszas, hű és lelkiismeretes szolgálataért, melyet egyházunk s iskoláink javára szenteltek, hogy a valódi részvét és elismerés érzelmeivel áldozunk emlékeztőknek, s szenteljünk egy lapot jegyzőkönyvünkben is nevöknek, feljegyzésével annak, hogy ők közszeretettel s tisztelettel övedzett előjárói voltak egyházmegyéiknek, hű tanácsosi egyházkerületünknek; igazságszeretettel, becsületességgel vezérlették minden lépteikben; legyen áldott jóemlékeztők!

Szuperintendens úrnak ezen évi jelentése, megnyugtató tudomásul vétetett s időközben a közügyek körül követett eljárásai, intézkedései jóváhagyattak.

3. Szintén az elnökség által jelentetvén, hogy szeretve tisztelt főgondnokunk, nagyrészből épen közügyeink körül tett huzamos fáradozásai következtében előállott gyöngékedése miatt, jelen gyűlésünkön meg nem jelenhetett.

Sajnos tudomásul szolgál.

4. Ennek folytán a világi elnökség helyettesítésének szüksége állván elő:

arra ifjabb báró Vay Miklós, alsözempléni, mint jelenlevő legidősb segédgondnok kéretett föl. Ki azt készséggel elfogadván, a közgyűlés szívélyes üdvözlése mellett elnöki székét legott el is foglalta.

5. A megjelent képviselők megbízó-levelei igazoltattak.

6. Elnök szuperintendens úr, évi jelentésében tudatja azt, hogy miután a vallás- és közoktatásügyi minisztérium egy törvényjavaslatot terjesztett be a magyar képviselőház elé a középiskolai oktatás és főfelügyeleti ügy rendezésére vonatkozólag, a magyarországi ref. főgondnokoknak és szuperintendenseknek, a debreceni convent határozatából, Budapesten össze kellett jönniök a végett, hogy iskolai autonomiánk megvédésére minden szükséges lépést megtegyenek, s épen e célból ugyanott tárgyalás alá vették a törvényjavaslatot, s egy emlékiratot készítettek erre vonatkozólag s az, egy kérvény mellett, már be is adatott a képviselőháznak.

Midőn közgyűlésünk a jelentés ezen részletét külön is kiemeli és közhelyességgel tudomásul veszi, egyszersmind őszinte háláját fejezi ki a főgondnokoknak és szuperintendenseknek azért, a miért e nagyfontosságú és féltett jogainkkal összefüggő ügy körül oly gyorsan, bölcsen és erélyesen eljárni méltóztattak.

7. Ugyanezen ügynek alkalmából, egész terjedelmében felolvasatott azon emlékirat, melyet a főgondnokok és szuperintendensek, a középiskolai törvényjavaslatra vonatkozólag, a képviselőház elé nyújtottak; egyszersmind indítványba tétetett, hogy az előttünk fekvő kérdésnek életbevágó volta, az egész középiskolai törvényjavaslaton végig vonuló s önkormányzati jogunk ellen fordult törekvés, méltán megkívánja azt, hogy e javaslatához egyházkerületünk is tüzetesen hozzá szóljon s résztvevén az e ponton megindult küzdelemben, felirást intézzen az országgyűlés elé s hasonló eljárásra hívja fel a testvéregyházkerületeket is.

A felolvasott emlékiratot egyházkerületünk örömmel és helyeslőleg vette tudomásul, s a tett indítványt egyhangulag elfogadván, az emlékirat, illetőleg kérvény elkészítése, Mocsáry Lajos elnöksége mellett, Hegedűs László, Orbán József, Fejes István és Mitrovics Gyula küldöttségi tagokra bízott.

8. Ugyanezen küldöttség eljárván megbízatásában, olvastatott az általa készített következő kérvény:

Mélyen tisztelt képviselőház!

Magyarországi protestáns egyházunk s annak egyetemében a Tiszáninnen való ref. egyházkerület is, az egész közmivelttség ügyét, annak a szellemnek való föltétlen hódolatból szolgálta, melynélfogva tudta azt, hogy elvész a nép, a mely tudomány nélkül való s minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs, mely ha megvész, országunk is ledől s rabigába görbed, s épen azért minden tőle kitelhető, sőt sokszor magát is megerőltető áldozatot megtett arra nézve, hogy e téren való szolgálatai megfelelőek legyenek az idő és a kor követelményeinek. Innen magyarázható meg azon igyekezetünk, hogy mi sohasem vonakodtunk közoktatási ügyünket is a lehető magaslatra emelni s annak, hogy mi sohasem mondtuk azt, hogy immár a tökéletest elértük volna, azt hisszük: elég bizonyága az is, hogy több tanügyi dologban kezdeményezőkül léptünk fel még akkor is, mikor némely öröklött viszonyok közt élő tanférfiak merésznek tartották s töprengve fogadták ujtó lépésünket. Ennek tudatában s azon meggyőződéstől áthatva, hogy az oktatás és nevelés ügyének egy folyton haladó s mindig magasabb lépcsőzetekre emelkedő életnek kell lennie, mindig hálás elismeréssel fogadtunk minden oly irányelvet, mely e téren az óhajtott siker magaslatára és e magaslat elérésének eszközeire mutat s különösen bizodalommal tekintettünk azon törvényjavaslat elé, melyet a nagym. magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter úr, a középiskolai tanügy rendezésére vonatkozólag, már régebben kilátásba helyezett; mégpedig azért, mert hiszen ha valaki, úgy épen a közoktatási minisztérium s az általa alkotott tervezet vannak első sorban hivatva arra, hogy e tekintetben mélyreható vezéreszmékkal járjanak előttünk, s mert vártuk, hogy egy ilyen törvény által végre-valahára egy függőben levő életkérdésünk fog kedvezően és reánk nézve megnyugtató módon megoldatni. A mily természetes és kedvesen táplált volt azonban

reménységünk, épen oly lehangoló és fájdalmas csalódásunk most, midőn, imár a törvényhozó-testület elé is benyújtott törvényjavaslat előttünk fekszik s tanulmányozva különösen annak szellemét, megdöbbenve látjuk azt: minő sors van szánva abban iskolai ügyünk jövőjének, sőt, minthogy a protestantismusban az oktatás válhatlan összeköttetésben áll vallásunkkal, általában a protestantismus szellemének és ezen szellem erejével kivívott jogoknak.

Mélyen tisztelt képviselőház! Alkotmányos hazai életünk legközelebbi megmásíthatlan tényei többször bármennyire fájdalmas érzelmeket támaszthattak is bennünk, mi, magyarországi protestánsok, még mindig azon vigasztadó reményt tápláljuk keblünkben, hogy a magyarországi törvényhozó-testület az, melynek színe előtt egész nyíltsággal és leplezetlenül lehet beszélnünk mindig, a mikor csak igazaink és jogaink védelmezéséről kell gondoskodnunk; most is bizalommal fordulunk azért a törvényhozó-testülethez, mely hivatva van arra, hogy a beadott miniszteri törvényjavaslat sorsa felett határozzon, mély tisztelettel kérve, egyrésről a törvényjavaslatnak reánk protestánsokra vonatkozó részletére teendő észrevételeink szíves meghallgatását, másrésről annak, óhajtásaink szerint leendő átalakítását.

Mindenekelőtt fájdalmas szívvvel, de habozás nélkül, kénytelenek vagyunk kijelenteni, hogy ha mi az előttünk fekvő törvényjavaslat keletkezésének történetén végig tekintünk s a látszat leple alá kissé mélyebben nézünk, azon elszomorító tapasztalatra jutunk, hogy az egész középoktatási ügy rendezésére vonatkozó törvényjavaslat egyik főindoka tulajdonképen nem az e körbe eső dolgok és állapotok fejlesztésének buzgalmában rejlik, mint inkább azon törekvés érvényesítésében, hogy általa a protestáns iskolai önkormányzati jog szoríttassék meg. Mindnyájan tudjuk ugyanis, hogy a nevezetessé lett és egyértelmű roszalásunkra akkoriban visszavont „Tíz pont“ keletkezési indoka tulajdonképen az vala, hogy némely gimnáziumok által elkövetett hazafiúi és nemzetellenes üzelmek megfékezésének alkalmából, egyúttal jól átgondolt támadás intéztessék protestáns önkormányzatunk ellen; ugy, hogy igazán azon elv alkalmaztatott reánk, melynélfogva érzékenyen kellett volna lakolnunk oly hibákért és visszaélésekért, melyekben való ártatlan voltunk mellett fényes bizonyság egész történeti multunk, s a mely hazafiúi bűnök ellen való bátor küzdelem volt, tulajdonképen való, magasabb vallás-erkölcsi céljaink mellett, a hazai nagy közönség előtt is eléggé ismeretes feladatunk. Most, a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úr megkerülve mintegy a „Pontozatok“ ellenében kifejtett védekezésünket, abbeli megjegyzésünket, hogy a főfelügyelet alkalmi körvonalozása, csak a vele természetesen összefüggő kérdésekkel együttesen oldható meg, egészen ellenünk látszik fordítani, akkor, mikor a törvényhozó-testület elé nyújtott középiskolai törvényjavaslat tulajdonképen csak olyan keretnek van szánva, a melyben a visszatétést idézett „Pontozatok“ ismeretes képe foglaltatik be ujjolag, némi szelidítésekkel.

A magyarországi protestáns egyház, bár e részben elfoglalt álláspontja mellett a hosszú és eléggé kipróbált gyakorlat is világos és félre nem érthető magyarázatot adott, nem egyszer határozottan és érthetően nyilatkozott azon kérdés felett: minő jogi alapokon tartja biztosnak és természetesnek ugy az államhatalomhoz, mint saját iskoláihoz való viszonyát s ezzel összeköttetésben nem egyszer nyilatkozott alkalmilag a felől is: hogyan értelmezi maga részéről az ugynevezett „legfőbb felügyeleti jog“ körét, annak részleteit. A békekötések által is biztosított 1608. koronázás előtti 1-ső és 1647. V-ik törvényeikkbe iktatott és az ezekre épített 1790/1. XXVI. törvényeikkeket jelölven ki történeti alapokul, sohasem habozott kinyilatkoztatni, hogy még csak gondolatában sincs olynemű föltétlen függetlenség, mint a minőt kívánnak élvezni némely külföldi felekezetek; de másrésről sietett kijelenteni, hogy az államkötelékeknek csak addig engedhet, azoknak rá nézve üdvös hatása csak azon pontig lehet, mig azok nem akadályozzák meg azt, hogy saját elvei szerint fejlődjék s megtarthassa őt megkülönböztető jellemvonásait. Ily alapelvek hangsúlyozása mellett aztán, alkalmilag akárhányszor kifejtette azt is, hogy „minden alsóbb és felsőbb tanintézetet, az egyház kiegészítő s elválhatlan részének és életfeltételének tekinti s épen azért az

azok felett való törvényhozás és kormányzási jogát, a jól értelmezett „legfőbb felügyeleti jog“ sérelme nélkül, kizárólagos birtokának kívánja fentartatni.“ Ha most már ezen történeti előzmények után, nem szándékunk is vitatkozni a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter ur által beadott törvényjavaslat indokolásában hangsúlyozott azon érv ellen, „hogy az állami főfelügyelet mai rendezetlen állapotában tovább nem hagyható s annak rendezése minden oldalról sürgettetett,“ nem méltán feljajdulhatunk-e az ellen, hogy a törvényjavaslat keretébe vont „legfőbb felügyeleti jog“ oly módon értelmeztetik s mint ezt a részleteknél feltüntetni fogjuk, oly módon kívántatik kiterjesztetni, mely homlokegyenest ellenkezik törvényeken alapuló önkormányzati jogainkkal; ellenkezik a hosszas gyakorlattal s centralisticus törekvéseket árul el, annyira, hogy ha e tekintetben az absolut korszakban hozzánk leérkezett rendeleteket s az előttünk fekvő törvényjavaslatot elfogulatlanul összehasonlítjuk, arra a lesújtó eredményre jutunk, hogy az egész középiskolai törvényjavaslat kodifikálni akarja mindazon visszaéléseket, a melyeket eddig jogkörünkben koronként tapasztaltunk s a melyek ellen annyiszor kelle illetékes helyen erélyesen panaszt emelnünk.

Eddig féltékenyen őrzött jogainknak ilyenmü megszorítása és csonkítása pedig annyival is inkább méltán támaszt bennünk fájdalmas és lehangoló érzéseket, mert valóban nem látjuk az okát, a miért közoktatásügyi multunk ilyen szellemü és célzatu intézkedések szükségességét érdemelte volna ki; mert a protestáns egyház és annak tagjai, mindig igyekeztek megérdemelni, sőt, dicsekvés nélkül mondhatjuk: megszolgálni azon kiváltságot, épen e kiváltsággal együtt járó és jó lélekkel elvállalt kötelezettségek hű teljesítése által, melyeket számukra talán, más felekezetekkel szemben, multjuk nehéz küzdelmek árán biztosított; mert méltán aggódhatunk, hogy a protestáns szabadság korlátozására, hiveinknél az áldozatkészség megszűnése fog következni, s mert a törvényjavaslat indokolásában, a célba vett intézkedések szükségességének bebizonyítása végett, a fájdalom hangján emlegetett „tagadhatlanul megingott reputatiónk“ eldöntése, s általában ugy tisztakezűségünk, mint a közmiveltéségi tényezők sorában megillető értékünk megítélése végett, nyugodt lélekkel hivatkozhatunk arra a történetre, mely, egyebek közt, arról is tud beszélni annak, ki meg nem vesztegetett ítéletet vár tőle, hogy a protestáns szellemnek talán mégis csak van része, ugy a magyar közmiveltéségi, mint különösebben is a nemzeti szellem emeléseért vivott küzdelmekben, s protestáns iskoláink, nem akarván hűtlenek lenni azon hazai föld iránt, melynek édes anyai kebelén fejlettek ki, még akkor sem germanisáltak, mikor az absolut kormány idejében az állam rendelkezése és felügyelése alatt álló tanintézetekben ugyanám termékeny talajra talált a német szellem.

Ilyen szellem és törekvés, iskolai állapotaink méltánylatánál tanusított ilyen indulat hatván át, mélyen tisztelt képviselő ház, a miniszteri törvényjavaslatot általában véve, vele szemben kénytelenek vagyunk alázatos tisztelettel kijelenteni, hogy mi eddigi álláspontunkról, a gyakorlat által elég világosan körvonalozott autonom jogainkról mindaddig le nem mondhatunk, mig a különböző vallásfelekezetekre tartozó jogviszonyok törvényszerűleg nem rendeztetnek s az ide tartozó nagy kérdések el nem döntetnek; annyival is inkább, mert minket, különösen az oktatás és általában az iskolaügy terén versenyképesekül, más, különböző hatalmas eszközökkel rendelkező felekezetekkel szemben, továbbra is csak önkormányzati jogunk tarthat meg s meg vagyunk győződve a felől, hogy a protestáns iskolákra, attól a peretől kezdve, a mikor azok az eddigi szabad szellem légköréből talán a jelen miniszteri tervezethez hasonló korlátok közzé erőszakoltatnak, csak a hanyatlás, a szellemi gyengülés órái következhetnek.

De ha nem lehetünk megelégedve a törvényjavaslat egészen végigvonuló irányzattal, nem lehet észrevételek nélkül hagynunk, a mélyen tisztelt képviselőház kegyes engedelmevel, a törvényjavaslat reánk vonatkozó fejezetének különösen azon pontjait sem, melyek a protestáns egyházra kisebb nagyobb mértékben sérelmesek.

Igy nevezetesen a pontozatok sorában mindjárt első helyen feltűnő az, hogy ugyanazon törvényjavalat, mely indokolásában maga is elismeréssel kénytelen nyilatkozni protestáns egyházunknak a közmiveltés emelése körül kivivott érdemei felől: mint helyez bennünket a 62. §. egy jogi alapra a magános intézetek fentartóival; nyilván megvonván tőlünk ily módon törvényileg azt az elismerést, melyet a javaslat emelkedettebb természetű része biztosít. A miért is mély tisztelettel kénytelenek vagyunk kérni, hogy protestáns egyházunk iskolai és önkormányzati jogainak rendezése végett, egy külön fejezet szenteltessek számunkra az alkotandó törvényben.

A 63-ik szakasz második kikezdése úgy rendelkezik, hogy valamely intézet „egyesektől vagy társulatoktól is, csak azon esetben fogadhat el segílyt, ha semminemű feltételt nem köt ki.“ Bármennyire helyeseljük is különben általánosságban ezen szakasznak célzatát, magát a kifejezést azonban mégsem tartjuk szabatosnak, mert hiszen annak értelmében aztán, az illető segítélyező, áldozatkészségeért még annyit sem kívánhat meg, hogy az alapítványából is élő intézet felekezeti jellegű legyen s ily szövegezés mellett, csak egy kis merész magyarázat kell, hogy nekünk, protestánsoknak, ne szabadjon jövőre, hivatásunktól semmi olyan alapítványt elfogadnunk, a melynek hagyomány-levelében talán határozottan kikötetik, hogy az csak bizonyos protestáns szellemű kiváló irány ápolása végett tétetik le kezeink közé.

A 65-ik szakasz második kikezdése is egyike a reánk nézve legsérelmesebb intézkedéseknek, annyira, hogy ez egymaga eléggé világosan bizonyítja azt: mily hibásan értelmezi a minisztérium a „legfőbb felügyeleti jog“ természetét, s mily nagy mértékben kívánja azt kiterjeszteni. Az 179°/₁-ik évi XXVI-ik t. c. 5. §. világosan kifejti, hogy „A mindkét hitvallásu evangélikusoknak mindenkor szabad legyen iskolákat fentartani, azokban a tanítás és tanulás módját, szabályát és rendjét rendezni,“ a törvényjavaslat szóban forgó szakasza pedig azt kívánván, hogy „a köteles tantárgyakat, azokból az ismeretek terjedelmét és mértékét, az országos közoktatási tanács meghallgatásával, a miniszter állapítja meg,“ ez által igazán nem látszik felhagyni számunkra más rendelkezési jogot, mint pusztán annyit, hogy mi a kiszabott tantárgyak közül egyiket vagy másikat mely napon adhatjuk elé, vagyis egyszerűen az órarend megállapítását.

A törvényjavaslat 69-ik szakaszát sem tekinthetjük egyébnek, mint az egész törvényjavaslaton végigvonuló korlátozási törekvés buzgalmában felvett felesleges törvényszaporításnak; mert hiszen, alázatos nézetünk szerint, a közegészségi törvények létezése mellett, nem szükséges a protestáns intézetekre külön törvényt hozni csak azért, hogy azok az iskolatartás legtermészetesebb és legelső föltételeiről gondoskodjanak, különösen most, midőn például iskolai lakok emelésére, tantermeinek berendezésére annyi buzgalmat és áldozatot fordítanak, hogy e miatt egyáltalában nincs miért pirulniok.

A 70-ik szakasz majdnem szó szerinti való másolata a visszavett „Tíz pont“ egyikének s egyik tanintézetből a másikba való átmenetelt, továbbá alsóbb osztályból a felsőbb osztályba való lépést, az osztályösszevonást kívánja szabályozni, oly módon, hogy eddig élvezett jogaink jelentékenyen megszoríttatnak. Ez ellen, már a „Pontozatok“ alkalmából is, méltán kifejeztük sérelmünket s azt ez alkalommal is meg kell újítanunk, annyival is inkább, mert ebbeli jogunkkal mi soha vissza nem éltünk s intézeteink előjárásai mindenkor lelkiismeretesen igyekeztek arra, hogy kedvezmények e tekintetben ok nélkül és érdemtelenül ne adassanak.

A törvényjavaslat 77-ik szakaszában több oly kívánság van, melyet épen a jól értelmezett legfőbb felügyeleti jog köréből folyólag, természetesnek találunk s azoknak mindenkor szíves készséggel teszünk eleget. A statisztikai adatokat, tanévenkénti kimerítő jelentéseket, sőt az iskola anyagi helyzetét is feltűntető kimutatást, tudomásvétele végett mindenkor készek vagyunk felterjeszteni, felekezeti főhatóságaink közvetítése útján; de már ugyanezen szakasz d) pontjában, nem láthatunk egyebet, mint azt, hogy itt a javaslat valósággal megbénítani, sőt elnémitani látszik protestáns iskoláinkban még a szabad tanítási szellemet is akkor, mikor még a tankönyveket és kéziratokat is bekívánja előadó tanárainktól s a mikor semmi biztosítékot sem látunk a törvény-

javaslatban arra nézve: vajon nem fogja-e a miniszteri változó felfogás államellenesnek tarthatni és nyilatkoztatni a tankönyveknek épen olyan tételeit is, melyeket az elfogulatlan ítélet épen tiszta hazafiságuaknak tekint s különösen akkor, mikor az eféle ellenőrzés egy tollvonással megsemmisíti az eddig fennálló sajtószabadságot, melynek megszorító eljárását módjában áll a minisztériumnak is alkalmaznia ott, a hol arra szükség van, a nélkül, hogy a protestáns tanárok és írók működését csak épen ezért kellene külön törvényben szabályoznia.

A 78. és 79. szakaszok, nem bizván meg előjáróink ellenőrzésének komolyságában és eléggé szigorú voltában, tankerületi főigazgatói ellensúlyozást rendelnek el érettségi és másnemű vizsgáinkon. Oly intézkedés, melynek sem jogi, sem célszerűségi alapja nincs. Jogi azért, mert mi ily benső ügyeinkben való ilyen közvetlen ellenőrzést, törvényes előjáróinkon kívül, senkinek másnak nem engedhetünk; célszerűségi pedig azért, mert a minisztérium által is bekért évi jelentésekből mindenki láthatja iskolai életünk hű képét, s valóban, épen a törvényjavaslat álláspontján, el sem tudjuk képzelni: mi komolyabb tenni valója akadna a vizsgákon megjelenő kerületi főigazgatónak abban az iskolában, mely már egész odáig megrendszabályoztatik, hogy még a tanárok kéziratai is ismeretesek a minisztérium előtt? Sőt mi, protestánsok, egyáltalában nem nyugodhatunk bele az egész tankerületi főigazgatói intézmény olyan szervezésébe sem, a minő adatik annak a törvényjavaslat 54-ik cikkében, az mondatván róla ott, hogy az reánk, protestánsokra nézve a főfelügyelet közege. Törvényeink értelmében velünk szemben a főfelügyeletet, ő felsége a király nevében, egyedül csak a felelős magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter képviselheti s törvényeink ilyenemű közegeket nem ismernek, s az 179°/₁. XXVI. t. c. 5. §-a világosan kifejezi, hogy a mindkét vallású evangélikusok saját hitfelekezeti előjáróságai közül szabadon választják legfőbb felügyelőjüket.

A 82. §-t méltán olyannak tekinthetjük, a melyben éri el tetőpontját az előttünk levő törvényjavaslatnak jogainkat korlátozó irányzata. Benne az mondatik, hogy ahol a miniszter „erkölcsi bajokat“ tapasztal, joga leend az intézetet bezáratni. Épen egyházi társaságnak, tehát közte a protestáns egyháznak is, sohasem lehetett az a szégyenletes célja, hogy ápolása, gyámogatása alá vegye a bűnnek, az erkölcsileg kifogásolhatónak akármiféle nemét; de hát ki áll nekünk jót a felől, hogy a törvényjavaslat ezen pontjában említett „erkölcsi bajok“ szintén igen tág fogalmának nem ad-e különböző magyarázatot a különböző érdek és abból származó különböző felfogás s ez a roppant általánosság nem lehet-e majd, egy kis merészség vagy ellenszenv mellett, oly jogcím, melyre hivatkozva aztán, akármelyik protestáns iskola bezárható, ha egyszer életében, szellemében talán van valami olyan, mely nem tetsző annak, kinek más céljai is lehetnek.

Mélyen tisztelt képviselőház! Az a féltékeny buzgalom, a melylyel iskolai ügyünkön csüggeni, nekünk, protestáns egyház tagjainak, őseinktől öröklött szent kötelességünk, ime, ezekben kényszerít bennünket elmondani azon érzelmeket és aggodalmakat, melyeket bennünk a képviselőház asztalára tett miniszteri középiskolai törvényjavaslat támasztott. Eléadtuk azokat nyíltan, őszintén s különösen azzal a bizodalommal, hogy Magyarország törvényhozó-testületének bölcsesége, bizonyosan fog tudni találni módot arra, hogy életérdekeink ezen a ponton megőriztessenek s minden lehető megteend arra nézve, hogy hazánk miveltségi tényezői között, protestáns egyházunk is megtarthassa őt megillető helyét s ereje, szelleme továbbra is zsibbasztás nélkül fejthesse ki a nevelés terén azt a tevékenységet, a melyre egyházunkat vallásának és hazájának szeretete és azok iránt elvállalt kötelességei egyaránt felhívják.

E munkálatot az egyházkerület magáévá tevén, annak a képviselőházhoz való juttatásával elnök szuperintendens úr bizatott meg; egyszersmind elhatároltatott, hogy az részint a képviselőház tagjainak leendő kiosztás, részint pedig a testvér-egyházkerület és más érdeklődőknek való megküldés végett, kellő számú példányokban külön is kinyomattassék.

9. Olvastatott a zsinati előmunkálatok s erre beadott egyházmegyei vélemények megvizsgálásával megbízott küldöttség jelentése, melyben fentartandónak véleményezi a küldöttség egyházkerületünk által az 1879. évi tavaszi közgyűlésben hozott 63. szám alatti határozatot, hogy „tiszáninzeni egyházkerületünk szabadon nyilatkozhassek még akkor is, ha már egy, nézete szerint leghelyesebb munkálat lenne is már készen a felett, vajjon az akkori körülményekhez képest alkalmasnak látja-e az időt a zsinat azonnal való egybehívására és megtartására?”

Továbbá a zsinat szervezetének már convent útján megállapított szabályzatával, mint bevégzett ténnyel, nem foglalkozhatván, bírálat alá vette a zsinati előmunkálatokat s erre az egyes egyházmegyék által előadott véleményeket pontonként és részletesen kijelentvén, hogy ezen munkálatot a részletes tárgyalás alapjául elfogadja.

Kiigazíttatni s máskép vagy újból szövegeztetni kívánja a küldöttség a javaslat igen sok szakaszát; de különösen kitűnik az elvi ellentét a küldöttség munkálata s a zsinati előmunkálatok között, ez utóbbinak az egyházi főtanácsra vonatkozó részében, mely presbyteri egyházszervezetünk keretébe, az egyházkerületek jogcsorbulása nélkül, bele nem illeszthető: az öntevékenységet megbénítólag központosító, nagy hatalmi jellegű ujitást, az egyházmegyék egyező akarattal kijelentett véleményeik alapján, elvettetni, azonban az ev. ref. egyház egyetemét közösen érdeklő ügyek egységes és végleges elintézése törvényes organumúl az egyházkerületek képviselőiből alakítandó egyetemes gyűlést felállíttatni óhajtja.

Egyházkerületünk a küldöttségnek ezen munkálatában foglalt s pontonként tárgyalt véleményét, úgy az alkotmánytervezetre, mint az egészen újból átdolgozott fegyelmi eljárásra vonatkozólag, egész terjedelmében magáévá teszi; azonban az alkotmánytervezetre vonatkozólag azon változtatással, hogy az egyetemes egyházi gyűlés, ne miként tervezve volt, esetről-esetre, hanem minden két évben egyszer rendszerint és ha az egyházkerületek többsége úgy kívánja, a szükséghez képest többször is összeüljön. Az egyházi bíróságok és törvénykezési eljárásra vonatkozó részre vonatkozólag pedig azon módosítással, hogy az egyházkerületi tanács hatáskörét tárgyaló 30. §-ban foglalt azon intézkedés, melyszerint az egyházmegyei vagy kerületi tisztviselő ellen, alkotmány- vagy törvénysértés miatt emelt vád ne a tanács, hanem a nyílt közgyűlésben tárgyalassék s a vétkesség kérdésében ez döntsön, elvettetik; valamint a semmitőszéki eljárásra vonatkozó 38—39. §§. is kihagyandók lesznek.

Míthogy pedig a küldöttség az eredeti javaslatot pontonként vette tárgyalás alá s arra észrevételeit és megjegyzéseit pontonként tette meg és így munkálata szaggatott: az egyházkerületünk által kívánt szövegezésnek, az eredeti szerkezetből s a küldöttségi munkálatból, a fennebb elmondott észrevételek figyelembevételével leendő összeállításával a jegyzői kar bizatott meg.

10. Olvastatott ugyancsak a zsinati előmunkálatokkal megbízott küldöttség 1880. évi április 25-ik napján Miskolcon tartott ülésének jegyzőkönyve, melyben kijelenti a küldöttség, hogy az egyházmegyék a köznevelés és közoktatás szervezetének, a convent által általánosságban elfogadott Molnár Aladár-féle szabályzatra vonatkozólag, véleményes jelentéseiket beadván, szükségesnek tartja elsőben is ezek általános előterjesztéseinek s a bennök foglalt alapelveknek figyelembevételét s egybehasonlítását.

Mely egybehasonlítás folytán kiderült, miszerint az egyházmegyék többsége az átvizsgált köznevelési és közoktatási tervezetet általában véve oly magas mértékűnek, mondhatni eszményinek tartja, melynek megvalósíthatására nézve, különösen anyagi érdekeinkre való tekintettel, méltó kétélyeket és aggodalmakat táplál. E kétélyeket és aggodalmakat, midőn a küldöttség maga is

indokoltaknak látja: megnyugtatósnál nem késik kijelenteni, hogy miután magyar ref. egyházunkban a köznevelés és oktatás szervezetét, önkormányzati jogaink sérelme nélkül, elvégre törvényileg megállapítandónak óhajtja: jól tudja, hogy e téren nemcsak a jelen, hanem a jövő s valószínűleg kedvezőbb helyzetnek örvendő nemzedékek számára is kell a törvénynek megalkottatnia; így a cél, a melyet megszab, bár magasnak és eszményinek tűnjék is föl, olyannak tekintendő, mint a mely felé, ha a haladó korrall lépést tartani akarunk, folytonosan törekednünk kell.

Ennek következtében, az egyház kebelében a köznevelés és oktatás eszközzésére fennálló vagy ezután létesíthető s a javaslat első §-ában elősorolt intézeteket, a keresztyén felebaráti különféle nevelőintézeteket is ide értve, egyházunk, mint erkölcsi testület méltósága és jogfentartása is úgy kívánván, a küldöttség a szövegben meghagyandónak tartja; azonban a kéz alatti egész tervezetre, illetőleg annak általa módosítandó alakjára vonatkozólag, a főtiszteletű egyházkerület által külön jegyzőkönyvi pontban határozottan és világosan kimondatni óhajtja, hogy addig, míg az egyházkerületeknek az eszményi cél megközelítése, az 1848. XX-ik törvénycikk ide vonatkozó intézkedésének teljesülésével, lehetővé tétetnék, azok, a jelenleg még nem létező, de a törvény keretébe fölveendett intézetek közül, csak annyit és oly mérvben valósíthatassanak meg, amennyire képesek leendnek.

E végre, nehogy a megállapítandó szabályzat egész merevséggel bármi módon reánk erőszakoltassék, célszerűnek véli küldöttség, hogy az e tekintetben szükséges átmeneti intézkedések a kézalatti tervezet utó §-aiban kifejezést nyerjenek.

Ezek előbocsátása után következnek a beható átvizsgálás folytán tett módosítások s bizonyos átmeneti intézkedések sat.

Egyházkerületünk a köznevelés és közoktatás szervezésének a convent által általánosságban elfogadott ezen szabályzatát a bizottság módosításaival elfogadja; indokolására nézve azonban — mit magára nem tartozónak tekint — kijelenti, hogy annak főbb pontjaira nézve, a javaslat előterjesztőjével s az azt elfogadott conventtel nem lehet egyértelemben.

11. A zsinati munkálatokkal megbízott küldöttség azon javaslatára nézve, hogy „a köznevelés és oktatás eszközzésére fennálló, vagy ezután létesíthető s a convent által általánosságban elfogadott javaslat 1-ső §-ában elősorolt intézeteket, a keresztyén felebaráti különféle nevelőintézeteket is, protestáns egyházunk méltósága is úgy kívánván: a küldöttség meghagyandónak tartja ugyan a szövegben, de az egyházkerület által egy külön jegyzőkönyvi pontban kimondandónak óhajtja azt, hogy ezekből addig, míg az 1848. évi XX-ik törvénycikk ide vonatkozó intézkedése nem teljesül, csak annyinak s oly mérvben leendő valósítására nézve vállalhat kötelezettséget, amennyire képesnek érzi magát.“

Kimondja egyházkerületünk, hogy e nézetet magáévá teszi s igyekezni fog ugyan arra, hogy ev. ref. egyházunk fölvirágoztatására szolgáló nevelő- és közoktatási intézeteket, az idő és kor szellemének követelményei szerint, létesítsen; de oly kötelezettséget nem vállal magára, mely által túlterhelvén magát, jelenleg fennálló intézeteinek fennállását s fölvirágoztatását is kockáztatná.

12. Elnök szuperintendensünk jelenti, hogy az egyetemes tanügyi bizottság, az egyházkerületek egyértelműleg kifejezett óhajtása folytán, az első értekezletre összehívott a végett, hogy javaslatot készítsen az egyetemes tanügyi bizottságnak újból való megalkotására, mint oly testületnek, mely a tanügyet minden ágában fölkarolva s a külföldi tanügyi mozgalmakat is figyelemmel kísérve, időnként értekezleteket s összejöveteleket tartson, és mely testület egyszersmind a legközelebb Debrecenben lefolyt egyetemes conventtól nyert azon megbízásnak is eleget tegyen, mely szerint a köznevelés és közoktatás szervezetére vonatkozó javaslatot s az egyházkerületek e felett teendő véleményeit átvizsgálván: erről az egyetemes conventre véleményes jelentést terjeszzen elő.

Az egyetemes tanügyi bizottság ezen Budapesten, 1879. évi november 24—29. napjain tartott értekezletében felvett jegyzőkönyv tanácskozás alá vétetvén: olvastatott

a) annak 8-ik pontja, melyben a „magyar ref. egyház egyetemes tanügyi bizottságának szervezete és hatásköre“ megállapítására vonatkozó javaslat foglaltatik.

Mely javaslatot egyházkerületünk egész terjedelmében elfogadja és maga részéről megerősíti.

b) Olvastatott ugyanazon jegyzőkönyv 15-ik számú határozata, melyben felkéri az egyetemes tanügyi bizottság az egyházkerületeket, azon célból, hogy tanügyi állapotainkról kellő tájékoztatást szerezhessen, miszerint a középiskolák igazgatóságaival a legközelebbi öt évről az állam részére kiszolgáltatott adatokat készíttessék el s állíttassák össze s terjesszék fel az egyetemes tanügyi bizottság elnökéhez.

Az egyetemes tanügyi bizottság ezen kérelme teljesítettik s középtanodáink igazgatóságai utasítatnak, hogy a tanügyi bizottság által kivánt ezen statisztikai adatokat összeállítván, azokat szuperintendensi hivatalunkhoz, a tanügyi bizottsághoz leendő fölterjesztés végett, mielőbb küldjék be.

c) A 17-ik pontban az egyetemes tanügyi bizottság, kiadásai fedezésére, egyelőre 500 frtot kér rendelkezése alá bocsáttatni, mely összeg az 5 egyházkerület között az ismeretes 25-ös arány szerint lenne felosztandó.

Ezzel kapcsolatban szuperintendens úr jelenti, hogy az egyházkerületünkre eső 100 frtot, a közgyűlés utólagos jóváhagyása reményében, már elküldte a tanügyi bizottság pénztárába.

Az egyetemes tanügyi bizottság ezen határozata tudomásul vétetik s ezzel kapcsolatban szuperintendens úr eljárása helyeseltetik; elvárván egyházkerületünk a tanügyi bizottságtól, hogy a felvett összegekről való számadását annak idején előterjesztendi.

- 13.** Olvastattak továbbá az egyetemes tanügyi bizottság fennebb tárgyalt jegyzőkönyvének 10-ik, az érettségi vizsgát magában foglaló, a 12-ik a középiskolai rendtartásra, a 13-ik a tanárképzés ügyére s a 19-ik a gimnáziumi tantervre vonatkozó pontja és ezzel kapcsolatban a tanügyi albizottság által ezen tárgyakban kidolgozott s az elnökség által áttett javaslatok.

Ezen javaslatok érett megfontolást s komoly tanulmányt igényelvén, mindezek átvizsgálás, észrevételezés és véleményadás végett kiadatnak a sárospataki főiskolai, valamint a miskolci gimnáziumi tanári karnak; ezek felől adandó véleményük jövő nyári közgyűlésünkre bevérvén. A két iskola tanári testületének véleménye meghallgatásával fog ezen tervezetek iránt egyházkerületünk határozni.

- 14.** Egyházkerületünk fentebbi határozatával elfogadván és megerősítvén az egyetemes tanügyi bizottság szervezetére vonatkozó szabályzatot, melynek 1. §-a szerint a tanügyi bizottság az egyházkerületek által egyenlő számmal választott 20 rendes és ugyanannyi póttagból áll: szükségesnek látta az egyházkerületünkre eső 4 rendes és ugyanannyi póttag megválasztását.

Mely választás következőleg ejtetett meg: rendes tagokul megválasztattak: *Hegedüs László, Mocsáry Lajos, Szinyei Gerzson és Fejes István*; póttagokul pedig: *Terhes Barna, Csider Károly, Kérészi István és Bernáth Elemér*; miről a tanügyi bizottság elnöksége jegyzőkönyvileg értesítetteti határozatott.

- 15.** Olvastatott az egyetemes convent Debrecenben, 1879. évi szeptember 10—13-án kelt jegyzőkönyvéből a 34-ik pont, melyben foglaltatik az egyházkerületi énekügyi bizottságok 1877-iki conventen megjelent tagjaiból alakult énekügyi értekezletének beterjesztett javaslata; melyszerint:

1. Az egyházkerületeket fölhivandóknak véli, hogy saját bizottságaik kebeléből nevezzenek ki tagokat egy központi bizottságba oly módon, hogy egyszersmind azoknak költségei fölött is határozzanak.

2. Hogy miután az így kinevezett bizottsági tagokat összehívni szükséges, erre nézve nevezzen ki a convent egy ideiglenes elnököt, a kihez az egyházkerületek határozataikat megküldhessék s a ki a központi bizottság megalakulásáig az énekügyre vonatkozó adatokat, irományokat megőrizze és az egész ügyet vezérelje; mely javaslat ott elfogadtatván, annak 2-ik pontja értelmében, az alakulandó központi énekügyi bizottság ideiglenes elnökeül, Nagy Péter püspök úr kineveztetik; utasítatván az előterjesztés értelmében kívánt intézkedések megtételére.

Tudomásul vétetvén, egyházkerületünk részéről e központi énekügyi bizottságba *Szentpétery Sámuel*, *Fekete Károly* és *Fejes István* kineveztettek; utasítatván, hogy az ekként elfogadott javaslat értelmében járjanak el.

16. Ugyanazon conventi jegyzőkönyv 37-ik pontja szerint, a dunamelléki egyházkerület 1877. évi junius hóban tartott gyűlése jegyzőkönyvének 77-ik és a tiszántúli egyházkerület 1878. évi julius hóban tartott közgyűlése jegyzőkönyvének 188-ik pontja értelmében, a Gusztáv Adolf egylettel való szövetkezés indítványoztatván: a célzott szövetkezésre vonatkozó módozatok megalkotásával megbizattak, *Török Pál* püspök elnöklete alatt: *Beßthy Zsigmond*, *Fördös Lajos* és *Baksay Sándor* conventi tagok; munkálatuk eredménye a közelebbi conventre bevértatván.

Tudomásul szolgál.

17. Ugyanazon conventi jegyzőkönyv 44-ik pontjában indítványoztatott, hogy a zsinati előmunkálatokra (ide értvén az iskolaügy rendezésére vonatkozó javaslatot is) az egyházkerületek részéről beküldendő vélemények, összeállítás és véleményezés végett, egy kevés számból álló küldöttségnek adasanak ki. Mely indítvány ugyanott elfogadtatván, fölhivatnak az egyházkerületek, hogy véleményeiket, a 20. és 34-ik számok alatt megjelölt határidőn belől, vagyis 1880. junius haváig, a megválasztandó 5 tagu bizottság elnökéhez eljuttassák, hogy így kellő ideje legyen a bizottságnak a zsinati munkálatok tárgyában megbizott és most magát elnapolt egyetemes conventnek újból megnyilta előtt, a vélemények rendszeres összeállítására. Ezen 5 tagu bizottság tagjaiúl megválasztattak: elnökké *Beßthy Zsigmond*, tagokká *Fejes István*, *Szász Domokos*, *Molnár Aladár* és *Tóth Sámuel*, conventi tagok.

Tudomásul vétetik, s miután egyházkerületünk részéről a conventi bizottság munkálatára beadott egyházmegyei vélemények átvizsgálására s esetleg új javaslat készítésére az 1879. évi tavaszi gyűlésből a jegyzőkönyv 63. száma alatt kiküldött bizottság munkálatát beterjeszté, s az, jelenlegi gyűlésünkben, a kiküldöttségileg rajta tett módosításokkal együtt behatóan átvizsgáltatván, mint ilyen elfogadtatott; ezen munkálat, illetőleg vélemény, fenjelzett határidőre és helyre fölterjesztetni határoztatik.

18. A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi minisztérium Budapesten, 1880. évi március hó 12-én, 6886. szám alatt kelt intézvényében, arról értesit, hogy a takta-kenézi ref. hitközség folyamodványára, a szenvedett elemi károsodások, s annak folytán anyagi alászállása indokából, ezen hitközség az országos tanítói nyugdíjintézet tagjai sorából kitöröltetett s a község által iskolafentartói címen már befizetett összeg, részére visszafizetendőnek mondatott ki, azon megjegyzéssel, hogy miután a nevezett hitközségben fennálló jelenlegi tanügyi állapotok, az 1868. évi 38-ik törvény-cikk követelményeinek egyáltalán nem felelnek meg és az ottani tanügy törvényszerű rendezése mulhatlanúl szükséges: az országos tanítói nyugdíjintézethez való hozzájárulási kötelezettség alól csakis ideiglenesen, egy év tartamára mentetett föl és az illető tanfelügyelő utasítatott, hogy szóban forgó község tanügyét mielőbb rendezni igyekezzék.

19. Ugyanazon minisztérium Budapesten, 1879. évi szeptember hó 5-én, 24793. szám alatt kelt intézvényében, részletesen vázolván a legujabban szervezett polgári iskolák célját, s kimutatván mindazon életpályákat, melyekre a polgári iskolában tanuló ifju nemzedék eljuthat: fölhívja szuperintendensi hivatalunkat, hogy a hatósága alá tartozó, vagy ott ezután keletkező polgári iskolai igazgatókat, tanítókat, hatóságokat, polgári iskolát fentartó községeket, magánosokat és szüléket és ez ügy által érdeklődő minden rendü honpolgárokat, a fennebb előadottak értelmében, világosítsa föl s oda hatni törekedjék, hogy megértetvén a polgári iskolák elé tűzött föladatokat és azoknak az ország közmívelődésére célzó fontos szerepét, igyekezzenek a közvéleményt e helyes irányba téríteni s kiválólag arra indítani az illetőket, hogy mindazok, kik az elemi oktatás által elérhető műveltséggel nem elégedhetnek meg s fensőbb intézetekben elérhető tudományos műveltségre, akár hajlamaik, akár anyagi tehetségük miatt, nem törekedhetnek, keressék és találják föl a műveltség középutját a polgári iskolákban, mely rendeltetve van a hazai népség nagy tömegét alkotó osztályát a közép műveltség megszerzésére, különösen a művelt mezei gazda és a tanult iparos osztály kiművelésére vezérelni. A polgári iskolák újabb tanterve utólagosan lesz megküldendő.
20. Ugyanazon minisztérium Budapesten, 1879. évi június hó 11-én, 15229. sz. alatt kelt leiratában, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter úrnak, a protestáns egyházi hatóságok levelezései portómentessége tárgyában, folyó évi június hóban 25957. szám alatt kiadott körrendeletét megküldi, melyszerint a protestáns egyházi hatóságnak (egyházkerületi közgyűlés, püspök vagy szuperintendens, az erdélyi ref. egyházkerület állandó igazgató-tanácsa, az egyházmegyei hatóságok és gondnokok, a lelkészi hivatalok) mindazon közönséges hivatalos levelezése, melyet egyházi, házassági, iskolai és általában a vallásra és egyházkormányzatra vonatkozó ügyekben egymásközt portómentes közhatóságokkal s hivatalokkal; továbbá tanfelügyelőkkel, a felekezetükbeli iskolaigazgatókkal, iskolatanácsokkal, iskolaszékekkel és iskolai gondnokokkal váltanak, ha a boríték balsarkán ezen záradék: *vallási vagy házassági, vagy iskolai vagy egyházi ügyben portómentes* kitéve van, portómentességet élvez. A most elősorolt iskolai hatóságok, továbbá a pápai, sárospataki, debreceni, máramaros-szigeti és kecskeméti ref. jogakadémiák mellett levő birói államvizsgálati bizottságok elnökei, tanügyben s ezen záradék alatt egymásközt portómentes, közhatóságokkal és hivatalokkal, tanfelügyelőkkel és felekezetükbeli egyházi hatóságokkal szintén portómentesen levelezhetnek. A protestáns egyházi és iskolai hatóságoknak más levelezéseire a portómentesség ki nem terjed; kivévn, ha a levelezés valamely közhatóság „hivatalos felszólítására” történik, mely körülménynek azonban a borítékon ki kell tüntetve lennie; úgyszintén az ajánlási díj alól még a portómentesség fentebbi eseteiben sem mentesek. A kocsipostán, a szóban forgó hatóságok, portómentesen csupán értéknyilvántás nélküli irat- s nyomtatvány-küldeményeket szállithatnak egymásnak s portómentes közhatóságoknak.
21. Ugyanazon minisztérium Budapesten, 1880. január 13-án, 34361. szám alatt kelt intézvényével, közli a törvény kívánalmainak megfelelő felekezeti iskoláknak, a népoktatási törvény 41-ik §-a alapján leendő segélyezése tárgyában, a közigazgatási bizottságokhoz egyidejűleg intézett körrendelete másolatát.
22. Ugyanazon minisztérium Budapesten, 1879. november hó 13-án, 1290. szám alatt kelt intézvényében, értesít, hogy az államkincstár részéről üzleti biztosítékul elfogadandó értékpapírok meghatározása tárgyában, a magyar minisztertanács folyó évi október hó 22-én tartott ülésében elhatározta, miszerint üzleti biztosítékul, az államkormányzat minden ágazataiban kötelezőleg elfogadandók a budapesti, illetőleg bécsi tőzsdén jegyzett, 14 napnál nem régiebb utolsó napi árfolyam szerinti értékben, de soha a névértéken felül, s az intézvényben körülírt minőségű értékpapírok.

- 23.** Ugyanazon minisztérium Budapesten, 1880. január 24-én, 116. szám alatt, a védkötelesek nősülésére vonatkozólag, közli a magyar kir. honvédelmi minisztérium 40184. szám alatt kelt átiratát, melyben kijelentetik, hogy mindazon egyének, kik a III-ik korosztályt, vagyis 22-ik életévök betöltése után következő december hó 31-ikét már túlhaladták és sem a hadsereghez (hadi tengerészethez), sem a honvédséghez nem soroztattak be, 1875. évi május hó 2-án, 9075. szám alatt kelt körintézményvel kihirdetett, ugyanazon évi 13320. számú körrendelet 1-ső pontjának *z*) alatti bekezdéséhez képest, nősülés tekintetében, csakis a köztörvények és szabályok alá esnek és így kivételes engedély nélkül összeszokhatók, tekintet nélkül arra, vajjon azok hadkötelezettségöknek eleget tettek-e vagy nem?
- 24.** Ugyanazon minisztérium Budapesten, 1880. évi február hó 4-én, 1200. szám alatt kelt intézményében, közli a magyar királyi belügyminisztériumnak, 38083/1879. szám alatt kelt körrendeletét, melyben értesít, hogy az 1868. évi november 1-én kelt legfelsőbb elhatározással jóváhagyott rögtön bírósági szabályok 3-ik §-ának módosítása tárgyában, mult évi december hó 16-án kelt legfelsőbb elhatározás alapján, a magyar királyi igazságügyi miniszter úrral egyetértőleg kiadott szabályrendelet egy példányát, a törvényhatóságoknak tudomás és mihez tartás végett megküldötte.
- 25.** Ugyanazon minisztérium Budapesten, 1879. november hó 2-án, 30399. szám alatti intézménye mellett, közli a bécsi császár-királyi vallás- és közoktatási minisztérium, folyó évi október 22-áról, 15470. szám alatt kelt átiratában foglalt azon értesítését, hogy a németalföldi utrechti egyetemnél léteznek alapítványi ösztöndíjak, magyar s illetőleg erdélyi helvét hitvallásu ev. theologusok javára.
Ezen alapítványi ösztöndíjakra vonatkozó s a haagai császár-királyi osztrák-magyar követség által bemutatott tájékozó okirat, másolatban, kellő használat s illetékes további intézkedés végett, ezennel meg is küldetett.
- 26.** Ugyanazon minisztérium Budapesten, 1879. december 3-án, 8648. szám alatti intézményében, a Bató István, miskolci ref. egyháztanács tag által legfelsőbb helyre benyújtott felfolyamodási kérvényét mellékleteivel s az ugyancsak a nevezett minisztériumhoz beadott két kérvénnyel együtt, folyamodónak, a maga útján leendő kézbesítés végett, azon értesítés mellett küldi szuperintendensi hivatalunkhoz, hogy ügyét a törvényes egyházi hatóságok első és másod fokú határozataival befejezettek tekintik.
Tudomásúl szolgál.
- 27.** Ugyanazon minisztérium, 1879. november 2-án, 30121. szám alatti leiratában, tudatja, melyszerint Almási Béla, barkai róm. kath. plebános utasított, Kovács József, helv. hitv. és Gyuri Mária, róm. kath. házastársak gyermekeire vonatkozó kereszteleési anyakönyvi kivonatnak, az illetékes helv. hitv. evangélikus lelkészi hivatalhoz leendő átküldésére.
- 28.** Ugyanazon minisztérium, 1880. március 7-én, 6740. szám alatt kelt leiratában, meghagyja, hogy a selyemtenyészés az iskolás gyermekek közt gyakorlatilag megkezdessék és meghonosítsák.
- 29.** Ugyanazon minisztérium, 1880. február 22-én, 289. szám alatt rendeli, az 1880. február 10-én, ^{1235.}_{P. M.} alatt kelt pénzügyminiszteri átirat kapcsában, hogy az egyházi hatóságok, a kezelésök alatti pénztáraknál előforduló nyugták, épenúgy, mint bármely más nyugták, megfelelő II. fokozatu bélyeg alá esvén, a kincstári jogos követelések biztosítását tőlük kitelhetőleg mozdítsák elő.
- 30.** Ugyanazon minisztérium, 1879. december 29-én, 35803. szám alatt rendeli, hogy a királyi közjegyzők, mint gyámhatósági megbízottak által, hivatalos célra, hivatalból bekívánt anyakönyvi kivonatok vagy családi értesítők, igazolt szegénység vagy a hagyaték csekély értéke esetében, bélyegmentesen szolgáltatandók ki.

- 31.** Ugyanazon minisztérium, 1879. december 27-én, 1472. e. szám alatt jelentvén, hogy folyó évi őszén Budapesten közép-ipartanoda állíttatott fel, felhívja egyházi hatóságainkat, hogy az abbani részvételre s az ipar és kereskedelem tantárgyaiban való mivelődésre ifjainkat buzdítsák.
- 32.** Ugyanazon minisztérium, az 1879. évi augusztus 13-án, 21759. szám alatti leiratában, a Besztercebányán megnyílt harmonium-készítő műhelyről tudósít.
- 33.** Ugyanazon minisztérium, 1879. június 5-én, 13599. szám alatt kelt leiratában, rendeli, hogy azon tanintézetek, melyekben a budweisi kincstári Mária Terézia-féle ösztöndijas tanulók vannak, értesítőjüket, az ösztöndijasokról tudósítás céljából, a magyar királyi pénzügyminisztériumhoz évenként közvetlenül terjeszszék fel.
- 34.** Ugyanazon minisztérium, 1880. április 1-én, 9329. szám alatt kelt leiratában, rendeli, hogy az anyakönyvvezető lelkészek, kereszteleseknél, az anyakönyvbe új vezetéknevnek beiktatásától, erre vonatkozó belügyminiszteri engedély felmutatása nélkül, tartózkodjanak.
- 35.** Ugyanazon minisztérium, 1880. január 16-án, 640. szám alatti leirata szerint, ő császár-királyi apostoli felsége, a nagy-bozsvai helv. hitv. egyháznak, magánpénztárából, iskolaépítésre, 100 frtot engedélyezni méltóztatott.
- 36.** Ugyanazon minisztérium, 335. eln. szám alatt kelt leiratában, hivatkozva a mult évi 602. szám alatt kelt körintézkedésére, felhívja az egyházkerület figyelmét a Légrádi testvérek budapesti cégnél, mint a kormány főbizományosánál megjelenő törvény és rendeletek tára, valamint a tövénygyűjtemény hivatalos kiadásának 1880. évi folyamára, s azok terjesztését kérvén, arra hív fel, hogy megrendeléseknél, az illető példányok számának megjelölése mellett, a kormány értesítették.
- 37.** Ugyanazon minisztérium, 19668. szám alatt, arról értesít, hogy a váci siketnémák intézete javára évenként befolyó adományok, melyek alapítványi természettel nem bírnak, alapítványi helyek létesítésére már csak azért sem fordíthatnak, mivel azok oly csekély összegekből állanak, hogy azok egy alapítvány-hely létesítésére megkívántató 4000 frtnyi tőkét távolról sem közelítik meg; ily körülmények között, az egyházkerületünk által eddig befizetett adományok sem lettek külön kezelve, hanem az intézet tőkéjéhez csatoltattak.
- 38.** Ugyanazon minisztérium, 17484. számú leiratával, közli a magyar nyelv tanítását elrendelő 1879. évi 18. törvénycikk végrehajtása tárgyában, a királyi tanfelügyelők számára kiadott utasítást.
- 39.** Ugyanazon minisztérium, 18173-ik számú leiratával, megvételre és iskolai használatra ajánlja a „Tátrahegység dombormű térképét“ a hozzátartozó papírra nyomott táj- és térképlapokkal együtt.
- 40.** Ugyanazon minisztérium, 15363. számú leiratában, a népiskolai tankönyvek közül — mint alkotmányellenes tanokat magában foglalót — kitilja a Fábrián Vendel által szerkesztett „Dejepis Uhorskar vtárkach a od poved ách pre národnie skoly Kralovsin ahorskehr“ című népiskolai tankönyvet.
- 41.** Ugyanazon minisztérium Budapesten, 1879. december hó 14-én, 34585. szám alatt kelt rendeletével, az 1878. évre utalványozott államsegély kiosztásáról szóló s nevezett minisztérium elé terjesztett okmányokra kijelenti, hogy azok rendben találtattak, s hogy az 1878. évi július 16-án, 18136. számú kelt rendelettel utalványozott 6650 frt. a nyilvántartásból végleg töröltetett.

Mindezen miniszteri intézkedések már külön-külön körözve s az egyházak *rendeletek könyveibe* bejegyezve lévén, tudomásul vétettek.

42. Ugyanazon minisztérium, Budapesten kelt intézvényei szerint, a 33343. szám alatt, ő császár-királyi apostoli felsége az *eszényi* egyház részére, tűzvész által elpusztított templomának újból fölépítése végett, 200 frtot, a 28474. szám alatt a *b.-olaszi* egyháznak, szintén temploma fölépítésére, 200 frtot, a 20580. szám alatt a *vajkóci* egyháznak, temploma fölépítésére, 100 frt. segélyt saját pénztárából engedélyezni kegyeskedett.

A legmagasabb fejedelmi kegy s jótékony nemes szívűségnek, sors sújtott és szűkölködő egyházaink érdekében történt ilyenén nyilvánulása, hálás köszönetünk kifejezése mellett, kedves tudomásul vétetett.

43. Ugyanazon minisztérium, 25388. számú intézvényében, véleményt kér szuperintendensünktől az iránt, hogy a württembergi illetőségű egyének halotti leveleinek díj- és illetékmentesen való kiállítására tárgyában kiadott miniszteri intézmény nem volna-e kiterjeszthető a magyar korona területén született állampolgárok keresztleveleire is?

E tárgyban szuperintendensünk már véleményét fölterjesztvén, a leirat tudomásul vétetik.

44. Ugyanazon minisztérium, a néhai Bésán József által egyetemi hallgatók, középtanodai és tanítóképezdei növendékek javára tett alapítványról szóló alapító oklevél másolatát, az ösztöndíjakra vonatkozó szabályzatot, valamint a tanító- és tanítónőképezdei növendékek számára ürességben levő 7 ösztöndíjra vonatkozó pályázatot küldi meg, 28623. számú leiratával, melyből kitűnik, hogy ezen alapítvány 243080 frt. alaptőkéből áll; a segélydíjak fele a budapesti egyetemen kitűnően tanuló, magyarországi születésű, jómagaviseletű, szegény árva ifjak segélyezésére, másik fele az országban bárhol tanuló középtanodai és tanítóképezdei, mindkét nembeli növendékek ösztöndíjazására fordítatik, valláskülönbség nélkül.

Ezen szabályok szuperintendensünk által egy példányban a sárospataki főiskola, egy példányban a miskolci gimnázium levéltárába megküldetvén, a bemutatott példány egyházkerületi levéltárunkba tétetni rendeltetett.

45. Ugyanazon minisztérium, azon okból, mivel a tanítók, azok özvegyei és árváinak nyugdíjaztatása iránt mindinkább szaporodó kérvények felszereletlenül, vagy hiányosan felszerelve küldetnek be: közli 35111. számú leiratával ezek felszerelése s első foku elintézése körüli eljárásra vonatkozó szabályokat, melyek is szószerint a következők:

Utasítás

a köztörvényhatóságok és a megyei kir. tanfelügyelők részére, a tanítók, valamint azok özvegyeinek és árváinak nyugdíjazása, illetőleg segélyezése és gyámolítása tárgyában benyújtandó folyamodványok mikénti felszerelése és első foku elintézése körüli eljárásra nézve.

1. A tanítók nyugdíjazása, sürgős intézkedést nem szükségű rendkívüli esetek kivételével, mindig az *isklaév zártával* lévén foganosítandók (lásd 1875. 32. t. c. 43. §.), a tanítók körrendeletileg értesítendők, hogy nyugdíj vagy végkielégítés iránti kérvényeiket mindenkor a tényleges szolgálat alatt nyujtsák be, minthogy ellenkező esetben állomásaikról történt távozásuk lemondásnak fogván vétetni, a nyugdíjba lépés szükségességének és jogosult voltának meg nem állapíthatásából eredhetők következményekért egyedül önmagukat okolhatják.

2. A tanítók, azok özvegyeinek és árváinak nyugdíjazása, illetve segély- és gyámpénz iránti folyamodványaik, mindenkor az illető tanfelügyelőhöz nyujtandók be s következő okmányokkal szerezendők fel:

I. A tanítók nyugdíj, vagy végkielégítés iránti kérvényeihez csatolandók:

a) A tanító keresztlevele.

b) A tanítói pályán töltött összes szolgálatát, a megfelelő időrendben pontosan és hitelesen előtűntető szolgálati okmányok. Ha ezen bizonyítványokból a szolgálati idő folytonossága ki nem tűnik, a félbeszakítás indoka, az 1875. 32. t. c. 8-ik §-a értelmében, hiteles okmányokkal igazolandó.

c) Az országos tanítói nyugdíj- és gyámalap javára kivetett díjak pontos megfizetéséről szóló adóhivatali nyugta, vagy jövőben a tanítók részére küldendő „Igazoló ív,” melyben a teljesített fizetés igazoltatik.

d) Oly tanítók, kik a tanítói nyugdíj-törvény (44. §.) alapján, az 1870. év előtti szolgálatok után az állam, vagy az országos tanítói nyugdíjalapon kívül, a régebben fennállott kormányrendeletek, gyakorlat, vagy valamely egyházi, községi szabályzat, avagy magán-szerződés értelmében, más alap vagy község, avagy testülettel szemben, végellátásuk tekintetében igényt formálhatnak; ezen igényük érvényesítésére vonatkozó okmányt, legyen az szerződés, alapszabály, gyakorlatra vagy szabályra vonatkozó bizonyítvány.

e) A d) pont alatti esetekben, a szolgálat utolsó évében élvezett tisztán tanítói állomása utáni járandóságairól szóló díjlevél.

f) A netán terménybeli járandóságoknak, a legközelebb mult 10 évi átlag szerint számított pénzértékének hiteles kimutatása.

II. Az özvegy segélydíj iránti folyamodványaihoz, a szerint, amint az özvegy csupán az állam vagy az országos tanítói nyugdíjalapból, vagy máshonnan is igényelhet özvegyi segélyt, a fenti okmányokon kívül még következők csatolandók:

h) A férj elhunytáról szóló anyakönyvi kivonat.

i) Az özvegy és netán hátramaradt árvák keresztlevele.

j) Házassági anyakönyvi kivonat; továbbá:

k) a férj haláláig való együttélésről szóló lelkészi bizonyítvány.

l) Végre: ha együtt nem éltek, hiteles alakban kimutatandó, hogy az elválásra melyik fél szolgáltatott okot.

III. Az árvák gyámpénz iránti folyamodványaihoz:

a) A szülők elhunytáról szóló anyakönyvi kivonat.

b) Az árvák keresztlevele, melyben a törvényes születés kitűntetendő.

c) Az országos tanítói nyugdíjintézetbe felvett szülő vagy szülők által teljesített fizetésről szóló nyugták vagy „Igazoló ív.”

d) Ha az árva az országos tanítói nyugdíjalapon kívül máshonnan is tart segélyre igényt, ezen igényének megállapítására vonatkozó okmány.

e) Annak igazolása, hogy az illető árva nem részesül-e akár állami, akár egyházi közsegélyben, ösztöndíjban, vagy nincsen-e valamely nevelő-intézetbe felvéve?

f) Egészen szülőtlen árvák folyamodványaihoz, a felsoroltakon kívül, még a törvényes gyámot igazoló hatósági bizonylat is melléklendő.

3. Ha valamely tanító, kérelmét az 1875. 32. törvénycikk 6-ik, illetve 7-ik §. 2-ik pontjában foglaltakra alapítja, vagy a 10. és 11-ik §§-ban érintett esetekben a királyi tanfelügyelő a nyugdíjba lépés szükségességét és jogosultságát megállapítandó bizottság kirendelése végett szabályszerű föltérjesztést tesz, melyben két tagot és az eljáró orvost (ki sohasem lehet a megvizsgálandó gyógykezelő orvos) kinevezés végett megjelöli. Megjegyeztetik, hogy a 7-ik §. 1-ső pontja alatt foglalt esetben bizottsági eljárás szükségtelen, s ily esetben a folyamodványt az alább következők szerint illetékes foruma elé terjeszti, a jogos nyugdíj megállapítása és kirendelése végett.

4. Állami, községi és magántanítók szolgálatképtelensége ügyében a bizottság, a tanfelügyelő elnöke alatt, a közigazgatási bizottság két tagjából és az orvosból áll, mely bizottság felekezeti, vagy valamely társulat, esetleg testület által fentartott iskolánál alkalmazott tanító ügyében, a 40. §. alapján, az illető intézet főhatósága által kiküldendő két taggal egészített ki, mi végből az illetékes hatóság a minisztérium által két tag kiküldésére felhivatik.

Ezen bizottságok a nyugdíjat nem szabhatják meg, sőt javaslatot sem tehetnek, csupán az 1875. 32. törvénycikk 6., 7., 10., 11. és 12-ik §§-ban foglaltak szem előtt tartása mellett megállapítja, vajjon az illető tanító végleg és teljesen, vagy csak valamely múltó betegség következtében ideiglenesen szolgáltatképtelen-e, és a tapasztaltak alapján kimondja a nyugdíjba lépés szükségességét és jogosultságát.

a) Községi tanítóknál az ideiglenes szolgáltatképtelenség esetén egyúttal intézkedik, a fenforgó helyi körülmények és szokások számbavételével, az ideiglenesség tartamára (mi egy évnél többre nem terjedhet), a tanító helyettesítése iránt s az ebből eredő költség fedezésére a szabadságolt tanító javadalmának megszorítását is kimondhatja; de csak oly mértékben, hogy az illető szabadságolt tanítónak legalább annyi fizetése szabad élvezetére maradjon, mennyit esetleg nyugdíja tehetne.

Ezen eljárásáról a legközelebbi közigazgatási bizottságnak a kir. tanfelügyelő, helybenhagyás végett jelentést tesz.

b) Felekezeti tanítóknál előforduló hasonló esetekben, az ideiglenesség tartamára teendő intézkedés végett, az illetékes egyházhatóságot küldöttei által rögtön megkeresi. Az egyházhatóság által teendő intézkedés eredményét a tanfelügyelő figyelemmel kíséri és szükség esetén a minisztériumhoz jelentést tesz.

5. A bizottság határozatáról felvett jegyzőkönyv, ha az illető tanító állami, vagy oly községi és felekezeti tanító volt, ki az országos tanítói nyugdíj- és gyámintézetbe felvételre, valamint az ily tanítók özvegyeinek és árváinak segély iránti folyamodványa, az összes fentebb részletesen felsorolt okmányok kíséretében, közvetlenül a vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz terjesztendő, hol megállapítván az országos tanítói nyugdíjalap terhére fizetendő nyugdíj, segély- vagy gyámpénz, a bemutatott okmányok alapján, a nyugdíjtörvény 44. §-a által további érvényben fentartott régebbi gyakorlat, szabály vagy kiadott rendeletek értelmében még követelhető nyugdíj megállapítása, illetőleg első foku határozathozatal végett, az összes ügyiratok az illető köztörvényhatósághoz fognak küldetni.

6. Ha pedig az illető tanító nem volt tagja az országos tanítói nyugdíjintézetnek, úgy a bizottság által felvett jegyzőkönyv, a végelbánás iránti felszerelt kérvénnyel együtt, közvetlenül a köztörvényhatósághoz, az idézett 44-ik §. által érvényben fentartott régibb gyakorlat, szabály vagy kiadott kormányrendeletek értelmében hozandó első foku határozat végett átteendő. Ezen eljárás alól kivételnek az ágostai hitv. és helv. hitvallásu felekezeti tanítók nyugdíj-kérvényei, melyek további elbánás végett az illetékes egyházhatósághoz küldendők, illetőleg a bizottságban résztvett kiküldött tagoknak átadandók.

A köztörvényhatóság határozatát, úgy a nyugdíj fizetésére kötelezett féllel, mint a nyugdíjazandó tanítóval írásban közli, melyben világosan kiteendő, hogy a meg nem elégedő fél a kézbesítéstől számítandó 15 nap alatt felfolyamodhatik.

7. Az országos tanítói nyugdíjintézetbe fel nem vett tanítók özvegyeinek kérvényei, hasonlólag az illetékes köztörvényhatósághoz adandók át, első foku határozathozatal végett.

8. A köztörvényhatóság első foku határozatát azon törvény, kiadott rendelet, szabály, gyakorlat vagy szerződés alapján hozza, melyet az illető tanító az I. Szakasz a) betűje értelmében igazolni tartozik.

9. Az országos tanítói nyugdíjintézetbe felvett tanítók árváinak nyugdíjazása iránt, ha az magán úton nem kérelmeztetnék, a kir. tanfelügyelő hivatalból tartozik fölterjesztést tenni.

Ugyszintén hivatalból tartozik ellenőrzést gyakorolni a fölött, vajjon az ily állami segélyben részesített árvára, a segély elnyerése után nem forognak-e fenn a III. Szakasz e) betűje alatt érintett körülmények, mely esetben azonnal jelentést tenni tartozik.

10. A köztörvényhatóság által hozandó első foku határozatok alkalmával a hiteles másolatban ide zárt, s az 1875. 32. törvényc. 44. §-a által törvényerőre emelt következő régebbi szabályrendeletek szolgálnak zsinórmértékül; jelesen:

a) a „Ratio educationis publicae“ 290. §., továbbá:

b) az 1824. évi július 21-én 7644. sz. a. kelt s 16542. helytartótanácsi számmal intézményezett udvari rendelet, és végre:

c) az 1845. évi 25224. helytartótanácsi sz. alatt Magyarország elemi tanodái részére kiadott szabályrendelet 71-ik §-a.

Ezen idézett szabályrendeletek csupán a szorosán vett magyarországi római kath. és görög kath. tanítókra vonatkoznak, nem pedig az erdélyi hasonló jellegű tanítókra is, mivel ez utóbbiakra hatálya sohasem terjesztetett ki.

11. Az 1873. évi 7053. sz. a. kiadott körrendeletben a községi tanítók nyugdíjazása a községek köteleességévé tétetvén, előforduló esetben a fenti szabályok ezekre is alkalmazandók.

12. A fent idézett rendeletek szerint a tanítót, 10 évi szakadatlan szolgálata után, szolgálati utolsó évében élvezett fizetésének *egyharmada*, betöltött 20 évi szolgálat után fele és teljes 30 évi szolgálat után az egész fizetés illeti nyugdíjképen; 10 évnél kevesebb szolgálatért nyugdíj nem jár.

13. Tekintettel az 1845. évi 25224. helytartótanácsi sz. a. kiadott szabályrendelet 71. §-ának végpontjában foglaltakra, a tanítói szolgálat után kiérdemelt nyugdíj, a tanítótól, a nyugdíjról való előzetes lemondás esetében sem vonható meg.

14. A nyugdíjra jogosult tanítók özvegyei, férjük legutolsó évi fizetésének mindenkor egyharmadát nyerik évi nyugdíjúl.

15. Az országos tanítói nyugdíjintézetbe fel nem vett községi, római kath., gör. kath. tanítók, valamint özvegyeik és az illető iskolafentartók között a tanító, illetve özvegyi nyugdíjakra vonatkozólag köthetők szerződések is, úgy azonban, hogy a mellékelt szabályrendeletekben ezen tanítók és özvegyeikre kikötött kedvezmények csorbulást nem szenvedhetnek.

Ezen szabályrendeletekbe ütköző szerződés érvénytelen, ellenben kedvezőbb ellátás iránt kötött szerződés szabad és érvényes.

Az illető tanító és iskolafentartó között létrejött szerződés, az özvegy nyugdíjjogosultságát nem érintheti.

16. Nyugdíjba beszámítható fizetés gyanánt csak a tisztán tanítói jövedelem vehető.

A kántori járandóságok, lakbér, kegyadományképen élvezett jövedelem, a vallás vagy tanulmányi alpból nyert járulékok a nyugdíjba nem számíthatók be, hacsak az illetők beleegyezésüket nem adják.

17. Ott, hol a tanítói jövedelmektől a kántori járandóságok elkülönítése nehézségekkel jár, az iskolai vallomány, vagy ennek nem létében a canonica visitatio veendő irányadóul.

Ha pedig a tisztán tanítói jövedelem ezekből sem volna a valóságnak megfelelően, vagy mindkét fél megnyugvására kideríthető, az esetben a járás szolgabírája által a felek kölcsönös kihallgatása után felvett jegyzőkönyv adatai fognak irányadóul szolgálni.

18. Ha a megállapított tanítói jövedelem egy részét terménybeli járulékok vagy a tanulók után megszabott tandíj teszi, úgy a terménybeli járulékok pénzértéke, valamint a tandíj a legközelebbi múlt 10 évi átlag szerint számítandó.

19. A nyugdíj a tanítót a tetteleg nyugdíjba lépés napjától, mi tekintettel az 1875. 32. t. c. 43. §-ára, rendkívüli esetek kivételével, mindenkor a tanév végére határozandó, az özvegyet pedig férje halála napjától, vagy ha az 1868. 38. t. c. 140. §-a, illetve a római és görög kath. plebánosok, mint iskolaszéki elnökök részére kiadott egyházhatósági szabályzat 23. §-a értelmében, a férje lakását és fizetését egy féléven át élvezte volna, úgy az özvegy nyugdíja férje halála napjától számított fél év után illeti meg, és pedig a multa nézve egyszerre, a jövőre azonban a nyugdíj mennyiségéhez képest, előleges havi vagy évnegyedes részletekben.

20. A megszabott nyugdíjat mindig azon pénztár, község vagy felekezet tartozik fizetni, melyből vagy melytől a nyugdíjazandó vagy elhunyt tanító fizetését legutóbb húzta.

Ezen nyugdíj, a szolgálati idő arányában, községenként nem osztható fel, minthogy a kölcsönösség elve az által, hogy minden község vagy hitfelekezet saját tanítóit, vagy csak özvegyeit, tekintet nélkül a máshol töltött szolgálati évekre, nyugdíjazni tartozik, amugy is érvényre van emelve.

21. Ha az első foku határozat kézbesítésétől számítandó 15 nap alatt a felek egyike sem élt felfolyamodással, a megye vagy sz. kir. város közönsége által hozott első foku határozat jogerőre emelkedvén, foganatosítása iránt a kellő intézkedések azonnal megteendők.

Egyházkerületünk ezen egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vett szabályokat, miután azok már szabályszerűleg köröztettek, tudomásul veszi.

46. Olvastatott az unitáriusok egyházkerületi tanácsának, a báró Baldácsy alapítványt kezelő bizottmány ügyében, a dunántúli egyházkerület indítványa fölött 130. szám alatt hozott határozata, melyben az érintett dunántúli indítványt ezen egyházkerületi tanács sem fogadja el, hanem addig, míg az alapítvány ügyei lebonyolítottak, az alapítványt kezelő bizottságot jelen szervezetében kívánja

fontartani, jövőre pedig a kezelést szabályzó szervezet elkészítésével, a jelenlegi kezelő-bizottságot akarja megbizni.

Egyházkerületünknek e tárgyban már határozata lévén, újabb határozathozatal szüksége fenn nem forog.

47. A testvéregyházkerületek megküldvén legközelebbi közgyűlésük jegyzőkönyveit, névtárait s egyéb közérdekű irományaik példányait :

A testvéri összeköttetés e kedves tanubizonyosságai, a részünkről való szives viszonzás ígérete mellett, levéltárunkba tétetni határoztattak.

48. Az egyházmegyékből vett jelentések nyomán, miként azt elnök szuperintendens ur fennebb fölolvastott évi jelentésében mély fájdalommal hangsúlyozá, *Kőrössy István*, alsózempléni esperes és főiskolai egyházi algondnok, valamint *Payzssoss János*, felsőzempléni egyházmegyei segédgondnoknak haláluk jelentetett be.

Mindig fájdalmasan hat egyházkerületünk egyetemére, ha oly egyének dőlnek ki egyházunk vezérmunkásai közül, kiknek életükre s buzgó tevékenységökre, az egyház és tanügy terén még oly nagy szükségünk lett volna. Az elhunyt derék férfiakban ily közhasznú egyéneket veszítettünk a közügyek vezetői közül, kik nemes odaadással áldoztak mindenkör az egyház és nevelés oltárán, tudva s nemes lelkök sugallatánál fogva meglévén győződve arról, hogy az ügy, melynek éltek és szolgálatában állottak, a vallás, egyház és haza szent ügye is egyszersmind; s a kik ezeknek ajánlják föl szolgálatukat, egy érdemekben gazdag élet emlékeit hagyják hátra maguk után, buzdító például az ősök nyomain haladni hivatott lelkes utódoknak. A vesztés legfájóbb érzetével válunk meg a közügy ezen derék vezérmunkásaitól, kikre szerény működési körükben mindig bizalommal tekinthettünk s tekinthettek az általuk vezetett közügyeknek hű munkásai is. Valóban sajnosan érezhető hézag esett egyházunk s tanügyeink lelkes vezetői sorában az ő kidöltökkel! Miért is e téren szerzett gazdag érdemeiket s feledhetlen emlékezetöket, kegyeletes kötelességünknek ismerjük ezennel jegyzőkönyvünkben örökíteni. Vajha a gondviselés a kidölt jelesek helyett több hozzájuk hasonló tevékeny s buzgó vezérmunkásokat adna egyházunknak, vallásunknak! Áldás s béke lengjen hült poraik fölött!!

49. Ugyancsak az egyházmegyékből, a már fennebb jelzettekén kívül, következő lelkészek és tanítók elhalálozása jelentetett be:

a) Az alsóborsodi egyházmegyében. *Lelkészek köréből: Komjáthy Ferenc*, tiszánánai lelkész.

b) Az alsózempléni egyházmegyében. *Lelkészek köréből: Balsay István*, ondi lelkész.

c) A felsőborsodi egyházmegyében. *Tanítók köréből: Berzi István*, szilvási agg tanító.

d) A gömöri egyházmegyében. *Lelkészek köréből: Rákossy József*, egy ideig recskei, sok ideig pedig helynéküli lelkész; *Kökényesdi Papp József*, elébb egy ideig runyai lelkész, utóbb otrokocsi tanító. *Tanítók köréből: Vajda Sándor*, volt rimaszombati jubilált tanító.

e) A felsőzempléni egyházmegyében. *Tanítók köréből: Geröcz Mihály*, gercselyi és *Bodnár Beniamin*, nagy-ráskai agg tanítók.

Az elhunyt férfiak mindannyian az egyház és nevelés munkamezejének hű napszámosai voltak. Egyrésztől nemesen betöltötték a pályakört, mely számukra kiméretett, s kötelességök teljesítésének nyugtató tudatával szálltak sirjaikba; másrésztől pedig szintén megküzdöttek a hivatal pálya nehézségeivel, s több-kevesebb sikerrel bár, de ők is csakugyan egy szent ügynek éltek és talán nem tőlük, hanem egyéniségeik kedvezőbb vagy kedvezőtlen helyzetétől függött, hogy hivatásszerűen,

kellő sikerrel vagy fogyatékosan feleltek-e meg a nemes életfeladatnak a munkatéren, melyen működniök kellett. Kegyeletes megemlékezésünket azért minden esetben kiérdemlették, mit ezennel jegyzőkönyvünkben is készséggel kifejezünk. Áldás és béke lengjen sirjaik fölött!

50. Az alsózempléni egyházmegye, 1880. április 7., 8-ik napjain, Sárospatakon tartott gyűlése jegyzőkönyvének 3-ik száma alatt, a Kőrössy István halálával megürült esperesi hivatalra, az illető egyházmegye által Kopré Ferenc megválasztatása jelentetvén be:

A jelen közgyűlés hivatalos személyzetének kiegészítése céljából, az elválasztott férfiú a szokott hivatalos esküt közgyűlésünk színe előtt letette, s székét espere-seink sorában, mint ilyen, azonnal el is foglalta.

51. Ugyanazon egyházmegye, azon gyűlése jegyzőkönyvének 68. száma alatt, az egyházkerületi népiszkolai bizottságba, elhunyt Kőrössy István helyett, Kopré Ferenc, esperesnek;

valamint az ezen tagságról lemondott Zitás István helyett, Terhes Barnának megválasztatását tudatván:

Tudomásúl vétetett.

52. Ugyanazon egyházmegye, azon közgyűlése jegyzőkönyve 46. száma alatt, vonatkozással a már megelőző évi szeptember 3-án tartott közgyűlés jegyzőkönyve 15. pontjára, melyben az *erdő-horvát*i egyháznak, körülményei tekintetbe vétele mellett, az ottani lelkészi és tanítói hivatalok egyesítését — miután kimutattatott, hogy a díjlevél értéke a 600 frt. díjminimumot is túlhaladja — megengedte; ez intézkedését, a már ekként 3 példányban kiállított lelkész-tanítói díjlevéllel együtt, egyházkerületünkhöz megerősítés végett fölterjeszti.

Az egyházmegye ez ügyben tett intézkedése jóváhagyatván, a benyújtott lelkész-tanítói díjlevél megerősített s annak példányai, a szokott módon, illető helyeikre elhelyeztetni határozattak.

53. Ugyanazon egyházmegye, azon gyűléséből, fölterjeszti a harkányi lelkészválasztási ügyben hozott neheztelt határozatát, melyben a harkányi egyházban, 1879. november 9-én tartott lelkészválasztást megsemmisítette; a lelkészjelölt Ábrahám Gyula, szántói lelkészt, a jelöltségből kirekesztette; Szabó Dániel, Bodnár György, Nagy Pál, Almády János, Boncsér Nagy István és Hidegh János egyháztagok választási jogát ez alkalomra fölfüggeszté. Megsemmisítette pedig a választást egyrésztől azért, mivel a választási névsorba bevezetett papi bér fizető több egyén választási jogától megfosztatott; másrésztől az Ábrahám Gyula érdekében folytatott nagymérvű korteskodás indokából, mely korteskodás szolgált indokul arra is, hogy az ily módon megválasztott lelkész a jelöltségből kizáratott és a fennebb nevezett választók választói joga felfüggesztetett.

Ezen határozat egyrésztől a lelkészjelölt, másrésztől a választók egyrésze által felebbzetvén, egyházkerületünk következő határozatot hozott:

Az alsózempléni egyházmegye neheztelt határozata, a lelkészválasztás megsemmisítésére s Szabó Dániel, Bodnár György, Nagy Pál, Almády János, Boncsér Nagy István és Hidegh János választási jogának felfüggesztésére vonatkozó részeiben, indokaiból helybenhagyatik; az Ábrahám Gyulára vonatkozó azon részében azonban, mely szerint ő a következő választásra, mely már most a szabályok szerint szükségesképen ujjal megrendelendő és megtartandó leendő, a jelöltségtől megfosztatott, megváltoztatik, s ugyan ő a korteskodás vádja alól fölmentetik.

Mert ellene az, hogy ő hivatalra juthatás céljából akár maga, akár megbizottja által, akár az egyháznak, akár annak egyes tagjainak pénzt adott, vagy vagyoni

ígéretet tett, vagy itatásokat eszközölt volna, vagy hogy a választás előtt és után a községben folyó nagymérvű korteskodás az ő tudta és beleegyezésével történt volna, s ez irányban őt, az 1869. évi ide vonatkozó törvényben érintett gyanu terhelné, az ügyiratokban bebizonyítva nincs, így Ábrahám Gyula lelkészt, az ellene emelt korteskodási vád s ennek folytán az első bíróság által kiszabott kirekesztési büntetés alól, próbák hiányából, fölmenteni kellett.

54. Ugyanazon egyházmegye, azon közgyűlésének 15-ik számú jegyzőkönyvi pontjában, pártolólág terjeszti fel a *harkányi egyháznak* azon kérelmét, hogy az a vasút által elvágott s ezen ok miatt általa előnyösen nem használható néhány négyszögöl kiterjedésű földjét, 20 frtért elárusíthassa.

Egyházkerületünk a kérdéses területnek eladását megengedi.

55. Ugyanazon egyházmegye, ugyanazon közgyűlésének 11-ik számú jegyzőkönyvi pontjában, ajánlólag terjeszti fel a *gesztelyi egyháznak* abbeli kérelmét, melynélfogva az a birtokában levő, de csekély jövedelmű szőlőjét eladhassa.

Egyházkerületünk, azon feltétel alatt, hogy a gesztelyi egyház az eladási árt vagy tőkésítendi, vagy pedig más, kellően jövedelmező fekvőségbe fekteti, az eladást megengedi.

56. Az ungi egyházmegye, 1880. évi február 17., 18. napjain, Pályinban tartott közgyűlése jegyzőkönyve 54. száma alatt, a sárospataki nyári gyűlésre, elnökein kívül: *Orémus Dánielt, Makkay Dánielt, Bernáth Dezsőt, Kovács Károlyt* és *Gyöngyösy Pált* bizta meg képviselőül.

Tudomásúl szolgálnak.

57. Ugyanazon egyházmegye beterjeszti számadását a Horváth Mária alapról, valamint a pénztármaradványul mutatkozó összeg mikénti kiosztásáról. A számadás helyesnek találtatván:

tudomásúl vétetik.

58. Ugyanazon egyházmegye indítványozza, hogy miután sem az egyházmegyék, sem az egyházak nem birnak hiteles kimutatással arról, hogy a képezdei kamatok címén egyik vagy másik egyház mennyivel és valóban tartozik-e még? ezen képezdei kamatok fizetési kötelezettsége szüntessék meg.

Ezen indítvány a főiskolai gazdasági választmányhoz azon célból tétetik át, hogy a főiskolánál lévő adatokból kipuhatólván azt, hogy ezen képezdei kamatokat mely egyházak és meddig tartoznak fizetni, adjon erről kimerítő jelentést.

59. Ugyanazon egyházmegye, azon közgyűlésének 29-ik számú jegyzőkönyvi pontjában, utasíttatni kéri a sárospataki irodalmi kört arra, hogy miheztartás végett, küldje meg az egyházmegyéknek az általa készített s a főiskola által kiadott népiskolai tankönyvek névsorát.

Az irodalmi kör s illetőleg a főiskolai főbizományos utasíttatnak, hogy az ez ügyben már korábban hozott határozatnak okvetlenül tegyenek eleget s a kívánt névsort az egyházmegyéknek küldjék meg.

60. Ugyanazon egyházmegye, ugyanazon közgyűlésének 28-ik számú jegyzőkönyvi átiratában tudatja, hogy az egyházak tőkepénzeinek biztosítására vonatkozólag, továbbra is megmarad, maga részéről, azon, az egyházmegye által már korábban hozott határozata mellett, melynélfogva az egyházak tőkepénzei csakis háromszoros értékű jelzálogra s első helyen való betáblázás mellett adhatók ki.

Az egyházmegyének e tárgyban, saját körében tett intézkedése tudomásúl vétetvén, helybenhagyatik.

61. Ugyanazon egyházmegye, azon közgyűlésének 4-ik számú jegyzőkönyvi felterjesztésében tudatja, hogy a *nagy-szelmenci* lelkészi földadó ügye örvendetes módon elintéztetett, a jövőre nézve pedig ezen egyház adóügyében, határozatilag úgy intézkedett, hogy miután a lelkész a földadó felerészét fizetni elvállalta, utasította az egyházat, hogy az adó másik felerészének fizetését szigorú pontossággal teljesítse, mert ellenkező esetben az egész adókövetelés az egyházon fog, végrehajtás útján, behajtani.

Egyházkerületünk az ungi egyházmegyének, a nagy-szelmenci adóügy lebonyolítására vonatkozó jelentését tudomásul veszi s a jövőre nézve e tárgyban hozott határozatát helybenhagyja; minthogy azonban a nagy-szelmenci egyház, éppen adóügyének rendezése alkalmából, 366 frt. 50 kr. kölcsönrel segített ki egyházkerületünk által, utasítatik az ungi egyházmegye, hogy adjon jelentést arról, mi módon biztosítható e tartozás a nagy-szelmenci egyház részéről, vagy mimódon hajtható be?

62. Ugyanazon egyházmegye, ugyanazon közgyűlésének 37-ik számú jegyzőkönyvi pontjában, ajánlólag terjeszti fel a *minaji* valóban nyomasztó körülmények közt élő egyház abbéli kérelmét, melynél fogva szuperintendens úr ajánlólag terjesztené fel az egyháznak a pénzügyi minisztériumhoz intézett s eredetiben mellékelt azon folyamodványait, melyben az, az 1868-ik évben, templomépítéshez 409 frt. erejéig vásárolt fa árának és kamatainak kegyes elengedését kérelmezi a kincstártól.

Szuperintendens úr fölkéretett, hogy a minaji egyház folyamodványát ajánlással terjesztsze fel a nagyméltóságu magyar királyi pénzügyminisztériumhoz.

63. Olvastatott az abauji egyházmegye 1879. évi március 25., 26. napjain Göncön tartott közgyűlése jegyzőkönyve 59. száma alatt, miszerint a nyirii egyházban, a csekély lelkészi jövedelem biztosítása céljából, birtokaránylagos kivetés útján állapított meg a lelkészi díjazás, melyszerint ottani birtokos, özvegy *Csóke Lászlóné*, 1 köből búzát s ugyanannyi gabonát lenne papdíjúl fizetendő. Mit ő megtagadván, az egyházmegye által ennek fizetésére köteleztetett.

Az egyházmegyének, a nyirii egyház által követett ezen igazságos és méltányos eljárás alapuló, s özvegy *Csóke Lászlóné* reá kivetett papi fizetésre kötelező határozata helybenhagyatik.

64. Ugyanazon egyházmegye, 1879. augusztus 27., 28. napjain, Göncön tartott közgyűlése jegyzőkönyve 6. száma alatt, Bodon Barna miskolci segédlelkésznek, g.-bátori lelkészsze lett választatását s annak megerősítését jelentvén:

Tudomásul vétetik.

65. Ugyanazon egyházmegye, azon gyűléséből, pártolólágg terjeszti fel a szemerei egyház azon kérelmét, hogy azon adásvétel, melyszerint az egyház tulajdonát képező rozzant ház s mintegy 200 □ ölnyi belsőség eladatott, megerősíttessék.

Az eladás egyházkerületünk által jóváhagyatott.

66. Ugyanazon egyházmegye, azon gyűléséből, pártolólágg terjeszti fel a p.-szinyei egyház kérelmét, melyszerint mind az egyház, mind a lelkész állandó segélyt kérnek.

Minthogy sem az egyház anyagi helyzete, sem a lelkész jövedelme kimutatva nincs, utasítatik a fölterjesztő egyházmegye, hogy ezeket mutassa ki; ennek megtörténte után fogván egyházkerületünk ezen ügyben határozni.

67. Ugyanazon egyházmegye, azon közgyűlése 4. szám alatti határozatában, felkéri egyházkerületi közgyűlésünket az iránti intézkedésre, hogy az egyházkerületi névtár címlapján azon évszám tétessék ki, melyre a névtári adatok tettegg vonatkoznak.

Közgyűlésünk, a névtári adatoknak a kiadási évvel lehetőleg egyezése céljából, rendeli, hogy a névtári adatok a tavaszi közgyűlések után, junius havában, irassanak össze s küldessenek be a névtár szerkesztőségéhez Sárospatakra.

68. Ugyanazon egyházmegye, azon közgyűléséből :

a) a 20. szám alatt, a szepsii vallástanítói és énekvezéri díjlevelet 3 példányban ;

b) az 1879. augusztus 27., 28-án, Göncön tartott gyűlése jegyzőkönyve 5. száma alatt, az Üveges Dániel lelkészszé lett választatását s megerősítését tárgyazó határozat kapcsában, a *felső-alsólánci, reste-buzitai* egyesített egyház lelkészi és a *restei* egyház tanítói díjlevelét 3—3 példányban ;

c) szintén az 1879. március 25—27. napjain, Göncön tartott gyűléséből, jegyzőkönyvi szám nélkül, az alsó-vadászi egyház fi- és leánytanítói díjleveleit 3—3 példányban fölterjesztvén :

tudomásúl vétel mellett megerősítették, s azoknak I-ső példányai az egyházkerület levéltárába letéetni ; II-od példányai az illető egyházmegyéknek ; III-ad példányai pedig az illető egyházaknak megküldetni határozattak.

69. A tornai egyházmegye, az 1880. március 31. s április 1-ső napjain, Jósafőn tartott közgyűlése jegyzőkönyve 25. száma alatt, a Sárospatakon tartandó nyári egyházkerületi gyűlésre képviselőül, az elnökökön kívül, Vajányi Lajost, Kaposi Györgyöt és Farkas Józsefet nevezi ki.

70. Ugyanazon egyházmegye, azon közgyűlésének 8-ik számú jegyzőkönyvi felterjesztésében, a mostaninál arányosabb és méltányosabb kulcsot kér megállapíttatni az államsegély kiosztására nézve.

Egyházkerületünk, mint ezt már más alkalommal is kifejezte, nem ismervén méltányosabb kulcsot, mint azt, melynélfogva a segély kiosztásánál lehetőleg az egyházak égető szükségei és a szegénység vétetnek mindig tekintetbe, kénytelen e tekintetben eddigi gyakorlata mellett maradni.

71. Ugyanazon egyházmegye, ugyanazon közgyűlésének 37-ik számú jegyzőkönyvi kivonatában tudatja, hogy a *t.-ujfalusi* leányegyház, egyházi céljának előmozdítása végett, 1350 frton egy negyedrésztelket vásárolt, annak vételárát az egyházkerulettől felvett kölcsönösszegeből kifizette s a birtokot telekkönyvileg is az egyház nevére vezettette.

E birtokvétele az egyházmegye helybenhagyása mellett történvén, az egyházkerület által is jóváhagyólag vétetik tudomásúl.

72. A felsőzempléni egyházmegye, 1880. évi február 17-én, Lasztócon tartott gyűlése jegyzőkönyvének 50. száma alatt, a sárospataki nyári gyűlésre és papi vizsgákra, elnökei kívül, *Fejes Istvánt* és *Dókus Gyulát* küldi.

73. Olvasatott ugyanazon egyházmegyéből, a m.-izségi anya- és a cselei leányegyházak főgondnokainak közgyűlésünkre lelkészük Kiss József ellen beadott panaszos folyamodványa, melyben a felsőzempléni egyházmegye ellen is, ezen ügybeni eljárása miatt, vád emeltetik, s melyben mindezen vádak megvizsgálására, folyamodók egyházkerületi küldöttség kiküldését kérelmezik.

Nem lévén szokatlan egyházkerületünkön ily egyházkerületi küldöttség kiküldése, folyamodók ebbeli kérelme teljesítették s a lelkész ellen beadott panaszok nyomozására Kopré Ferenc esperes, Komáromy László segédgondnok, Lengyel Endre és Terhes Barna, egyházmegyei tanácsbírák kiküldetnek, annyivalinkább, mivel a kérvényben az egyházmegye is vádolva lévén, ezen ügyben úgysem járhatnak el ; útasíttatik egyszersmind a küldöttség, hogy a nyomozatot folyó évi nyári közgyűlésünkre terjeszsze be.

74. Olvastatott ugyanazon egyházmegyéből, Tóth Pál, szőlőskei lelkész ellen, a szőlőskei egyház hívei által beadott panaszos folyamodvány s a felsőzempléni egyházmegye consistoriumának, 1880. április 8-án hozott ítélete, melyben az egyházmegyei tanács, a büntetésből kápláni minőségben, a lelkészi és tanítói teendők vezetésére, a nevezett szőlőskei egyházba, hivatalból berendelt lelkészt, Tóth Pált, részint azon okból, mivel ő tanítási kötelességének egy év óta eleget nem tett; részint kanonellenes vagy hivatali tapintatlanságból eredett fegyelmi vétségek miatt, hivatalától egy évre megfosztotta.

Ezen hivatalból is fölterjesztetni rendelt határozat ellen, Tóth Pál által felfolyamodás adatott be, melyben a nevezett, az egyházmegye s annak esperese ellen szórja vádjait.

Ezen ügy tanácskozás alá vétetvén, egyházkerületünk következő határozatot hozott:

Tekintve, hogy az ügyiratok között az ítéletben hivatkozott nyomozati iratok felterjesztve nincsenek, sőt az ügyiratokból az tűnik ki, hogy ezen ügyben a nyomozat kellőleg végrehajtva nincs: mielőtt ez ügy érdemében határozat hozhatnák, Kopré Ferenc esperes, Lengyel Endre és Terhes Barna tanácsbírák ezen ügyben új nyomozat tételére kiküldetnek; útasíttatván, hogy a nyomozatot a Tóth Pál által előadott s az egyházmegyére és esperesre szórt vádakra is terjeszsze ki; jelentésük nyári közgyűlésünkre bevérvén.

75. Olvastatott ugyanazon egyházmegyéből, az abarai iskolakerület tanítóinak felfolyamodványa, melyben a tanítói fiókértekezleti gyűlések kötelezett megtartásának fölfüggesztése, azoknak a tanítók szabad tetszése szerint saját költségükön meg vagy nem tarthatása, ugyanazoktól az anyagi támogatás megvonása tárgyában, Lasztócon, 1880. évi február 17-én tartott egyházmegyei gyűlés 42. számú végzését feloldani s a régi gyakorlatot visszaállíttatni kérelmezik, melyszerint a tanítói fiókértekezletek az egyházak által látattak el.

Egyházkerületünk a tanítói fiókértekezletek szükségét elismeri s azokat az országos törvények szellemében is kötelezőleg fentartani kívánja; azonban a felsőzempléni egyházmegye hivatolt határozatát, melyszerint az egyházak azoknak ellátásával nem terhelendők, az egyházi pénztáraknak kimerültsége és sok szükséggel küzdése miatt, azon módozattal hagyja helyben, hogy az egyházak ezen értekezletek költségeivel kötelezőleg ne terheltesse.

76. A felsőborsodi egyházmegye, 1880. évi április hó 14-én, Borsodon tartott gyűlése jegyzőkönyvének 16. száma alatt, a sárospataki nyári gyűlésre és papi vizsgákra, elnökei kivül, *Simon Józsefet* és *Ragályi Miklóst* küldi ki képviselőiül.

77. Ugyanazon egyházmegye, pártolólág terjeszti fel a parasznyai és radistyáni egyházak lelkészei és iskolatanítói, azon a nagyméltóságú magyar királyi pénzügyi minisztériumhoz intézett folyamodványát, melyben panaszképen előadják, hogy bár a fennebb tisztelt minisztérium, 1870. évben, a diósgyőri királyi koronauradalomhoz tartozó minden községben a ref. lelkésznek egy egész telek, a tanítónak egy féltelek földbirtokot ígért a tagosítás után kiadatni, mint erről a mondott évi egyházkerületi jegyzőkönyvünk is tanubizonyoságot tesz, s ezt Bábony, Varbó és Kápolna községekben ki is adta: mindazáltal a Parasznyán és Radistyánban folyamatban levő úrbéri perben, a diósgyőri uradalom képviselősege megtagadván, azt folyamodók részére a bíróság sem ítélte meg, minélfogva ezen egy-egy egész és illetve fél-fél telek kiadása iránt kérvényeznek a fennebb tisztelt pénzügyminisztériumnál s egyházkerületünket ezen kérelmük pártolására kérik fel.

Egyházkerületünk folyamodók kérelmét méltányosnak és igazságosnak látván: pártolja azt s felkéri szuperintendensünket, hogy azt ajánlattal terjeszsze fel a nagyméltóságú pénzügyminisztériumhoz.

78. Ugyanazon egyházmegye, szintén pártolólág terjeszti fel az ivánkai egyház azon panaszát, melyszerint rajta, bár ott tanítói állomás, amennyiben a lelkész végzi a tanító teendőit, rendszeresítve nincs, a tanítói nyugdíjalap javára 62 frt. 15 kr. behajtatott, minélfogva kéri, hogy ezen összeg visszatérítése s jövődre a nevezett egyház ezen fizetés alól leendő felmentése kieszközöltessék.

Egyházkerületünk felkéri és megbizsa szuperintendensünket, hogy ezen ügyben tegyen felterjesztést a nagyméltóságú vallás- és közoktatási minisztériumhoz, s igyekezzék kieszközölni, hogy az egyház ezen reá illetéktelenül vetett teher alól jövőre felmentessék, a rajta behajtott összeg pedig visszatérítettessék.

79. Ugyanazon egyházmegye indítványozza, Berentén, 1879. szeptember 10-én, 26. szám alatt kelt határozatával, a 2 és 3 éves tanítóságok kötelező eltörlését s azok állandósítását.

Egyházkerületünk mindenkor megengedi az ily tanítóságok állandósítását, mihelyt az egyházak, a szükséges kellékek kimutatása mellett, az iránt folyamodnak; azonban azt kötelezőnek ki nem mondhatja, hanem felhívja az egyházmegyét, hogy saját hatáskörükben igyekezzenek oda hatni, hogy az ily két vagy három éves tanítóval bíró egyházak tanítói állomásukat mielőbb állandósítsák.

80. Az alsóborsodi egyházmegye, 1880. évi április 21—22. napjain, Miskolcon tartott gyűlése jegyzőkönyve 40. száma alatt, elnökein kívül, a pataki gyűlésre és papi vizsgákra, *Végh Györgyöt, Fekete Károlyt, Futó Sámuel, Bódogh Albertet, Bárczay Miklóst* és *Papszász Györgyöt* nevezte ki képviselőkül.

81. Olvastatott ugyancsak az alsóborsodi egyházmegyének, a Gyöngyösy Sámuel lemondása folytán megüresedett miskolci egyik lelkészi állomás betöltése tárgyában, ugyanazon közgyűlésében, 5. szám alatt hozott neheztelt határozata, melyben előadatik, hogy a miskolci egyház említett s 1879. évi október 4. megüresedett lelkészi hivatala az egyház által, az 1865. évi lelkészválasztási törvény világos rendelete ellenére, az ott kitűzött határidő alatt be nem töltetett, dacára annak, hogy ennek a törvény értelmében, két hó alatt, az egyházmegye rendes lelkészei közül leendő betöltésére az egyház, az egyházmegyei elnökség által, több ízben felszólítottatott, mely felszólításoknak az egyháztanács nem engedelmeskedett, hanem oly határozatot hozott, melyszerint az említett választási törvény 4. §-ának reá nézve felfüggesztése iránt kérvényt szándékozván mind az egyházmegyére, mind az egyházkerületre beadni: mig e kérdés el nem döntetik, a lelkészválasztásba nem bocsátkozik.

Mely ezen törvényellenes tettét a nevezett miskolci egyháznak az egyházmegye roszalván, alkalmazásba vette az 1865. évi lelkészválasztási törvény ide vonatkozó, a választás módját megállapító szakaszának h) pontját, és minthogy az egyház a törvényes határidőn belől a lelkészválasztást meg nem tartotta, oda rendes lelkészül *Fekete József*, t.-oszlári rendes lelkészt berendelte.

Olvastatott továbbá ezen határozat ellen, a miskolci egyház tanácsa nevében, *Soltész Nagy Albert* segédfőgondnok által beadott felfolyamodás, melyben az egyház ez ügybeni álláspontját előadja, s azon közgyűlésünk elé felterjesztett kérvényét, hogy az idézett törvény 4. §-a töröltessék el, vagy legalább ezen egyházra nézve függesztessék fel, s engedtessek meg, hogy ne csak az egyházmegye rendes lelkészei közül legyen joga lelkészt választani: tárgyalatni kéri, kijelentvén, hogy ha ezen kérelme teljesíthető nem lenne, kész a törvény előtt meghódolni s a lelkészválasztást a fennálló szabályok értelmében megtartani.

Ezen vitás ügyben egyházkerületünk következő határozatot hozott:

Miután a miskolci egyház, a törvényben megszabott határidő alatt, a törvényben megjelölt esperesi felhívás dacára sem töltötte be megüresedett lelkészi hivatalát,

az alsóborsodi egyházmegye helyesen és törvényesen járt el, midőn a törvény intézkedését alkalmazva, a miskolci egyházba lelkészt rendelt.

Tekintve azonban, hogy miként mind előbbi, mind utóbbi folyamodásából, melyeket előbb esperesi úton, majd közvetlenül az egyházkerülethez benyújtott, kitűnik az, miszerint a miskolci egyházat eljárásában, midőn a véleménye szerint helytelen törvény megváltoztatása iránt kérvényezett s ezen kérvénye eldöntéséig a választás megtartását elhalasztotta, nem a törvényelleni ellenszegülés szándéka vezette, sőt utóbbi folyamodványában is kész magát az esetre, ha a törvény megváltoztatása, esetleg felfüggesztése iránti kérelme nem teljesítették, a törvény rendeletének alávetni:

Az előadottak tekintetbe vételével, hogy az egyház békéje az által fe ne zavarassék, az alsóborsodi egyházmegye határozata feloldatik, s a miskolci egyháznak meghagyatik, hogy a lelkészválasztási törvény korlátain belől, az egyházmegye rendes lelkészei közül, két hónap alatt lelkészt válaszson.

Végül elismerését fejezi ki egyházkerületünk Fekete József lelkész iránt, ki kész volt az egyházmegye intézkedésének vonakodás nélkül meghódolni, s egyházkerületünk fennebb előadott rendelkezéséről ő is hivatalosan értesítettetni határozatlik.

- 82.** Ugyanazon egyházmegye, azon közgyűlésének 16-ik számú jegyzőkönyvi pontjában tudatja, hogy *Sólyom Lajos*, tiszánánai helyettes lelkész, fél évi papi fizetéséből 100 frtot leendő köteles fizetni a szükösi pénztár részére.

Ezen összegnek, a szükösi pénztár számára leendő bevételére, az egyházmegye kéretik fel.

- 83.** A gömöri egyházmegye, 1880. évi április hó 6., 7-ik napjain, Vályban tartott közgyűlése jegyzőkönyvének 60-ik száma alatt, a sárospataki nyári gyűlésre, elnökei kivül, képviselőkül *Nagy Pál* papi, *Diószeghy Zsigmond* és *Lőrinczy Endre*, világi tanácsbirákat nevezte ki.

Tudomásúl szolgál.

- 84.** Ugyanazon egyházmegye, azon közgyűlése jegyzőkönyve,

a) 15-ik száma alatt, a *bejei* anya- és *otrokocsi* társegyház közt létrejött s jóváhagyott és megerősített egyességlevelet 3 példányban;

b) 19. száma alatt, a *Hanva* és *Csiz* közt kötött szerződést 4 példányban;

c) 59. száma alatt, a *putnoki* és *recskei* papi díjleveleket 3 példányban bemutatván:

Azok tudomásúl vétettek.

- 85.** Ugyanazon egyházmegye, azon közgyűlésében, a szuhafői lelkészválasztási ügyben, 42. szám alatt hozott neheztelt határozat, melyben a *Szkárosy Gusztáv* lemondása által megüresedett lelkészi állomás betöltése céljából, 1880. február hó 29-én megtartott lelkészválasztást azon okból semmisíti meg, mivel az egyház, bár lelkészi állomása nem halál által üresedett meg, sem nem olyan 3-ik megüresedett egyház, melynek korlátlan választási joga már megnyilik; mégis a rendes lelkészek mellőzésével, a *Sághy Sándor*, hanvai segédlelkész személyében, segédlelkészt választott lelkészeül.

Elismeri egyébiránt az egyházmegye ezen határozatában, hogy a szuhafői egyház a rendes lelkészek közül a választást két ízben, nevezetesen 1879. december 28-án és 1880. január 25-én megkísérlette, a megválasztottak azonban a választást nem fogadták el.

Ezen határozat ellen az egyházközönség felfolyamodással élván, egyházkerületünk következő határozatot hozott.

Elismeri egyházkerületi közgyűlésünk azt, hogy az eljáró gömöri egyházmegye, midőn neheztelt határozatát hozta — a törvényt alkalmazván — helyesen járt el;

azonban tekintetbe véve azon körülményt, hogy a szuhafői egyház, a törvényt megtartandó, az egyházmegye rendes lelkészei közül két alkalommal, a törvény értelmében választott lelkészt hívott meg, kik a megválasztást el nem fogadták és így eljárásából a törvény megszegésének szándéka ki nem tűnik; nehogy a különben is szegény egyház — melyben egyébként a lefolyt 10 év alatt már hat lelkészváltás történt — továbbra is lelkész nélkül maradjon s újabb választási mozgalmakkal zaklattassék, s ezáltal talán azon szép egyetértés is megzavartassék, a mely jelenleg az egyházban a Sághy Sándor egyhangú megválasztatása folytán fennáll:

ezen indokból, az egyházmegye határozata feloldatik, s a szuhafői egyházban, 1880. február 29-én megtartott lelkészválasztás helybenhagyatván, Sághy Sándor, hanvai segédlelkész, a szuhafői egyház rendes lelkészeül megerősítették; miről valamint a felterjesztő egyházmegye, úgy a szuhafői egyház értesíteni rendeltetik.

86. Ugyanazon egyházmegye, azon közgyűlésének 6-ik számú jegyzőkönyvi felterjesztésében, arra hívja fel az egyházkerületet, hogy a *Szombathy Dániel*, naprágyi lelkész által, a „Hollandi tárból“ kölcsönzött 100 frt. tőke behajtása iránt, mielőbb tegye meg a szükséges intézkedéseket.

Ez adóssági ügy, intézkedés végett, a pénzügyi választmányhoz tétetik át.

87. Az egyházmegyéből több lelkészi és tanítói változások és elhelyezések jelentettek be a következőkben:

a) Az abauji egyházmegyében. *Tanítók körében: Szepsibe*, vallástanító és énekvezérül: *Kota Sámuel* szántói; *Szántóra: Liszkai József* felső-nyárádi; *Kérbe: Rozgonyi János* vágási; *T.-Bányára: Pásztor István* vilyi; *Vilyba: Komjáthy Mihály* pányoki; *Pányokra: Lakatos Sándor* p.-szinyei; *P.-Szinyére: Fejes József* azelőtt nagy-kinizsi; *Regmecre: Pálúr Mihály* trizsi; *Hutkára: Illés János* f.-gagyai; *Felső-Gagyba: Ruczik János* vajkóci; *Vajkócra: Hollár Endre* regmeci; *Szent-Andrásra: Szendrei János* szikszói; *Szikszóra* ideiglenesen: *Kocsis István* aszalói; *Pányba: Bodolay Pál* csobádi; *Csobádra: Béky János* szepsii tanítók; továbbá: *Piskóty Sámuel* eddigi szent-andrási kisegítő tanító, *Restére* rendes; *Demeter Pál* Csécsre kisegítő tanítók gyanánt helyeztetek be.

b) Az alsóborsodi egyházmegyében. *Lelkészek körében: a tiszánánai*, halál által megürült lelkészi állomásra, *Gyöngyösy Sámuel* miskolci; a *csáthi*, szintén halál által megürült állomásra, *Csordás Dániel* helyettes lelkész választatott meg. A *miskolci* egyház lelkészt még idáig nem választott.

Tanítói körben: Mátyiba: Kasza József; Poroszlóra: Fodor Gyula; Csáthra: Botka Sándor; Bikkre: Vitányi Sándor alkalmaztattak.

c) Az alsózempléni egyházmegyében. *Lelkészi körben: a halál által megürült b.-olaszii* egyházba: *Szántó István* tolesvai helyettes lelkész; *Kenezlőre: Sarkady Antal*, kis-kövesdi helyettes lelkész; *Berzékre: Szántai István* erdőhorváti lelkész; *Ondra: Órás Kálmán* radistyáni s.-lelkész.

Tanítói körben: Aszalóra: Gulyás Benő theologus; *K.-Dopszára: Szaplóczay Bertalan; Erdőbényére: Ragályi András; Mádra: Kiss Károly; Golopra: Nagy Bertalan*, tanítók választattak. *Kis-Géresbe: Nagy Sándor* lelesz-pólyáni; *Lelesz-Pólyánba: Székely Endre* kis-géresi és *Harkányba*, leányok tanítójának, *Gönczy László* vékei tanítók vétettek.

d) A gömöri egyházmegyében. *Lelkészek körében: Horkára: Szkarosy Gusztáv* volt szuhafői lelkész, rendes lelkészül.

Tanítók körében: Zeherjére: Tóth József, képezdét végzett okleveles tanító; *Otrokocsba: Juhász György*, volt kálosai rendes; *Kálosára: Sonkoly József*, volt körösi rendes; *Rásba: Székely Bertalan*, volt majomi rendes; *Majomba: Keviczky Béla*, volt égerszögi tanító, rendes tanítókül; *Körösbe: Pál Lajos*, végzett képezdész, egy évre ideiglenes minőségben megerősítették.

e) A felsőborsodi egyházmegyében. *Lelkészek körében: Zilizre: Fodor János*, szendrőládi lelkész; *Szendrőládára: Csizmadia Jenő*, segédlelkész.

Tanítók körében: Szuhogyra: Csiky József, eddigi szakácsii tanító; *Felső-Nyárádra: György Béla*, dövényi előkönyörgő tanító; *Dövényre: Berencsy Endre*, eddigi telkibányai tanító; *Szilváásra: Mártha István*, elébb szendrői rendes, közelebb szilvási segédtanító helyeztetek be. *Mészáros Bálint*, ecsegi tanító, a sárospataki államképezdétől nyervén tanítói oklevelet és *Tóth Miklós*, felső-barcikai tanító, a felsőborsodi egyházmegye tanügyi bizottságától láttatván el tanképesítő bizonylattal: állomásaikon megerősítettek.

f) Az ungi egyházmegyében. *Lelkészek körében: Iskébe: Pazar István*, ágteleki lelkész; *Ágtelekre: Abrahám István*, mokcsai lelkész; *Mokcsába: Szöllösy Ferenc*, mint első káplán, helyettes lelkészül hivattak s alkalmaztattak.

Tanítók körében: a nyárádi egyházba: Vass György, szürtei tanító; *Szürtére: Béky József*, botfalvi tanító; *Botfalvára: Böszörményi János*, kis-dobronyi tanító; *Kis-Dobronyba: Váczy Sándor*, mogyorósi tanító; *Mogyorósra: Láczy József*, kaposi tanító; *Kaposra: Pápay János*, ptruksai tanító; *Ptruksára: Enyedy Lajos*, pallói segédtanító; *Pallóra: Riczko Dániel*, ágteleki tanító; segédül *Ágtelekre: Nagy Endre*, szalócai tanító; *Szalókára: Kovács István*, nyárádi tanító; *Jenkére: Balogh Gábor*, szeretvai tanító; *Szeretvára: Szabó Gábor*, jenkei tanító; *Vajánba: Lázár István*, képezdét végzett ifju alkalmaztattak.

Mindezek tudomásul vétettek s megerősítettek.

88. Szathmáry Király Pál úr halálával az egyházkerületi pénzügyi bizottság világi elnökség nélkül maradván s így új elnökválasztás szüksége állván elő:

Arra egyhangulag *Ragályi György* felsőborsodi segédgondnok választatott meg.

89. Ugyanezen egyházkerületi pénzügyi választmányba, a hiányzó világi tagok helyett,

Abaujból *Meczner József*, Felsőborsodból *Fekete József* választattak meg.

90. Az egyházkerületi dékáni hivatal, *Gyöngyösy Sámuelnek* Miskolcraól más egyházba költöztével, szintén üresedésbe jöven, s e hivatal is már jelen alkalommal szükségesképen betöltendő lévén:

arra *Kiss Károly* miskolci lelkész választatott meg. S hogy a pénzügyek körüli legszükségesebb és legsürgősebb teendők kis időre se akadjanak föl, utasittatik pénzügyi választmány, hogy még e gyűlés folyama alatt összejövén, a pénzkészletet a volt dékántól átvéve, azt az új dékánnak adja át; legközelebb pedig egy erre kitűzendő napon és helyen ujjal összeülvén, a dékáni számadást tartsa meg, s minden szükséges okmányokat, iratokat és könyveket az új dékán kezelése alá szolgáltatasson át; kijelentvén azt is, hogy *Kiss Károly*, elválasztott dékán, dékáni fizetését folyó év május hó 1-ső napjától húzandja.

91. Az 1878-ik évi szeptember 22-ik s több napjain Tiszanánán tartott közgyűlésünk jegyzőkönyve 36-ik számú határozatával, a tornai egyházmegye által, a papi özvegy-áranyugdíjintézet létesítésére vonatkozó alapszabálytervezetének átnézése s annak lehető hiányai pótlása ügyében fölterjesztett javaslatra teendő véleményezés végett, a megbízott küldöttség véleményes jelentését beadván:

E tárgy, kitűnő fontosságánál fogva, az egyházmegyéknek véleményezés végett kiadatni határozottat; a vélemények folyó évi őszi közgyűlésünkre bevaratván.

92. Szuperintendens úr beterjeszti az 1879-ik évi 6650 frt. államsegély kiosztásáról szóló számadását.

Tudomásul vétetett s a számadás jóváhagyatván, a minisztériumhoz felterjesztetni határozottat.

93. Indítványoztatott, hogy egy országos egyetemes névtár szüksége már régóta érezhető lévén, annak létesítésére intézkedések tétetnének.

Az egyházkerületünk részéről kinevezett conventi bizottság utasittatik, hogy ez ügyet a legközelebb tartandó convent figyelmébe ajánlja.

94. Szuperintendensünk jelenti, hogy vett értesítés szerint, a Szondy-Kenessey alapítvány ügye teljesen rendezve van s az alapítványnak, 1879. évre járó 133 frt. kamata hozzá áttétetett.

Örvendetes tudomásul vétetik s az áttett kamat a folyó évre a nagy-ráskai egyháznak adatik ki.

95. Olvastatott a népiskolai tanügyi bizottmány jelentése, melyben míg egyrésztől népiskolai állapotunk kimerítően előterjesztetik; másrésztől:

a) tudatja a bizottmány, hogy az irodalmi kör képviselőjeül Orbán József tanárt választotta, a ki a választmány tanácskozmányaiban már részt is vett.

Tudomásul vétetik.

X b) Előterjeszti, hogy bár egyházkerületünk, 1879. évi sárospataki gyűlésében, 19-ik szám alatt határozatot hozott az iránt, hogy népiskoláinkban, a Sárospatakon kiadott tankönyvek használtassanak; mindazáltal ezen határozat nincs kellőleg végrehajtva, a mit mutat az a körülmény is, hogy a jelen évben tankönyvekből jóval kevesebb jövedelem folyt be, mint a múltban; azért indítványozza, miszerint egyházkerületünk ezen határozatát, a nem teljesítőkre kiszabandó bírság által is, foganatosítsa, s egyszersmind a népiskolai kimutatásra szolgáló táblázatba nyitassék még egy rovat s ebbe jegyeztessék meg, vajjon a népiskolákban a megszabott tankönyvek használtak-e, hogy ezáltal ezt a népiskolai választmány folytonos figyelemmel kísérhesse.

Egyházkerületünk e tárgyban már többször hozott határozatát ismét megújítja és meghagyja az egyházmegyék espereseinek, hogy útasítsák mind a kör-, mind az egyházlátogatókat, miszerint szigoruan ellenőrizték, hogy iskoláinkban a Sárospatakon kiadott népiskolai tankönyvek taníttassanak, s addig is, míg új rovatos ívek nyomtatnának, a jelenleg meglévő ívek észrevételi rovatából 2 rovatot elrekesztvén, annak egyikébe jegyezzék be, hogy az illető iskolában a sárospataki könyvek közül melyek taníttatnak, s keresztül van-e vive a tanterv; míg a másik rovatban tüntessék fel, hogy az illető iskolában évenként mennyi fogy el egy-egy tankönyvből?

Azon iskolatanítók pedig, kikről tapasztaltatni fog, hogy nem a tantervben előadott tankönyveket tanítják, esetről-esetre 2 frt. bírsággal fognak büntettetni.

c) Sajátjává teszi a népiskolai választmány az irodalmi kör azon indítványát, hogy szólíttassanak fel az egyházmegyék tanító-körei, hogy ők is, mint a gyakorlat emberei, lépjenek be a sárospataki irodalmi kör tagjai közé, s gyakorlati tapasztalataikkal mozdítsák elő az elmélet embereinek működését.

Egyházkerületünk szívesen veszi a népiskolai választmány, illetve az irodalmi kör ezen indítványát s felhívja az egyházmegyék espereseit arra, hogy szólítsák fel az egyházmegyékben működő tanítókat arra, hogy a kik hivatottaknak érzik magukat, az irodalmi körbe lépjenek be.

d) Előadja a népiskolai választmány, hogy a nép értelmességének emelésére nagyon jelentékenyen ható s a népiskolai törvény által is követelt ismétlődő iskolázás, a legtöbb egyházmegyéknél csak néhány iskolában van felállítva s hogy a nép jólétének emelésére s a kedély

nemesítésére szolgáló faiskolák a legtöbb helyen berendezetlen állapotban vannak, s rendeltetésükből más célokra fordíttatnak.

Egyházkerületünk belátván a törvény által is követelt ismétlő iskolák felállításának üdvös voltát, megkerestetni határozza az illető közigazgatási bizottságokat a végett, hogy ezek, mint a törvény végrehajtói, ezen ismétlő iskolák felállítására vonatkozólag, szigoruan intézkedni sziveskedjenek, egyszersmind meghagyja az esperesi hivataloknak, hogy ők is saját hatáskörükben minden tőlük telhető módon igyekezzenek ezen ismétlő iskolák felállításán, s szükség esetén a közigazgatási hatóságokat, a szolgabirákat is keressék meg, ez irányban való szigorú intézkedés tételére. A mi pedig a faiskolákat illeti, az egyházmegyék és espereseik felkéretnek, hogy szigoruan ügyeljenek és ügyeltessenek fel arra, hogy a faiskolák, rendeltetésüktől eltérőleg, más célra ne használtassanak és erre a polgári hatóság útján is köteleztessenek az egyházak.

e) A népiskolai bizottság munkálatának egyéb itt nem érintett pontjai

tudomásúl vétetnek; egyszersmind a tárgyalás könnyítése céljából elhatározzatik, hogy a bizottság jövőre egy tanügyi előadót válasszon, a kinek hivatása lesz aztán a választmány határozatait és indítványait a közgyűlésen előadni.

96. Olvasatott az egyházkerületi számvevőszék jegyzőkönyve, melynek

a) 2-ik pontja a papi özvegy-árvtár; 26-ik pontja a szükösök tára; 37-ik pontja a hollandi tár; 49-ik pontja a közigazgatási pénztár; 63-ik pontja a Vay-Mocsáry alapítványi pénztár; 68-ik pontja a Teleky-Szentes-Szeremley alapítványi tár; 72-ik pontja a szuperintendensi hivatalt illető pénztár; 73-ik pontja a Vay József-féle alapítvány; 74-ik pontja a főleányneveldei pénztár; 75-ik pontja a tűzkár-biztosítási pénztár; 79-ik pontja a Vitéz-féle alapítványi pénztár és végre a 80-ik pontja a lekenyei iskolát illető alapítványi pénztár állását tünteti elő.

A számadás felolvasott tételei tudomásúl vétetvén, az egyházmegyékkel szokott módon közöltetni határozatnak.

b) Ugyanazon jegyzőkönyv 4-ik pontja szerint, Komjáthy Jeromos, illetőleg érdekében birtokai vevője Meczner Tamás 100 frtos alapítványa és hátralékos kamatai elengedéseért folyamodik.

Egyházkerületünk nem látja indokolva ezen alapítvány elengedését, ennélfogva folyamodó kérelmét nem teljesítheti.

c) A jegyzőkönyv 5-ik pontjában előterjeszti számvevőszék, hogy a Bede János egyik örököse, Bede László ellen lefolytatott perben, az összes követelés, az özvegy-árvtárt illető s be nem kebelezett 100 frt. alapítványt s a 3 évnél régibb kamatokat kivéve, befolyt; melyek azonban teljesen nem veszték el, mivel a tőkék az özvegy Tóbiás Józsefné Bede Juliánna tulajdonába jutott s általa eladott házra is be vannak kebelezve.

Jelenti továbbá számvevőszék, hogy Bede Juliánna Tóbiásné, ezen kamatok kiegyenlítéseül, 400 frtot ajánl, s ezt kész azonnal kifizetni.

Ezen ajánlatot a számvevőszék, a hosszasan tartó s bizonytalan kimenetelű per kikerülése céljából, elfogadásra ajánlja.

A számvevőszék ezen javaslata folytán, a Bede Juliánna, özvegy Tóbiásné által följánlott 400 frtot, a fentebb említett 100 frtos alapítvány és elmaradott kamatok teljes kiegyenlítésére, egyházkerületünk elfogadja.

d) Ugyanazon jegyzőkönyv 35-ik pontjában előadatik, hogy a hirdetésekről szóló táblás kimutatások nem egyöntetűen s többnyire hiányosan s szabálytalanul kezeltetnek, azért felhivatni indítványozza számvevőszék az egyházmegyét, hogy jövőre a táblás kimutatásokat szabályosan töltsék be, azokban behozandó egyes, valamint végösszegeket betűvel is irassák ki; továbbá utasítsanak az egyházlátogatások, hogy minden ekként betöltött rovatos íveket irjanak alá, s az egyházmegyei számvevőszék pedig ezeket szabályszerűen vizsgálja át.

Egyházkerületünk ezen indítványt magáévá teszi s meghagyja az egyházmegyének, hogy jövőre, a táblás kimutatások összeállítására nézve, e szerint járjanak el.

e) Ugyanezen jegyzőkönyv 46-ik pontjában panaszolja a számvevőszék, hogy némely egyházmegye a sárospataki főiskolára, ennek tápintézetére s tanári nyugdíjalapjára vagy nem gyűjtött, vagy legalább a gyűjtés eredményét nem küldötte be a dékáni hivatalhoz.

Egyházkerületünk régebbi határozataiban már kimondta, hogy a közhirdetésből a sárospataki iskola intézeteire tett gyűjtések is egyházkerületünk dékáni hivatalához terjesztessenek be. Ezen határozatát továbbra is fentartja s utasítja az egyházmegyét, hogy jövőre ennek értelmében intézkedjenek.

f) Ugyanazon jegyzőkönyv 47. és 81-ik számú határozataiban megadja a számvevőszék a fölmentést a számoló dékán és ügyvivői pénztárnoknak.

Helyeslő tudomásul vétetik.

g) A jegyzőkönyv 75-ik számú, a tűzkárbiztosítási pénztárra vonatkozó pontjával kapcsolatban tárgyalás alá vétetett a pesti biztosító-intézet jelentése, melyben tudatja az intézetnek a „Fonciére“ biztosító-társulattal történt egyesülését, jelentvén, hogy a „Fonciére pesti biztosító-intézet“ cég alatt egyesült intézet, az egyházkerület által kötött szerződést magára kötelezőnek elismeri s kész azt megtartani.

Egyházkerületünk, mielőtt ezen kérdés érdemében intézkednék, megbizsa szuperintendensünket, hogy magát ezen intézettel érintkezésbe téve, járjon végére annak, hogy ezen új intézet, tekintetbe véve a társulat újra alakulásával előállott változást s az e téren mindinkább szélesebb körűvé váló versenyt és a kamatláb alászállását, mily kedvezményeket ajánl egyházkerületünknek az eddig általunk birtakon felül? ezen feltételek tudomásul vétele után fogván egyházkerületünk e tárgyban határozni.

h) A számvevőszék jegyzőkönyvének itt külön nem érintett pontjai

helyeslő tudomásul vétetnek s az azokban foglalt határozatok megerősítetnek.

97. Egyházkerületünk szükségét látván lelkészválasztási törvényeink tüzetes átvizsgálásának:

Szuperintendensünk és báró Vay Béla alsóborsodi segédgondnok elnöklete alatt, Teleky Péter, Bódogh Albert, Debreczeni Gábor felsőborsodi esperes, Fejes István, Bizony Ákos és Mitrovics Gyula megbizatnak lelkészválasztási törvényeink átvizsgálásával; egyszersmind a szabadválasztással megegyezőbb törvényjavaslatnak legközelebbi nyári egyházkerületi közgyűlésünk eleibe leendő terjesztésével, mely is azontúl az egyházmegyékkel fog közöltetni, véleményadás végett.

98. Szuperintendensünk jelenti, hogy a szuperintendensi hivatalt illető szalonai és perkupai fekvőségek elárusításából befolyt pénzről — amennyiben már ezen eladási ügy befejeztetett s még nem sikerült ezen pénzen alkalmas fekvőséget venni — beszámolni kíván.

Pénzügyi választmányunk utasittatik ezen számadás elfogadására és megvizsgálására; jelentése legközelebbi nyári közgyűlésünkre bevértván.

- 99.** Az abauji alispáni hivatal, szuperintendensi hivatalunkhoz intézett átiratában jelentvén, hogy a sorozó munkálatok alapján tudomására jött annak, miszerint a sorozó munkálatok alapját képező anyakönyvi kivonatokat a lelkészek némelyike felületesen állítja ki, amennyiben némely kiirt hadköteles elhalálozását illető rovatba be nem jegyzi; minek következtése az, hogy a hadjutalék, helytelennek bizonyult alapon, a nem létező tényezőkre vettetik ki.

Ezért a honvédelmi minisztériumnak, folyó évi július hóban, 26169. szám alatt kelt rendeletére hivatkozva, kéri a lelkész urakat szabályosabb eljárásra utasittatni.

Ezen átirat tudomásul vétetvén s már körözve is lévén, a lelkészeknek, maguk mihez tartása végett, kiváló figyelmökbe ajánltatik.

- 100.** Gömörmegye közigazgatási bizottsága, Rimaszombatban, 1880. március 8-án tartott üléséből, 252. szám alatt kelt átiratában, azon okból, mivel több iskolatanítók, a tanoncokat, a tandíj be nem fizetése miatt, az iskolából kiutasították, azon rendelkezésre hívja fel szuperintendensi hivatalunkat, hogy az iskolaszékek a tandíjakat s tanítói illetményeket szedjék be s szolgáltatassák át a tanítóknak, hogy a szülők s tanítók közti zsúrlódás kikerültesse s a tanítás akadályt ne szenvedjen. Ezen működésében az iskolai széket a községi előljárárság támogatni fogja.

Közgyűlésünk belátván a kérdés alatt levő intézkedésnek a tanítókra s az iskolázásra nézve üdvös voltát, kötelességévé teszi az egyházi előljárárságnak, a tandíjak s tanítói illetmények szigorú s pontos behajtását, ezen eljárásnál a községi előljárárság közreműködését is igénybe vévén.

- 101.** Borsodmegye közigazgatási bizottsága Miskolcon, 1879. június 16-án tartott üléséből, 805. szám alatt kelt átiratában, azon okból, mivel tapasztaltatott, hogy Mező-Csáton a néptanítói hivatal a kántori hivattal összekötve lévén, a kántori teendők akadályul szolgálnak a tanítói teendők végzésében: intézkedésre hívja fel szuperintendensi hivatalunkat, hogy Mező-Csáton a kántori hivatal a tanítói hivattól különíttessék el.

Egyházkerületünkben a kántori hivatal a tanítói hivattal, igen kevés helyek kivételével, összekötve lévén, az egyházközségek anyagi korlátoltsága ezen elkülönítést jelenleg kivihetlenné teszi; a hol azonban ennek elkülönítése kivihető, azt teljesíteni szívesen törekszik.

- 102.** Az abauj-tornamegyei királyi tanfelügyelő megküldötte a nevezett két megye 1879. évi népoktatás állapotára vonatkozó jelentését.

Tudomásul vétetett.

- 103.** Tornamegye közigazgatási bizottságának elnöke, szuperintendensi hivatalunkhoz intézett átiratában, utasittatni kéri e megye területén levő, felekezetünkbeli iskolafentartó előljárárságot arra, hogy a népiskolai oktatás körül mutatkozó hiányokat megszüntetni, iskolai alapot teremteni és a tanítók fizetésének a törvény értelmében való fölemelését eszközölni igyekezzenek.

Egyházkerületünk maga is szívesen felhívja a tornai egyházmegye figyelmét arra, hogy a népiskolai tanügyre vonatkozólag megjelölt magas célt lehetőleg igyekezzenek megközelíteni s az iskolákban mutatkozó hiányok megszüntetése iránt intézkedni.

- 104.** A zemplénmegyei alispáni hivatal, 1880. január 28-án, Sátoralja-Ujhelyben, 226. szám alatt kelt átiratában, értesíti szuperintendensi hivatalunkat, hogy ifju Kassai Lajosnak, Túróczy Amália,

férjezett Alexi Viktornéval, egyházi szertartást utánzó módon panaszolt összeeskettetése Földesy Lajos gálszécsi lakos által, a felvett kihallgatási jegyzőkönyv szerint, valótlannak bizonyult be.

- 105.** Ugyancsak a zempléni alispáni hivatal, szintén hason tárgyban keresi meg szuperintendensi hivatalunkat, kérvén a lelkészeket az anyakönyvi kivonatok pontosságára, a honvédelmi minisztérium mult évi július 8-án 26174. szám alatt kelt rendelete értelmében, utasíttatni, hogy oly esetben, ha lelkészi körökben idegen helyen szülöttek elhalnak s általuk temettetnek el, a halálozásról a születési illetékes lelkészi hivatalt azonnal értesítsék.

Ezen átiratok tudomásul vétetvén s már körözve is levén, a lelkészeknek, maguk mihez tartása végett, kiváló figyelmökbe ajánltatnak.

- 106.** A főiskolai egyházi algondnoki hivatal, Kőrössy István, alsózempléni esperes halálával, időközileg megürülvén, s annak az egyházkerületbeli egyházak szabad választása útján történő betöltése céljából a kellő intézkedések megtételére: a bejött szavazatok fölbontásával jelen gyűlésünkben megbízott küldöttség, beadott jelentésében, a szavazatok eredményét következőkben tünteti föl:

Bejött az összes egyházmegyéből 349 szavazat, mely 19 egyén közt oszlott meg.

Szavazataikat be nem adták: 1. az abauji egyházmegyéből a g.-bogdányi és szászfai; 2. a felsőzempléni egyházmegyéből a kis-ráskai, legényei, szöllőskei; 3. az ungi egyházmegyéből a nagydobronyi; 4. az alsózempléni egyházmegyéből a golopi egyházak.

Általános szótöbbséget senki nem nyervén, a legtöbb szavazatot nyert két egyén: Prágay Lajos és Fejes István, új választásra kijelöltetnek s a szavazatok már a legközelebbi nyári közgyűlésünkre bevértatnak.

A szavazataikat beadni elmulasztott egyházak, fennálló szabályaink szerint, a 2 frt. birságban elmarasztaltatván, azoknak haladék nélkül leendő behajtásával az illető esperesi hivatalok megbízatnak.

- 107.** Olvastatott egyházkerületünk által, Sárospatakon, 1880. évi január 16-án tartott rendkívüli közgyűlésében felvett jegyzőkönyvnek a détér-ajnácskői birtok eladására vonatkozó 3-ik pontja, melynek kapcsában az ott kiküldött bizottság jelenti, hogy a nevezett s tulajdonjogilag főiskolánkat és az ungi egyházmegyét illető ingatlan birtokot 26,000 frt. vételárért Sallay Pálnak eladta s vele az említett jegyzőkönyvi pontban nyert meghatalmazása folytán a szerződést megkötötte; mely jóváhagyás és megerősítés végett beterjesztett szerződés felolvastatván:

azt egyházkerületünk teljes megnyugvással veszi tudomásul s azt minden pontjában megerősíti és helybenhagyja, s a megerősítési záradéknak az eredeti szerződésre leendő reávezetését elrendeli.

Nem mulaszthatja el ez alkalomból egyházkerületünk, hogy ki ne fejezze elismerését a détér-ajnácskői birtok kezelésével s gondozásával megbízott Csider Károly, gömöri egyházmegyei tanácsbirónak, azon buzgóságáért s lelkiismeretes pontosságáért, melylyel, valamint ezen birtok eddigi kezelésénél, úgy jelenleg annak eladása körül eljárta, s most, midőn ezen birtok ügye végkép befejeztetett, elismerés jeléül szives köszönetét jegyzőkönyvileg kívánja irányában kifejezni.

- 108.** Ezzel kapcsolatban, szuperintendensünk jelenti, hogy a détér-ajnácskői birtok 26,000 frt. vételárából 17,000 frt. már lefizettetett, annak fele az ungi egyházmegyének, hasonfele a sárospataki főiskolának elküldetett és hogy vevő azon ígétét bírja, hogy a még hátralevő 9000 frt. is mielőbb mindenesetre a lejárat előtt le fog fizettetni.

Tudomásul vétetik, s egyszersmind azon esetre, ha a nevezett birtok vevője a még hátralékban maradt s a megvett birtokra szerződés szerűleg első helyen

bekebelezendő 9000 frtot és járulékait kifizetendi, felhatalmaztatnak Kun Bertalan szuperintendens és Szabó András ungi esperes, hogy ezen jelzálogi teher kitörültetésére szükséges törlési, illetve, ha azon összeg még a bekebelezés eszközlése előtt fizettetnék le, a birtok tehermentes átírásához szükséges engedélyt, az egyházkerület nevében, vevő részére kiállithassák.

109. Ezzel szintén kapcsolatban felmerült indítvány folytán elhatározza egyházkerületünk,

hogy az ekként eladott détér-ajnácskői birtok vételárának főiskolánkat illető része, a főiskola súlyosabb adósságai törlesztésére fordittassék. És minthogy ezen birtok kezelése s elárusítása költségeit eddig a főiskola előlegezte: kimondja egyházkerületünk, hogy az eddig fölmerült, vagy ezután még fölmerülhető költségek, s egyéb bármiféle a birtokot terhelő kiadások, a főiskola és az ungi egyházmegye által, egyenlő arányban viseltessenek.

110. Olvastatott Komáromy Antalnak, a détér-ajnácskői birtok volt bérlőjének, közgyűlésünkre beadott folyamodványa, melyben előadja, hogy miután a détér-ajnácskői általa bérelt birtok eladatott, neki szerződészerűleg joga lenne a még hátralévő haszonbérleti időre, évenként 300 frtot, tehát a két évre 600 frtot a bérbeadókon követelni, mely összeget az általa a múlt évi haszonbér címén fizetendő és már ellenében meg is ítelt 1000 frtba beszámíttatni annyivalinkább kéri, mivel az eladás eleve közhírré lévén téve s így a bérlet megszűnése előre látható lévén: ő magát jogosítottnak méltán vélhette ezen összeg visszatartására.

Bár egyházkerületünk tudomásával bir annak, hogy a volt bérlő, Komáromy Antal ellen nemcsak per indított, sőt haszonbér-hátralék címén nemcsak 1000 frtban elmarasztaltatott, hanem épen a bérfizetés elmulasztása indokából, a haszonbérlettől is elmozdított, s így a szerződés birói ítélettel bontatván fel, neki ezen szerződésből kifolyólag kártérítési követelése törvény szerint nem lehet; mindazáltal hajlandó méltányossági indokból megengedni, hogy a főiskola és az ungi egyházmegye képviselősege, ezen 600 frtot, a volt haszonbérlet haszonbéri tartozásába beszámíthassa, de csak azon világos kikötéssel, hogy ha volt haszonbérlet a birtok után 1879. évi április 1-jét megelőző időre hátralékban lévő, sőt mint akkori albérlet terhelő országos és községi adókat, valamint az 1879. évi április 1-től 1880. évi április 1-ig lefolyt időre szerződészerűleg őt terhelő regále-adót s az épületek biztosítási díját kifizeti, illetve ezek kifizetését igazolja; továbbá, ha a 600 frt. levonásával még hátralékban maradt 400 frt. haszonbér-részletet, ennek megítelt kamatait és a perköltségeket, a haszonbéri szerződés értelmében őt illető, de általa kellő időben le nem vágott famennyiség értékének betudása nélkül, folyó évi június 30-ig kiegyenliti; mely feltételeket, ha volt bérlő elfogadni hajlandó nem lenne, ellene a már megkezdett birói eljárás tovább folytatandó lesz.

111. Olvastatott a györgytarlói birtok jelenlegi haszonbérletje, Fráter Sándor kérvénye, melyben előadja, hogy az általa a sárospataki főiskolától haszonbérelt 3000 holdnyi birtokból mintegy 2700 hold víz alatt van, s a jelen viszonyok között ő a bérletet fel nem tarthatja a nélkül, hogy vagyoniilag teljesen tönkre ne menjen, hanem azon ajánlatot teszi, illetve azon kéréssel járul egyházkerületünkhöz, hogy amennyiben a főiskola ezen vagyont csak nagyobb-szerű befektetésekkel lehet értékesíteni, s ő maga is eddig már befektetett tetemes tőkéjét a bérelt birtoknak csak ily nagyobb-szerű befektetések folytán előállandó értékesítése által reményli visszaszerezhetni, adja ki egyházkerületünk neki ezen birtokot 20 évre haszonbérbe oly feltétel alatt, hogy ő a birtoktól, tekintet nélkül az árviz esélyeire, 10 évig évenként 5000 frtot, a második 10 évben — ha az árviz a

második 10 évben ily óriási, egész évre kiható kártól megkíméli a birtokot — évenként 8000 frt. hasznóbért fizet és 15,000 frt. értékű új építkezéseket tesz beszámítás nélkül a főiskola birtokába.

Ezen kérvény egy Lükő Géza, Fejes István, Zsindely István, Németh László, Bernáth Dezső és Dókus Gyula tagokból összealakított küldöttségnek adatván ki véleményezés végett, a küldöttség, beadott véleményében, elfogadásra ajánlja bérlő azon kérelmét, hogy a birtok neki 20 évre bérbe adassék és egyszersmind előterjeszti azon feltételeket, melyek szerint ezen új bérlet megköthető lenne.

Egyházkerületünk elvileg elfogadja, hogy a györgyarlói birtok, Fráter Sándor eddigi bérlőnek, újabb 20 évre, a bizottság által előterjesztett és még megállapítandó feltételek mellett hasznóbérbe adassék és a kérvény s a küldöttség által beterjesztett feltételek kiadása mellett megbizsa a főiskolai gazdasági választmányt, hogy a jogigazgatóval egyetértve, készítsen egy szabatos s a bérbeadás minden feltételeit magában foglaló hasznóbérei szerződés tervezetét, s azt egyházkerületünk szakférfaival is eleve közölve, terjeszse megbirálás végett a fennebb már kinevezett küldöttséghez, a mely a helyszíni vizsgálatot is megejtván, ez alapokon készítse el a hasznóbérei szerződést s megerősítés végett terjeszse a jövő sárospataki nyári közgyűlésre.

- 112.** Olvastatott Meczner Ida, Adriányi Gyuláné és érdektársai, mint néhai Tolcsvai Nagy Gedeon örökösei által, egyházkerületünkhöz beadott folyamodvány, melyben előadják az örökösök, hogy az örökösök, Tolcsvai Nagy Gedeon hagyatéki ügyében évek óta folyamatban levő perek végre lebonyolítottak; azonban a hagyatéki vagyonok értéke, a földbirtoknak időközileg történt roppant értékcsökkenése folytán, oly tetemesen alászállott, hogy az örökösök azon esetre, ha a hagyományosok mereven ragaszkodnak hagyományaikhoz, a méltányosság terére nem lépnek, alig valami csekélységet fognak osztályrészükbe kapni.

Ennek előre bocsátásával, elsőben is azon ajánlatot teszik egyházkerületünknek, hogy vegye át az ecsédi 37. és 194. számú telekjegyzőkönyvekben foglalt összes birtokot, melyre az egyházkerületet illető 20,000 frt. alapítvány a Mezösy Constancia 10,000 frtjával, a pesti reform. egyesület 500 forintjával, s az államkinestárt még illető 847 frt. 88 krral együtt egyenlő rangsorozattal bekebelezve van, ezen hagyományok kiegyenlítéseül. A mi ha eszközölhető nem volna, az örökösök 1880. január 1-től, mint a hagyaték átadása napjától folyóvá teendő s a végrendeletben 5%-kal megállapított kamatot, lejáratonkint, pontosan fizetni igérvén: arra kérik egyházkerületünket, miszerint, legalább a birtok eladása esetére, engedje meg, hogy a 20,000 frt. hagyomány 6% kamatra, 6, esetleg 12 évig, a vevőnél, első helyen leendő bekebelezés mellett, meghagyassék s hogy ezt ők, mint vételi kedvezményt, az eladási szerződésbe befoglalhassák.

Ezen ügy, megvizsgálás és véleményadás, esetleg az örökösök jelenlevő képviselőivel leendő egyezkedése céljából, előzetesen egy bizottságnak adatván ki, a bizottság előterjeszté véleményét s azon föltételeket, melyek mellett javasolja az egyházkerületnek, hogy az örökösökkel szerződésre lépjen s nekik megengedje, hogy ezen kérdéses alapítványi tőke az ecsédi birtok vevőjénél meghagyassék, mely bizottsági vélemény figyelembe vételével, látván egyházkerületünk az örökösök részéről, hogy ők is a méltányosság terére lépnek, ezen ügyben következő határozatot hozott:

Hajlandó egyházkerületünk megengedni, hogy a Tolcsvai Nagy Gedeon által egyházkerületünk elemi iskolái és szűkölködő egyházai felsegítésére tett 20,000 frt. alapítvány, mely a Tolcsvai Nagy Gedeon örökösei nevére átírt ecsédi 37. és 194. számú telekjegyzőkönyvekben egyenlő rangsorozattal bekebelezve van, ezen ingatlan birtokon bekebelezve, annak eladása esetén is, a birtok vevőjénél, mint 6%-kal kama-

tozó kölcsön, 6 évig megmaradjon és ezt a többször említett örökösök az eladási föltételek közé fölvehessék, a következő föltételek alatt:

1. Hogy ezen birtokokról nemcsak az eladáskor, de előbb is, az egyházkerületi hagyományyal egyenlő rangsorozattal bíró egyéb hagyományok kitöröltessenek, esetleg azok által az elsőségi jog átengedtessek, hogy így az egyházkerület első helyen legyen bekebelezve.

2. Hogy az örökösök és férjeik, ezen hagyományért és járulékaiért, egyetemleges kötelezettség mellett, egyéb vagyonukkal is felelősséget vállaljanak s erről egy hó alatt egy jótállási nyilatkozatot kézbesítsenek szuperintendensünknek.

3. Ha a birtok el fog adatni, a vevő ezen 20,000 frt. és járulékairól, mint egyenes adósságról — a nélkül, hogy ez a jelzálog tárgyát jelenleg is képező birtokról töröltetnék, vagy az örökösök által az előbbi 2-ik pont értelmében elvállalható kötelezettség megszűnnék — egy külön kötelezvényt állít ki.

4. Hogy a birtok eladása esetén, az adás-vételi szerződés az egyházkerületnek bemutatassék s csak az egyházkerület jóváhagyása után legyen érvényes.

Végre: 5-ször. Hogy a 6% kamat ne az eladás napjától, hanem 1880. január 1-től fizetessék.

Mely feltételek, ha az örökösök által elfogadtatnak, az esetre egyházkerületünk nem veszi követelésbe alapítványa után a hagyomány megnyilta napjától járó s jog szerint öt törvényesen illető kamatokot; míg ellenben, ha ezen egyezkedés bármi okból meghiusulna, fentartja jogát ezen kamatok követeléséhez is.

- 113.** Olvastatott az egyházkerületi főleánynevelde felügyelő-bizottsága által beadott előterjesztés, mely ezen iskola jelenlegi állapotának hü képét tünteti fel és egyszersmind javaslatokat terjeszt elő arra nézve, miképen lehetne ezen iskola anyagi állapotán javítani.

Ezen előterjesztés ugyancsak a fő-leánynevelde felügyelő-bizottságához azon utasítással tétetik vissza, hogy jövő nyári közgyűlésünkre terjeszsen be kimerítő javaslatot a felől, mikép lehetne ezen iskolának oly alapot teremteni, a mely az iskola továbbra való fennállására kellő biztosítékot nyújtana.

- 114.** Ezzel összeköttetésben kérdésbe tétetvén, hogy leányneveldénk telkének északi, az úgynevezett Fazekas-utcára vivő egy részét, mely e tekintetben háztelek gyanánt tekinthető, özvegy Laksay Jánosné, mint szomszéd telektulajdonos, 300 frtéért, örökáron megvenni szándékozván, eladassék-e az, vagy nem? határoztatik:

tenkintve nőneveldénk szigorú anyagi körülményeit, tekintve azt, hogy nevezett — eladás tárgyát képező — telekrész, a nőnevelde különben is nagy kiterjedésű kertjének azon részét képezi, mely mivelés alatt legkevésbé lévén, épen semmi hasznót nem hoz: özvegy Laksaynénak, az általa ígért 300 frtéért, nevezett telekrész örökáron eladatik; miután azonban az 1879. évi augusztus 30-iki nagy árvíz által okozott kár a nőnevelde kertjének kerítésénél még most sincs egészben helyre pótolva, egyházkerületi gyűlésünk e 300 frtot arra kívánja fordíttatni, hogy a nőnevelde kertjének, a miskolci egyház szomszéd telke felül eső oldalán, azonnal, Laksayné csűrőskertjéig egy erős, szilárd palánkkerítés húzassék.

- 115.** A sajó-hídvégi lelkész, egyháza nevében jelentvén, hogy a Hernád folyam partszaggatásai miatt, a község azon helyzetbe jutott, hogy több beltelkek megsemmisülése után, egy egész házsor s e mellett az egyház minden épületei elpusztulással fenyegettetnek. Kéri ezért, hogy Zemplénmegye bizottmányánál tétetnének az egyházkerület által lépések, hogy e veszély a községtől s egyház-

ról, lehetőleg elháríthatassék. Az erre kívántató munkálathoz, a község és egyház maga részéről is késznek nyilatkozik minden lehető munkaerejét följánlani.

Szuperintendensi hivatalunk megbizatik, hogy e tekintetben a szükséges lépéseket Zemplénmegye bizottmányánál tegye meg.

- 116.** Az Ungmegyében kebelezett vajkóci és nagy-geőci egyházak, épületeik rendbehozására, adósságaik törlesztésére s általában egyházi szükségleteik fedezésére, segedelmet kérnek.

Az ungi egyházmegye utasittatik, hogy folyamodó egyházakat, a rendelkezése alatt álló s épen e célra szolgáló Horváth Mária-féle alapból lehetőleg segélyezze, sőt megvárja az egyházkerület ezen egyházmegyétől, hogy más szegényebb egyházmegyék fölötti előnyösebb helyzetében, ne igyekezzék oly mérvben igénybe venni az egyházkerület sok oldalról terhelt segélypénz-alapjait, mint kénytelenek igénybe venni azon egyházmegyék s azoknak egyházaik, melyek az ungi egyházmegyénél kedvezőtlenebb helyzetben vannak.

- 117.** Szücs István, sárospataki nyugalmazott rajztanár, 100 frt. segélyt kér.

Minthogy folyamodó, az egyházkerulettől 500 frt. kegydíjban részesítettik, egyházkerületünk segélyezésre rendelt pénztárai pedig nagymértékben igénybe vannak véve, kérelme nem teljesítettik.

- 118.** Az ungi egyházmegye, Soltész János pályini lelkészt, 100 frt. kölcsönre ajánlja.

- 119.** Az alsó-vadászi egyház, leányiskolája s leánytanítói laka építésére, 1500 frt. kölcsönt kér.

- 120.** A szőlőskei egyház, 8%-os kamatát 6%-ra szállíttatni kéri.

Mindezen kérelmek a pénzügyi választmányhoz tételnek át.

- 121.** Özvegy Gönczy Józsefné, született Hoffer Terézia beadott s az alsózempléni egyházmegye által pártolólág fölterjesztett kérvényében, azon 100 frt. tartozásnak, kamatainak és perköltségeinek elengedését kérelmezi, melylyel néhai férje az egyházkerületnek tartozott, s mely iránt ő megpereltetett és el is marasztaltatott. A mi ha lehető nem volna, ily összegü segélyért folyamodik, ennek kifizetése végett.

Kérelme a pénzügyi választmányhoz tételnek át.

- 122.** A gálszécsi egyház, bármely tárból, nagyobb összegü segélyért folyamodik.

Miután az egyház felsegélése céljából, egyházkerületünk megengedte a gálszécsi egyháznak, hogy a lelkészi fizetés fele az egyház szükségére fordíttassék, az egyház azonban még ezen jövedelem hova fordításáról sem adta be számadását, de ezen kérelem nem is az egyházmegye által terjesztetett fel: ezen kérelem nem teljesíttethetik.

- 123.** A rozsnyói leányegyház, felekezeti iskolája felállításához, esetleg a községi iskolában a vallás-tanító fizetésére, 100 frt. évi segélyt kér.

Kérelme a segélyosztó bizottsághoz tételnek át.

- 124.** Somody János, beretkei lelkész, aggkora miatt, a lelkészi szolgálat alól fölmentetvén, a gömöri egyházmegye, az ő haláláig, a beretkei lelkészi hivatal föltarthatása céljából, évenként 100 frt. segélyt kér, illetőleg pártolólág terjeszti fel az egyház ebbeli kérelmét.

A beretkei lelkészi hivatal részére, a Somody János haláláig, 50 frt. segélyt szavaztatik meg, az eddigi segélyen felül, a szükösi pénztárból.

- 125.** Baraty Ferenc, takta-kenézi lelkész panaszolván, hogy a lefolyt évben a község egész határa víz alatt volt, s így kilátás sincs arra, hogy lelkészi jövedelme befolyhasson, 3 éven át 50—50 frt. segílyt kér.

Kérelme a segílyosztó küldöttséghez tétetik át.

- 126.** Államsegélyt kérnek s arra az egyházmegyék által ajánlatnak :

Alsóborsodból: az emődi, dorogmai, tiszatarjáni, valki és bábai egyházak.

Abaujból: a csobádi, kéri, kázsmárki, h.-petrii, kemencei, csécsi és felső-lánci egyházak.

Alsözemplénből: a ricsői, a csanárosi, zombori, mádi, legyesbényei, baeszkai anya- és a kánosi leányegyház; Kozma Ferenc, szomotori; Máté János, tárkányi lelkész és Sélyei János, tanító.

Felsőborsodból: a disznós-horváti, kápolnai egyházak; Paleso Károly, f.-kelecséni; Antal György, rudabányai lelkészek; Gál József, szalonnai; Dudás János, felső-kelecséni tanítók.

Felsőzemplénből: a deregnyői, zempléni és ladmoci egyházak; Elek Sándor, susai; Soltész Károly, miglészi; Soltész Gyula, kis-ráskai és Sztankovics Lajos, kis-bárii lelkészek; Lukács Mihály, morvai; Pál Lajos, málcai és Szendrey Sándor, ladmoci tanítók.

Gömörből: a radnóti, runyai, sajó-keszti, kövecsesi anya-, a majomi és szent-királyi leányegyházak.

Tornából: Imre István, sz.-petrii; Kody Dániel, komjátii; Kaposy György, jabloncai lelkészek; Urbán Károly, szini; Panyicza Mátyás, komjátii tanítók és a torna-ujfalusi leányegyház.

Ungból: a minaji és gálócsi egyházak; Rásky Endre, vajkóci; Pazar István, iskei; Hegedűs Sámuel, bajánházi lelkészek; Magyar András, pallói; Fűrjész Sámuel, kereszti előkönyörgő és Csomár József, pinkóci tanítók.

- 127.** A hollandi gyámtárból segílyt kérnek és arra az egyházmegyék által ajánlatnak :

Alsóborsodból: Molnár Pálné, Kovács Istvánné és Szarka Jánosné, lelkészözvegyek.

Abaujból: a vajkóci egyház; Ujj István, nagy-bozsvai lelkész; Kanócz István, vizsolyi; Sárosy Györgyné, Szarka Istvánné és Tóth Istvánné, tanítói özvegyek.

Alsözemplénből: Nagy Károly, bereckii lelkész; Sélyey András, lácai és Borecsik Gábor, szentesi tanítók.

Felsőborsodból: Ferenczy István, abodi, félszázadon át hivataloskodó tanító és Gál József, szalonnai tanítók.

Felsőzemplénből: a szalócai leányegyház; Császár Pálné és Antal Sándorné, lelkészözvegyek; Berencsy Antalné, tanítóözvegy.

Gömörből: Török Károly, helynéküli lelkész.

Ungból: Pazar József, szelmenci lelkész és özvegy Márton Istvánné Galgóczy Anna.

A tornai egyházmegye, tekintve azon körülményt, hogy az egyházmegyében, minden egyházban, mindennemű termés oly csekély és rossz volt, hogy a lelkészi fizetések, a nép rendkívüli szegénysége miatt, teljes lehetetlenek: az összes lelkészi kart segílyre ajánlja.

- 128.** A szükösi pénztárból segílyt kérnek és arra az egyházmegyék által ajánlatnak :

Alsóborsodból: Képes Istvánné, Tóth Józsefné és Szondy Lászlóné, özvegy tanítónék.

Abaujból: Lakatos Istvánné, Beregszászy Sámuelné, lelkészözvegyek; Szoboszlai József, felső-csályi; Kuczik János, felső-gagyti tanítók; Kántor Ferencné, tanítóözvegy.

Felsőborsodból: a szakácsii és radistyáni egyházak.

Felsőzemplénből: Dudás Lajos, kazsui és Babarék Dániel, nagy-ráskai lelkészek.

Ungból: Vágó István, gálócsi és Bacskay Sámuel, csapi lelkészek.

129. A szegényebb lelkészek és tanítók számára gyűlt segélyre ajánlatnak:

Abaujából: Nemes Lajos, k.-vágási lelkész és Kopcsó Mihály, kupai tanító.

Felsőborsodból: Rozgonyi József, ivánkai lelkész és Török Sámuel, helynélküli tanító.

Felsőzemplénből: Hajzer Endre, hardicsai lelkész és Diós Dániel, borsii előkönyörgő.

Ungból: Szakal István, szeretvai lelkész és Enyedy Lajos, ptruksai tanító.

130. Bármely tárból segélyt kérnek és abba az egyházmegyék által ajánlatnak:

a zeherjei egyház; Angyal István, uzapanyiti tanító; Ágoston Sándorné, lelkészözvegy; Sárkány Albert, buzitai tanító; Mészáros Ferencné, tanítói özvegy; Ónody István, meszesi lelkész; Soltész Tamás, pályini lelkész; az ásványi építkező egyház; özvegy Balsay Istvánné, lelkészözvegy; Kostyo István, karosi tanító; özvegy Nagy Józsefné, született Horkay Judit, lelkészözvegy; özv. Borcsik Gáborné, született Nagy Zsuzsánna, lelkészözvegy; Szondy Dénes, nyugalmazott tanító; Szabó Gergelyné, tanítóözvegy és a legyesbényei egyház.

Mindezen kérvényezők kérelme, a segélyosztó bizottsághoz tétetik át.

131. Felsőborsodból a rudabányai és d.-horváti egyházak; Tornából pedig a varbóci és szádelői egyházak, országszerte való könyöradomány-gyűjthetésérti engedélyért folyamodnak és arra ajánlatnak.

Kérelmük ajánlólag terjesztetik fel a nagyméltóságú magyar királyi belügy-minisztériumhoz.

132. Olvastatott Szabó Imre nagy-megyeri segédlelkész folyamodványa, melyben kéri, hogy miután egyházkerületünkbe szándékozik visszajönni és segédlelkészi állomást keresni, engedtesék meg neki az, hogy a második vagyis lelkészképesítési vizsgát, a folyó évi vizsgák alkalmával, Sárospatakon letehesse.

Tekintve folyamodónak kérvényében kifejtett indokait s különösen azt, hogy az első vagyis bekebelezési vizsgát, tőle nem függő okok miatt nem lehetett az illető egyházkerületben letennie; megengedtetik, hogy a második vizsgát Sárospatakon ez évi június havában letehesse s ennek alapján egyházkerületünkben magának segédlelkészi állást kereshessen.

133. Olvastatott a szilvási egyház telkes tagjainak felfolyamodványa melyben a felsőborsodi egyházmegye ítélete által felemelt lelkészi és tanítói fizetéseket a régi állapotra visszahelyeztetni kéri.

Miután ezen felfolyamodvány az illető felsőborsodi egyházmegyének be nem jelentetett, annálfogva be sem terjesztethetett: felszerelés végett az illető egyházmegye esperesi hivatalához visszatétetik.

134. A buzitai egyház lelkésze, 1880. ápril 19-én kelt levelében, értesíti szuperintendensi hivatalunkat, hogy ezen egyház épületei leégvén, a biztosító-tásulattól 1023 frt. 40 kr. kártérítési összeget kapott, melyből az iskola felépítésére 223 frt. fordítván, a felmaradt összeget a szepsii takarékpénztárba tette le, azon okból, mivel ebből a templom fel nem építhető. Véleményezné tehát ebből inkább az egyházkerületi tartozást kielégíteni s a templomépítést kedvezőbb időre halasztani.

Ezen ügynek a körülmények szerint leendő elintézése az egyházmegyére bizatik; felhivatván az egyház figyelme arra is, hogy az egyházmegye az egyházkerületnek a buzitai egyház részére kikölesönzött tőkéje kielégítéséről gondoskodjék.

135. Kolozsváry István, tolcsvai helyettes lelkész, folyamodványában előadván azt, hogy a múlt évi nyári egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyvének 17. számú pontjában, hibásan van följegyezve

az ő lelkészképesítésére vonatkozó osztályozása, midőn kitűnő tanjegye helyett a nevezett jegyzőkönyvi pontban „első osztályzat“ tétetett.

Folyamodó kérelmére, a jegyzőkönyvbe csúsztott nyomdahiba ezennel kiigazítatik s az „első osztályzat“ helyett „kitűnő“ tanjegy olvasandó.

136. A folyó 1880. évre következő intézetek és egyházak vétettek fel közhirdetés útján leendő segélyezés végett:

1. A közigazgatási pénztár 6 communio alkalmával.
2. Papi özvegy-árvatár.
3. Sárospataki főiskola 2 úrnapon.
4. Miskolci lyceum házankénti megkeresés útján is.
5. Marosvásárhelyi és székelyudvarhelyi iskolák egy úrnapon.
6. Egyházmegyei pénztár.
7. Váci siket-némák intézete.
8. Elmebetegék intézete.
9. Pesti ref. theologiai intézet.
10. Máramaros-szigeti iskola.
11. Rimaszombati gimnázium.
12. Szegény egyházakban szolgáló lelkészek és tanítók.
13. Moldva-oláhországi missio.
14. Egyházkerületi fő-leánynövelde.
15. Sárospataki főiskolai tápintézet.
16. Miskolci lyceumi tápintézet.
17. Sárospataki tanári nyugdíjintézet.
18. A rakaca-szendi egyház.
19. A szuhogyi leányegyház.
20. A monoki egyház.
21. A zombori egyház.
22. A szádélói egyház.
23. A zsarnói egyház.
24. A zsérci egyház.
25. A zahari egyház.
26. A mokesai egyház.
27. A minaji egyház.
28. A bodrog-keresztúri egyház.
29. A takta-kenézi egyház.
30. A kaszui egyház.
31. A nagy-bárii egyház.
32. A szászfai egyház.
33. A nagy-idai egyház.
34. A szesztai egyház.
35. A nyirii egyház.
36. A kálosai egyház.
37. A rudnai leányegyház.
38. A szent-királyi leányegyház.
39. A maktári egyház.

137. A jegyzőkönyvnek mind ezen pontjai meghitelesítették.

- Jegyzették: *Bállnt József*, egyházkerületi főjegyző, az 1, 2, 3, 4, 5, 10, 11, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 41, 42, 48, 49, 50, 51, 52, 56, 63, 64, 68, 69, 72, 76, 80, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 99, 105, 106, 115, 116;
- Mitrovics Gyula*, egyházkerületi aljegyző, 6, 7, 8, 54, 55, 59, 60, 61, 62, 70, 71, 82, 86, 102, 103, 132, 135;
- Debreczeni Bertalan*, egyházkerületi világi aljegyző, 9, 12, 13, 14, 36, 37, 38, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 47, 53, 57, 58, 65, 66, 73, 74, 77, 78, 79, 81, 85, 94, 95—a), b), c), d), e), 96—a), b), c), d), e), f), g), h), 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 136;
- Bodnár András*, helyettesített jegyző, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 67, 75, 97, 98, 100, 101, 104, 133, 134-ik pontokat.

A jegyzőkönyvben foglalt tárgyak rövid kimutatása.

1. Elnök szuperintendens a gyűlést megnyitja.
2. Évi jelentését fölolvassa.
3. Főgondnok úr, fontos okok miatt, meg nem jelenhetett.
4. A világi elnökség helyettesítettik.
5. A képviselők megbízó-levelei igazoltatnak.
6. A középiskolai oktatás és felügyeleti ügy rendezésére vonatkozó törvényjavaslat ügyében, a szuperintendensek és főgondnokok összejöveteléről jelentés tétetik.
7. Az ez ügyben kelt emlékirat örömmel vétetik tudomásúl s ennek értelmében az országgyűléshez kérvény intéztetni határozatott.
8. A kérvény megkészítettén s fölolvastatván, annak fölterjesztése iránt intézkedés tétetik.
9. A zsinati előmunkálatokra, az egyházmegyék által beadott vélemények szerint, az alkotmánytervezet s fegyelmi eljárás, némi módosításokkal elfogadtatik.
10. Ugyancsak a köznevelés és oktatás szervezetének Molnár Aladár-féle javaslata, szintén módosításokkal elfogadtatik.
11. Ugyanazon közoktatási szervezetre vonatkozólag, a keresztyén felebaráti különféle nevelő-intézetek felállítására nézve, az egyházkerület nézete kifejeztetik.
12. Az egyetemes tanügyi bizottság javaslata elfogadtatik.
13. Az egyetemes tanügyi bizottság jegyzőkönyvének 10., 12., 13., 19. pontjai, véleményezés végett, a főiskolai tanári karoknak kiadatik.
14. Az egyetemes tanügyi bizottságba tagok neveztetnek.
15. Az egyetemes convent jegyzőkönyve 34-ik pontja az énekügyről.
16. Ugyanazon convent indítványa a Gusztáv Adolf egylettel való szövetkezésről.
17. Ugyanazon convent jegyzőkönyve 44-ik pontja, az egyházkerületek részéről, a zsinati előmunkálatokra beadott vélemények összeállítására bizottság neveztetik.
18. A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi minisztérium intézvényei: a takta-kenézi egyháznak az országos tanitói nyugdíjintézetből kitöröltetése.
19. Ugyanazon minisztérium: a polgári iskolák célja.
20. „ „ a protestáns egyházi hatóságok levelezései s portómentesség.
21. „ „ a törvény kívánalmainak megfelelő felekezeti iskolák segítése.
22. „ „ az államkincstár részéről üzleti biztosítékul elfogadandó értékpapírok.

23. Ugyanazon minisztérium : a védkötelesek nősülésének szabadosságát meghatározó szabályok.
24. " " a rögtönbirósági szabályok módosítása.
25. " " a magyar- és erdélyországi ref. ifjak javára fennálló utrechti alapítványi ösztöndíjakra figyelmeztetés.
26. " " a Bató István miskolci ref. egyháztanács tag ügyének befejeztetése.
27. " " Almásy Béla barkai plebános rendreutasítása.
28. " " a selyemtenyésztésnek az iskolás gyermekekkel lehető megkedveltetése.
29. " " az egyházi hatóságok bármely pénztárnál használt nyugták bélyegkötelezettsége.
30. " " a gyámhatósági megbizottak által hivatalból bekívánt anyakönyvi kivonatok bélyegmentessége.
31. " " a Budapesten felállított ipartanoda figyelembe ajánlása.
32. " " a Besztercebányán készülő harmonium.
33. " " a budweisi Mária Theresia-féle ösztöndíjas tanulókról kívánt értesítés.
34. " " az anyakönyvvezető lelkészeknek, a kereszteleseknél, az anyakönyvbe új vezetéknevek beiktatása.
35. " " a nagy-bozsvai helv. hitv. egyház részére iskolaépítésre ő felsége által adományozott 100 frt. segély engedélyezése.
36. " " a Légrády testvérek budapesti cégénél meglevő törvényes rendeletek tára s törvénygyűjtemény 1880-ik évi folyamára figyelmeztetés.
37. " " a váci siketnémák intézete javára befolyó adományok kezelése iránti értesítés.
38. " " a magyar nyelv tanítását elrendelő 1879-ik évi 18. t. c.
39. " " a Tátrahegység dombormű-térképének az iskolák részére ajánlása.
40. " " Fábián Vendel államellenes tant magában foglaló népiskolai tankönyvnek kitiltatása.
41. " " az 1878-iki államsegély kiosztásának helybenhagyása.
42. " " ő Felsége által az *eszenyi*, *olaszi* és *vajkóci* egyházak részére kiadott kegyadomány.
43. " " a württembergi illetőségű egyének halotti leveleinek díj- és illetékmentesen kiállítása.
44. " " a Bésán József által egyetemi hallgatók s középtanodai és tanítóképezdei növendékek javára tett alapítvány szabályai.
45. " " a tanítók s ezek özvegyei és árváinak nyugdíjaztatása iránti kérvények mikénti fölterjesztése ügyében.
46. Az unitáriusok egyházkerületi tanácsának nyilatkozata a Baldácsy alapítványt kezelő bizottmány ügyében.
47. A testvéregyházkerületek utóbbi gyűléseik jegyzőkönyveit megküldötték.
48. Kőrössy István alsózempléni esperes és Payzsoss János felsőzempléni segédgondnok halálukról az elnökség jelentése.
49. Ugyancsak az egyházmegyéből lelkészek és tanítók halálózása jelentetik.
50. Kopré Ferenc alsózempléni esperessé lett választatásáról jelentés s esküje letétele.
51. Ugyanazon egyházmegye, az egyházkerületi népiskolai bizottságba, Kőrössy István helyett Kopré Ferenc esperesnek; Zitás István helyett pedig Terhes Barnának megválasztását tudatja.
52. " " az erdőhorvátii papi és tanítói hivatalok egyesíthetését megengedte s díjlevelét 3 példányban beadja.

53. Ugyanazon egyházmegye, a harkányi papválasztás megsemmisítését felebbezésileg fölterjeszti.
54. " " a harkányi egyháznak a vasút által elvágott néhány nögyyszögöl kiterjedésű földjét 20 frtért elárusíthatni véleményezi és kéri.
55. " " a gesztelyi egyháznak csekély jövedelmű szőlője eladhatását megengedtetni kéri.
56. Az ungi egyházmegye a pataki nyári gyűlésre képviselőket nevez.
57. Ugyanazon egyházmegye, a képezdei kamatok megszüntetését kéri.
58. " " a Horváth Mária-féle alapról beszámol.
59. " " a sárospataki irodalmi körtől az általa készített s a főiskola által kiadott népiskolai tankönyvek címsorát megküldetni kéri.
60. " " az egyházak tőkepénzeit csak is háromszoros értékű jelzálogra véli kiadhatónak.
61. " " a n.-szelmenci földadó ügyének kedvezőleg történt elintéztetését jelenti.
62. " " a minaji egyház templomépítése céljából, a kincstári uradalomtól 409 frtért vett faár s kamatai elengedésének eszközöltetését kéri.
63. Az abauji egyházmegye özvegy Csőke Lászlóné ellen a papdíj-fizetésre nézve határoz.
64. Ugyanazon egyházmegye, Bodon Barna g.-bátori lelkészé lett választatását jelenti.
65. " " a szemerei egyháznak az egyház tulajdonát képező rozzant ház és belsőség eladhatását megengedtetni véleményezi.
66. " " a p.-szinyei egyház kérelmét, az egyház és lelkész állandó segélyezése iránt, pártolólágg fölterjeszti.
67. " " az egyházkerületi névtár címlapjára azon évszám kitételét kéri, melyre a névtári adatok vonatkoznak.
68. " " több rendbeli papi s tanítói díjleveleket terjeszt be.
69. A tornai egyházmegye a sárospataki nyári gyűlésre képviselőket nevez.
70. Ugyanazon egyházmegye, az államsegély kiosztására, arányosabb és méltányosabb kulcsot kér alkalmaztatni.
71. " " a t.-ujfalusi egyház által egyházi célra vásárolt egy negyed teleknek vételét helybenhagyatni kéri.
72. A felsőzempléni egyházmegye a pataki gyűlésre s papi vizsgákra képviselőket nevez.
73. Ugyanazon egyházmegyéből a m.-izsépi anya- és cseleji leányegyházak gondnokai lelkészük ellen panaszolnak.
74. Ugyanazon egyházmegye, Tóth Pál szállóskei lelkész ellen, hivei által emelt panasz következtében, a reá hozott ítéletet hivatalból fölterjeszti.
75. Ugyanazon egyházmegyéből a tanítók kéri az egyházmegye által az értekezletek megtartása ügyében hozott egyházmegyei végzést megváltoztatni.
76. A felsőborsodi egyházmegye a pataki nyári gyűlésre és lelkészi vizsgákra képviselőket nevez.
77. Ugyanazon egyházmegye, a radistyáni egyház lelkésze és tanítója által, a magyar kir. pénzügy-minisztériumhoz fölterjesztett panaszát pártolólágg terjeszti föl.
78. " " által, az ivánkai egyház panasz, a lelkésztanítón behajtott tanítói nyugdíjilleték ügyében terjesztetik fel.
79. " " fölterjesztése, a tanítószágok állandósítása ügyében.
80. Az alsőborsodi egyházmegye a pataki nyári gyűlésre és lelkészi vizsgákra képviselőket nevez.
81. Ugyanazon egyházmegye fölterjeszti a miskolci egyháznak megürült lelkészi hivatala be nem töltése miatt előállott zavarokat.
82. Ugyanazon egyházmegye tudatja, hogy Súlyom Lajos tiszánai helyettes lelkész a szükösi pénztárba 100 frtot fizet.

83. A gömőri egyházmegye a pataki nyári gyűlésre képviselőket nevez.
84. Ugyanazon egyházmegye több rendbeli papi s tanítói díjleveleket terjeszt föl.
85. „ „ hivatalból fölterjeszti a szuhafői törvényellenes lelkészválasztás ügyét.
86. „ „ Szombathy Dánieltől a hollandi gyámtárból általa fölvetett 100 frt. kölcsön behajtását sürgeti.
87. Az egyházmegyékből az utóbbi lelkészi és tanítói változások s elhelyezések jelentenek be.
88. Az egyházkerületi pénzügyi bizottság világi elnökévé Ragályi György felsőborsodi segédgondnok választatik.
89. Ugyanezen pénzügyi bizottságba világi új tagok választatnak.
90. Egyházkerületi dékáná, Gyöngyösy Sámuel helyett, Kiss Károly, miskolci lelkész választatik.
91. A papi özvegy-árvanyugdijintézet beadott új tervezete, véleményezés végett, az egyházmegyéknek kiadatik.
92. Szuperintendens úr beszámol az 1879. évi államsegély kiosztásáról.
93. Indítvány egy országos egyetemes névtár létesítése iránt.
94. Szuperintendens úr jelenti, hogy a Szondy-Kenessey alapítvány ügye teljesen rendezve van.
95. A népiskolai tanügyi bizottság jelentése :
- a) tudomásól vétetik;
 - b) intézkedések tételnek, hogy népiskoláinkban a sárospataki könyvek taníttassanak;
 - c) fölhívás intézendő a tanítókhöz, hogy az irodalmi körbe lépjenek;
 - d) az ismétlő iskolázás ajánltatik;
 - e) tudomásul vétel mellett még az is határoztatik, hogy a bizottság jövőre egy tanügyi előadót válasszon sat.
96. Az egyházkerületi számvevőszék jegyzőkönyve előterjesztetik :
- a) a 2-ik pontban a pénztárak s alapítványok állása tüntettetik elő s az az egyházmegyékkel közlendő;
 - b) a 4-ik pontban, Komjáthy Jeromos, illetőleg Meczner Tamás 100 frtos alapítványa s kamatai nem engedtetnek el;
 - c) az 5-ik pont, a Bede László ellen lefolyt pör mibenlétéről szól;
 - d) a 35-ik pont szól a hirdetésekről szóló táblás kimutatások egyöntetű vezetésének szükségéről;
 - e) a 46-ik pont szól arról, hogy a sárospataki főiskola intézeteire tett gyűjtések, szabályszerűbben kell, hogy történjenek s a gyűjtések a dékáni hivatalhoz terjesztessenek be;
 - f) a 47. és 81-ik pontokban, a számvevőszék, a fölmentést a számoló dékának és ügyvivőnek megadja;
 - g) a 75-ik pontban, a „pesti biztosító-intézetnek“ az eddiginél még biztosabb állása említetvén föl, attól némi nyereendő kedvezmény helyeztetik kilátásba;
 - h) a jegyzőkönyv minden pontja tudomásul vétetvén, az azokban foglalt határozatok megerősítettek.
97. Lelkészválasztási törvényeink tüzetes átvizsgálására bizottság neveztetett.
98. Szuperintendens úr beszámolni kíván a szalonnai s perkupai fekvőségek árából befolyt pénzről.
99. Az abauji alispán átírata, a sorozó munkálatok alapját képező anyakönyvi kivonatok körül tapasztalt szabálytalanságokról.
100. Gömörmegye közigazgatási bizottságának fölhívása, a tanítók díjának, az iskolaszékek s községi elöljárók által történendő beszédése.
101. Borsodmegye közigazgatási bizottsága, a mező-csáti tanítói hivatallal a kántori teendőket összeférhetlennek mondja ki.
102. Az abauj-tornai királyi tanfelügyelő megküldi e két megye népoktatási állapotára vonatkozó jelentést.

103. Tornamegye közigazgatási bizottságának elnöke, az iskolák körében tapasztalt számos hiányok megszüntetését sürgeti.
104. A zemplénmegyei alispáni hivatal, a hozzá bepanaszolt polgári házasság törvényellenes megkötésére nézve jelenti, hogy az a nyomozatok után is valótlannak bizonyult be.
105. Ugyancsak a zempléni alispáni hivatal, az anyakönyvi kivonatok pontos kiszolgáltatására kívánja a lelkészeket utasíttatni.
106. A főiskolai megürült világi algondnoki hivatalra, a szavazatok beadattak s kijelölés történt.
107. A détér-ajnácskői birtok eladásáról jelentés tételik.
108. Ugyanazon birtok árából egy részlet lefizettetett s a hátralevő összeg is mielőbb be lesz fizetendő.
109. Ezen birtok vételára a főiskola súlyosabb adósságai törlesztésére fordíttatik.
110. Komáromy Antal, a détér-ajnácskői birtok volt bérlője, a bérlet megszűnte miatt, a szerződés értelmében kárpótlást kíván.
111. A főiskola györgytarlói birtokának bérlete iránt, Fráter Sándorral, egy 20 évre kötendő új szerződés iránt tételik intézkedés.
112. A tolcsvai Nagy Gedeon-féle hagyaték ügyében, az egyházkerület és az illető örökösök közt új szerződés kötése ajánltatik.
113. Az egyházkerületi főleánynövelde ügyében, a felügyelő bizottság javaslata.
114. Ugyanazon főleánynövelde telkének egy részét képező birtokrész eladása iránti intézkedés.
115. A sajó-hidvégi lelkész és egyház panaszja.
116. Az ungi egyházmegyéből a vajkóci egyház segélykérése.
117. Szűcs István, sárospataki rajztanár, segély iránti kérvényével elutasíttatik.
118. Az ungi egyházmegye, Soltész János pályini lelkészt segélyre ajánlja.
119. Az alsó-vadászi egyház kölcsönt kér.
120. A szállóskei egyház 8°/_o-os kamatjának 6°/_o-ra szállíttatását kéri.
121. Özvegy Gönczy Józsefné, született Hoffer Terézia, 100 frt. tartozását, kamatainak és perköltségeinek elengedését kéri.
122. A gálszécsi egyház segélyt kér.
123. A rozsnói egyház, a vallástanító fizetésére 100 frt. segélyt kér.
124. A beretkei lelkészi hivatal részére, a Somody János haláláig, 50 frt. segély adatik.
125. Baraty Ferenc, takta-kenézi lelkész, 3 éven át 50—50 frt. segélyt kér.
126. Államsegélyért folyamodó egyházak és egyének.
127. A hollandi gyámtárból segélyt kérők.
128. A szükösi pénztárból járuló segélyre ajánltattak.
129. A szegényebb lelkészek s tanítók számára gyűlt segélyre ajánltattak.
130. Bármely tárból segélyt kérők s arra az egyházmegyék által ajánltattak.
131. *Felsőborsodból* a rudabányai és d.-horváti; Tornából a varbóci és szádelői egyházak, ország-szerte való könyöradomány-gyűjthetésre ajánltattak.
132. Szabó Imre, nagy-megyeri segédlelkész, a második vagyis lelkészképeségi vizsga letehetéseért folyamodik.
133. A szilvási egyház telkes tagjai, a felemelt lelkészi és tanítói fizetéseket, a régi állapotra visszahelyeztetni kérik.
134. A buzitai egyház jelentése az iránt, hogy leégett épületeire, a biztosító-társulattól kapott s építkezésre fordítani kellett összegből fölmaradt részt, a takarékpénztárba helyezte el, a most kedvezőbb időre halasztott templomépítés megkezdéseig.
135. Kolozsvár István, tolcsvai helyettes lelkésznek, a múlt évi kápláni vizsgánál a jegyzőkönyvbe nyomdahibából bejegyzett általános 1-ső osztályzat, *kitűnőre* igazíttatik ki.
136. Folyó évben, közhirdetés útján leendő segélyezés végett kijelölt egyházak s intézetek.
137. A jegyzőkönyv ezen pontjai meghitelesíttettek.

Betűrendes tárgymutató

arra, hogy mely határozatok mely testületeket, bizottságokat vagy egyeseket illetnek.

- Abauji egyházmegyét 65, 66.
 Ábrahám Gyula szántói lelkészt 55.
 Alsóborsodi egyházmegyét 82.
 „ esperest 81.
 Alsózempléni egyházmegyét 50, 51, 53, 73, 74.
 Beöthy Zsigmond dunántúli egyházkerületi világi főjegyzőt 9, 10, 11, 17.
 Bernáth Dezső ungi egyházmegyei világi tanácsbirót 6, 56.
 Bernáth Elemért 14.
 Bizony Ákos egyházkerületi ügyészt 97.
 Bódogh Albert alsóborsodi egyházmegyei világi tanácsbirót 6, 80, 97.
 Csider Károly gömöri egyházmegyei világi tanácsbirót 14, 107, 110.
 Conventi bizottságot 93.
 Diószeghy Zsigmond gömöri egyházmegyei világi tanácsbirót 83.
 Dókus Gyula felsőzempléni egyházmegyei világi tanácsbirót 72.
 Egyházmegyéket általában 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 96—b), e).
 Egyházkerületi pénzügyi bizottságot 86, 88, 89, 90, 98, 118, 119, 120, 121.
 Egyházkerületi főgondnoki hivatalt 6.
 Egyetemes tanügyi bizottságot 12—c).
 Egyházkerületi jegyzői kart 9.
 Egyházkerületi fő-leánynöveldei felügyelő-bizottságot 113, 114.
 Egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottságot 9—e).
 Egyházakat általában 100.
 Espereseket általában 95—a), b), c), d), e), 106.
 Erdőhorvátii egyházat 52.
 Farkas József tornai egyházmegyei világi tanácsbirót 69.
 Fekete József felsőborsodi egyházmegyei tanácsbirót 89.
 Fekete József oszlári lelkészt 81.
 Fekete Károly alsóborsodi egyházmegyei tanácsbirót 15, 80.
 Felsőzempléni egyházmegyét 73, 74, 75.
 Felsőborsodi egyházmegyét 79, 134.
 „ esperest 97, 133.
 Fejes István sátoralja-ujhelyi lelkészt 7, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 72, 97.
 Fráter Sándor györgytarlói bérlőt 111.
 Főiskolai igazgatóságot 12, 13.
 Főiskolai gazdasági választmányt 58, 111.
 Futó Sámuel alsóborsodi egyházmegyei tanácsbirót 80.
 Gálszécsi egyházat 122.
 Gesztelyi egyházat 55.
 Gömöri egyházmegyét 86, 124.
 „ esperest 85.
 Gyöngyösy Sámuel volt egyházkerületi dékánt 90.
 Gyöngyösy Pál ungi egyházmegyei világi tanácsbirót 56.
 Harkányi egyházat 53, 54.
 Hegedüs László főiskolai világi algondnokot s országgyűlési képviselőt 7, 14.
 Irodalmi kört (Sárospatakon) 59.
 Kapossy György tornai egyházmegyei főjegyzőt 69.

- Kérészy István gimnáziumi tanárt 14.
 Kiss Károly egyházkerületi dékánt 90.
 Kolozsvár István tolcsvai helyettes lelkészt 135.
 Komáromy László abauji egyházmegyei segédgondnokot 73.
 Komáromy Antalt, az ajnácskő-déteri birtok volt haszonbérletjét 110.
 Kovács Károly ungi egyházmegyei világi tanácsbíró 56.
 Láczy László ujhelyi ügyvédet 112.
 Lelkészeket általában 67, 99, 105.
 Lengyel Endre dr. s alsózempléni egyházmegyei világi tanácsbíró 73, 74.
 Lőrinczy Endre gömöri egyházmegyei világi tanácsbíró 83.
 Makkay Dániel ungi egyházmegyei tanácsbíró 16.
 Meczner József abauji egyházmegyei világi tanácsbíró 89.
 Meczner Tamás földbirtokost 96—b).
 Miskolci egyházat 26, 81.
 Miskolci főgimnáziumi igazgatóságot 12, 13.
 Mitrovics Gyula egyházkerületi aljegyzőt 7, 97.
 Mocsári Lajos alsóborsodi egyházmegyei világi tanácsbíró s országgyűlési képviselőt 7, 14.
 Molnár Aladár miniszteri osztálytanácsost 9, 10, 11, 17.
 Nagy Pál gömöri egyházmegyei tanácsbíró 83.
 Nagy-ráskai egyházat 94.
 Népiskolatanítókat általában 95—b).
 Nyiríi egyházat 63.
 Orbán József akadémiai tanárt 17.
 Orémus József ungi egyházmegyei főjegyzőt 56.
 Papszász György alsóborsodi egyházmegyei világi tanácsbíró 80.
 Ragályi György felsőborsodi segédgondnokot 88.
 Ragályi Miklóst 76.
 Rimaszombati protestáns gimnáziumi igazgatóságot 12.
 Sajó-hídvégi egyházat 115.
 Szabó András ungi esperest 108.
 Szabó Imre nagy-megyeri segédlelkészt 132.
 Szász Domokos erdélyi egyházkerületi közjegyzőt 9, 10, 11, 17.
 Segélyosztó bizottságot 123, 125, 126, 127, 128, 129, 130.
 Szentpétery Sámuel gömöri egyházmegyei tanácsbíró 15.
 Simon József balajti lelkészt 76.
 Szinyei Gerzson akadémiai tanárt 14.
 Szuperintendensi hivatal 1, 8, 62, 77, 78.
 Szuhafői egyházat 85.
 Szűcs István nyugalmazott rajztanárt 117.
 Teleky Péter abauji egyházmegyei világi tanácsbíró 97.
 Testvéregyházkerületeket 8.
 Testvéregyházkerületek szuperintendenseit s főgondnokait 6.
 Terhes Barna alsózempléni egyházmegyei tanácsbíró 14, 51, 73, 74.
 Tóbiás Józsefné özvegy, született Bede Juliannát 96—c).
 Tornai egyházmegyét 103.
 Tóth Sámuel tiszántuli egyházkerületi főjegyzőt 9, 10, 11, 17.
 Török Pál dunamelléki szuperintendenst 14.
 Ungi egyházmegyét 60, 61, 110, 116.
 Vajányi Lajos tornai egyházmegyei tanácsbíró 69.
 Vay Béla báró alsóborsodi segédgondnokot 97.
 Végh György alsóborsodi egyházmegyei tanácsbíró 80.